

KREDITILSYNET
The Financial Supervisory Authority of Norway

Årsmelding

2006

Kredittilsynet har tilsyn med banker, finansieringsselskaper, kredittforetak, e-pengeforetak, forsikringsselskaper, pensjonskasser og -fond, forsikringsformidlere, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, børser og autoriserte markedsplasser, oppgjørssentraler og verdipapirregistre, eiendomsmeglingsforetak, inkassoforetak, regnskapsførere og revisorer. I tillegg har Kredittilsynet kontroll med børsnoterte foretaks finansielle rapportering og markedsatferd i verdipapirmarkedet.

“Tilsynet skal se til at de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter.”

(Kredittilsynsloven § 3)

Innhold

Forord 4

Kredittilsynets viktigste relasjoner 6

Kredittilsynets mål og virkemidler 8

Viktige hendelser i 2006 14

Organisasjon og ressursbruk 18

Rapport fra tilsynsområdene:

– Bank og finans 32

– Forsikring og pensjon 40

– Verdipapirmarkedet 48

– Regnskapstilsyn – børsnoterte foretak 56

– Revisjon 60

– Regnskapsførervirksomhet 64

– Eiendomsmegling 68

– Inkassovirksomhet 72

Tilsyn med IKT-infrastruktur og andre oppgaver 76

Internasjonal virksomhet 80

Organisasjonskart 87

For analyser av utviklingstrekk i finansmarkedet vises det til rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2006*.

Forord

Stabile finansielle forhold siden tidlig på 90-tallet har medvirket til en lang periode med økonomisk vekst i Norge. De siste årene har betydelig tilførsel av kapital til investeringer gjennom verdipapirmarkedet og fra finansinstitusjonene bidratt til en særlig sterk vekst.

Kredittilsynet vedtok i 2006 en ny strategi for årene som kommer. Gjennom tilsyn med institusjoner og markeder skal Kredittilsynet arbeide for finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Hensikten er å bidra til fortsatt gunstig utvikling i samfunnsøkonomien og å beskytte forbrukere og investorer.

Ved inngangen til 2007 har norske finansinstitusjoner gode driftsresultater og en forsvarlig egenkapital. Dette gir gode utsikter for *finansiell stabilitet* den nærmeste tiden. Økende utlansvekst til bedriftene kan føre til at det etter hvert bygger seg opp større risiko i bankenes utlansportefølger. En del av investeringene og den sterke utlansveksten forutsetter at den høye etterspørselen i økonomien og den positive utviklingen i olje- og gassvirksomhet fortsetter også i årene som kommer.

Lån til husholdninger fortsetter å øke. Når hvert tredje lån til kjøp av bolig overstiger eller svarer til boligverdien, blir mange låntakere sårbare dersom veksten i boligprisene avløses av utflåting eller mulig prisnedgang. Tendensene til avdragsfrihet og lite bruk av fastrentelån øker sårbarheten. Gode utsikter for fortsatt høy sysselsetting reduserer likevel faren for store tap for bankene på slike lån. Bankene har imidlertid et medansvar for at låntakerne ikke skal få urimelige problemer. Et tilbakeslag i boligmarkedet og innslag av låntakere som ikke lenger kan betjene "lån til pipa", kan gi bankene et svekket renommé. Dersom et tilbakeslag skulle bli omfattende, noe som i dag ikke er det mest sannsynlige, vil indirekte virkninger også kunne ramme bedriftene og derved gi bankene økte tap.

De nye tapsreglene som bygger på internasjonale regnskapsstandarder, medfører at bankene bare kan nedskrive lån, det vil si "foreta

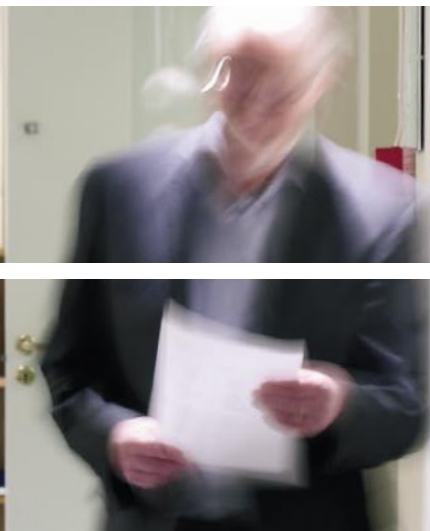
tapsavsetninger" slik det het i tidligere regelverk, når de har kjennskap til konkrete forhold som kan gi verdifall for lånene. Usikkerhet og latente problemer i låneporteføljene kan bare møtes med tilstrekkelig egenkapital.

Nye kapitaldekningsregler krever bedre styring og kontroll av bankenes risiko, særlig dersom bankene ønsker å benytte interne modeller. Bruk av slike modeller kan bety at minstekravene til kapital etter hvert blir vesentlig redusert. Kapitalen skal imidlertid alltid ligge over minstekravene. Kredittilsynet skal foreta en selvstendig vurdering av behovet for kapital ut fra sitt risikobaserte tilsyn etter pilar 2 i det nye regelverket. Både bankene og Kredittilsynet blir stilt overfor store krav til kompetanse og disiplin for å sikre at kapitalen er tilstrekkelig til å møte samlet risiko. Ikke minst gjelder dette dersom en gunstig økonomisk utvikling skulle bli avløst av uventede problemer i internasjonal og norsk økonomi.

Økende skadeutbetalinger og konkurranse i markedet har bidratt til mer moderate overskudd i skadeforsikring. For norske livsforsikringsselskaper ble 2006 et godt år. Med tanke på de utfordringer som fortsatt knytter seg til de garanterte ytelser i en økonomi med lave renter, bør livsforsikringsselskapene benytte mulighetene til å forsterke bufferkapitalen.

Økt vekt på tilsyn med operasjonell risiko er en viktig del av Kredittilsynets strategi. Den omfattende bruken av nettbank gir forbrukerne store fordeler og bidrar til å effektivisere det samlede finans- og betalingssystemet i Norge. Flere hendelser i 2006 viste imidlertid at systemene kan være sårbare både for menneskelige feil og for kriminalitet. Tiltak for å sikre en høy nettbanksikkerhet, i samarbeid med bankene selv, vil være en viktig oppgave i året som kommer.

Kredittilsynet har fått utvidet ansvar for forhold av betydning for *velfungerende markeder*, blant annet ansvar for å kontrollere at børs-

noterte norske selskaper følger de internasjonale regnskapsstandardene. I 2006 ble det gjennomført en omfattende kontroll av årsregnskapene for 2005. Viktige prinsippsspørsmål ble avklart, blant annet for verdsetting av levende laks.

Å sikre respekt for atferdsreglene er viktig for velfungerende markeder. Samarbeidet mellom ØKOKRIM og Kredittilsynet er videreutviklet, blant annet med felles aksjoner i større saker. Høyesterett og andre domstoler stadfestet i 2006 at brudd på innsideregler er en alvorlig forbrytelse som skal straffes med fengsel. Det ble også avsagt viktige dommer i saker som gjelder ulovlig tjenesteyting på verdipapirområdet.

Velfungerende markeder krever godt informerte forbrukere og investorer. Kredittilsynet la i 2006 vekt på å utvikle og håndheve klarere regler og retningslinjer for salg av og rådgivning om strukturerte spareprodukter i finansinstitusjoner og verdipapirforetak. Sammen med forbrukermyndighetene foreslo Kredittilsynet å opprette en finansportal på Internett med informasjon om ulike finansprodukter. Det er positivt at forslaget ble fulgt opp av Regjeringen i statsbudsjettet for 2007. Forslaget er nå under konkret forberedelse av Finansdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet.

Kredittilsynet avdekket i 2005 og 2006 flere tilfeller av egenhandel og andre brudd på regelverket innenfor eiendomsmegling. Ønsket om bedre standard i eiendomsmeglingen og bedre beskyttelse av forbrukerne ligger bak forslaget til ny eiendomsmeglingslov som ble lagt fram like før årsskiftet. På flere områder medfører regelverket økte krav til meglernes. Det nye regelverket vil indirekte også kunne stille økte krav til tilsynet med virksomheten.

Med omdanningen av Vesta Forsikring og Fokus Bank til filialer av de danske foretakene Tryg-Vesta og Danske Bank øker den delen av det norske finansmarkedet som på vesentlige punkter skal følge regelverket i et annet land og være under tilsyn derfra. Når det gjel-

der atferden i det norske markedet, vil ansvaret ligge hos det norske vertslandsilsynet. Med et økende innslag av filialer vil det være viktig å utvikle gode rutiner og metoder for slikt tilsyn, samtidig som samarbeidet med hjemlandstilsynet må utvikles videre.

Kredittilsynet frarådet i 2006 to saker om overtakelse eller omdanning av sparebanker. Samtykke til slik omdanning vil kunne føre til betydelige endringer i sparebankstrukturen. Det er viktig at politiske myndigheter får anledning til å behandle dette grundig. Kredittilsynet finner det tilfredsstillende at Finansdepartementet har lagt til rette for en slik vurdering før aktuelle enkeltsaker blir avgjort.

Både de utvidede oppgavene og utviklingen på tilsynsområdene gjør det nødvendig å styrke Kredittilsynets ressurser også i årene som kommer. Det er en viktig del av tilsynets strategi å benytte informasjons- og kommunikasjonsteknologi aktivt og søke å utvikle regelverket på en slik måte at det bidrar til en effektiv bruk av ressursene både for tilsynet selv og de vi har tilsyn med.

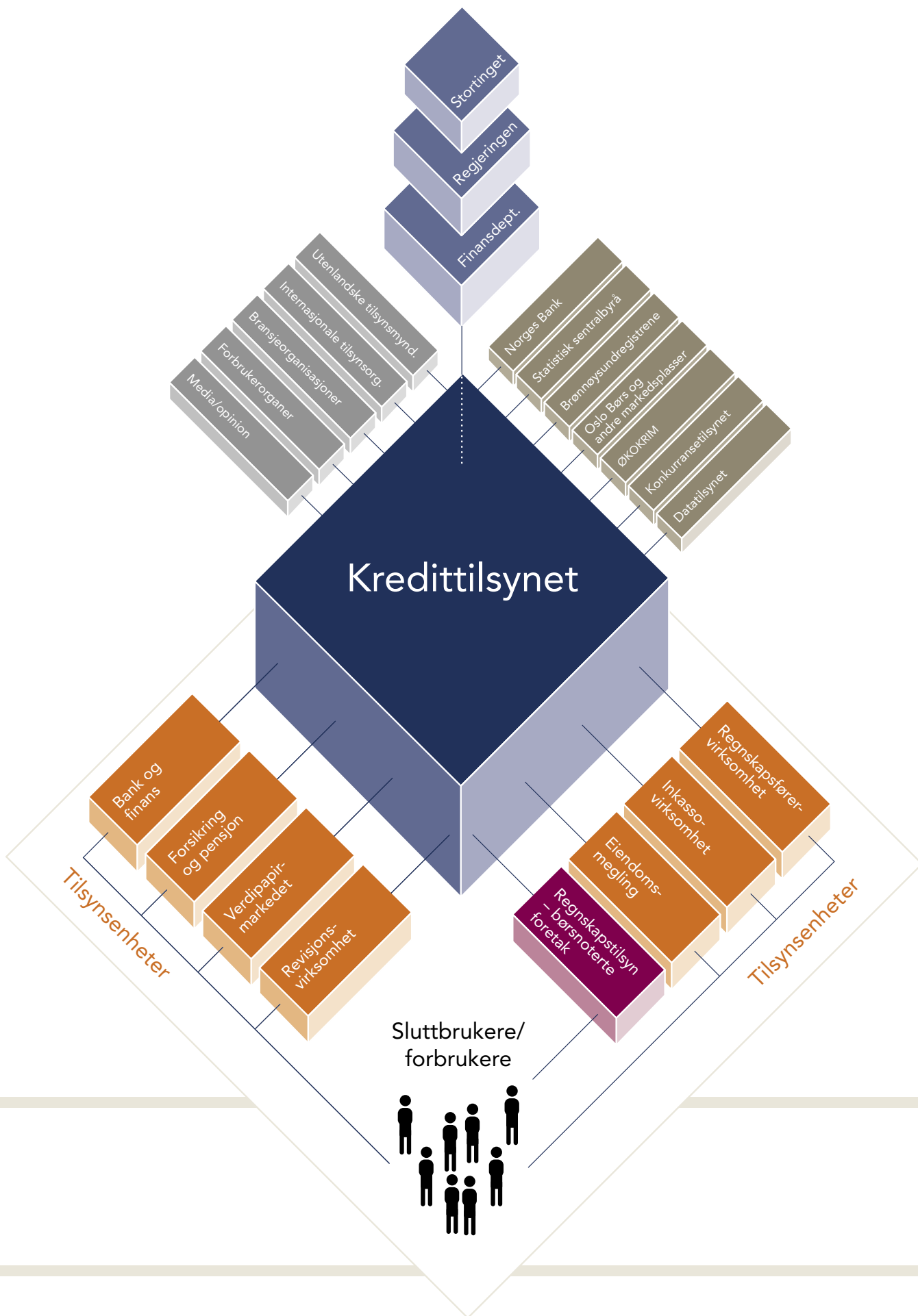
Oslo, 26. januar 2007

Finn Hvistendahl
Styreleder

Bjørn Skogstad Aamo
Kredittilsynsdirektør

Kredittilsynets viktigste relasjoner

Gjennom tilsyn med foretak og markeder skal Kredittilsynet bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Kredittilsynets virksomhet bygger på lover og vedtak fra Stortinget, Regjeringen og Finansdepartementet.

Kredittilsynets mål og virkemidler

Kredittilsynets styre vedtok 23. oktober 2006 en ny strategi for virksomheten de nærmeste årene.

I årsmeldingen for 2006 rapporteres det imidlertid etter mål og resultatkrav i strategien fra 2002.

I dette kapitlet presenteres mål og virkemidler for virksomheten slik de framkommer i den nye strategien.

Kredittilsynets hovedmål

Kredittilsynets hovedmål er, gjennom tilsyn med institusjoner og markeder, å bidra til **finansiell stabilitet og velfungerende markeder**. Bak målene ligger det viktige samfunnsøkonomiske hensyn og ønske om å beskytte forbrukere og investorer. Finansiell stabilitet og velfungerende markeder er nødvendige for økonomisk vekst og sysselsetting, som igjen er en forutsetning for høy velferd og gode levekår. Når det gjelder finansiell stabilitet har Kredittilsynet et særlig ansvar for å se til at finansinstitusjonene er solide. Effektiv konkurranse og gode atferdsregler og normer er viktige for at markedene skal fungere godt. At aktørene følger gode etiske normer er også et samfunns mål med stor egenverdi.

Tilsynsvirksomheten skal innrettes slik at det samfunnsmessige perspektivet og hensynet til brukerne av tjenestene veier tyngst i de valg og prioriteringer Kredittilsynet gjør. Samtidig er det et viktig mål for Kredittilsynet å bidra til utviklingen av en konkurransedyktig norsk finansnæring, og kompetente og ryddige aktører innen verdipapir-omsetning, revisjon, regnskapsføring, inkasso og formidlingsvirksomhet. En konkurransedyktig norsk finansnæring med nærhet til brukerne vil bidra til videre utvikling av næringsliv og sysselsetting i Norge.

Kredittilsynets arbeid bygger på at ansvaret for virksomheten ligger hos foretakenes styre og ledelse. Kredittilsynet skal normalt avstå fra å gi råd om hvordan den forretningsmessige virksomhet skal innrettes. Det bør tilstrebes at regelverket ikke blir mer detaljert enn nødvendig, innenfor rammene som følger av EØS-avtalen.

Kredittilsynet vil videreføre sitt aktive samarbeid med forbrukerorganene med sikte på bedret informasjon om finansielle markeder og produkter. Kredittilsynets egen innsats må i første rekke rettes inn mot utvikling av et godt regelverk og et aktivt tilsyn med at foretakene følger reglene. Finansielle produkter, både finansieringsløsninger og spareprodukter, må gis en utforming og en tilhørende informasjon som gir brukerne reelle muligheter til å treffe begrunnede valg.

Kredittilsynet har viktige oppgaver når det gjelder å hindre at finansnæringen blir brukt til hvitvasking av penger fra kriminell virksomhet. Både når det gjelder denne oppgaven og for oppfølging av brudd på regelverket på tilsynsområdene er det viktig med et nært og ryddig samarbeid med ØKOKRIM.

Finansiell stabilitet er en overordnet målsetting der Kredittilsynet ivaretar sin del av oppgaven gjennom tilsyn med foretak og markeder. Det foreligger en klar fordeling av ansvar for finansiell stabilitet. Storting og regjering har ansvar for at lover og regler bidrar til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. De politiske myndighetene har

ansvar for finanspolitikken og for retningslinjene for pengepolitikken, mens Norges Bank har det utøvende ansvar for pengepolitikken. Norges Bank skal også medvirke til robuste og effektive betalings-systemer og finansmarkeder, og er långiver i siste instans. Finans- og pengepolitikken gir de viktigste forutsetningene for finansiell stabilitet. Myndighetenes rammevilkår er også viktige i forhold til målet om velfungerende markeder.

Tilsynsvirksomheten i forhold til infrastruktur, enkeltforetak og markedsaktører vil være Kredittilsynets viktigste virkemidler for å nå hovedmålene. Det er også viktig å påse at lover og regelverk blir fulgt og at Kredittilsynet raskt og effektivt håndterer brudd som måtte forekomme. Kredittilsynets kontakt med og informasjon om foretakene i markedene vil sammen med analyser av viktige utviklingstrekk også gi informasjon til stor nytte for de myndigheter som er ansvarlige for utøvelsen av finans- og pengepolitikken.

Effektiv konkurranse er en viktig del av Kredittilsynets målsetting om velfungerende markeder. Det kan likevel oppstå situasjoner der Kredittilsynet vil måtte legge større vekt på andre hensyn. I statsforvaltningen er det Konkurransetilsynet som har hovedansvaret for de konkurransepolitiske vurderinger. Kredittilsynet har etablert et ryddig samarbeid med Konkurransetilsynet som tar sikte på å samordne innsamlingen av opplysninger i saker som berører begge etater og lette saksgangen for markedsaktørene.

Kredittilsynets hovedmål er, gjennom tilsyn med institusjoner og markeder, å bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder.

Det er vanligvis en positiv sammenheng mellom de to hovedmålene finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Finansiell stabilitet vil være en forutsetning for velfungerende markeder. Markeder som ikke er velfungerende, vil kunne true den finansielle stabiliteten. Det kan imidlertid også være konflikter mellom de to målene. Et eksempel kan være at ønsket om sterk konkurranse blant aktørene i finans- og verdipapirmarkedet, kan bidra til velfungerende markeder, men også til å senke kravene til soliditet og egnethet hos de enkelte aktørene. Lite solide aktører eller aktører med manglende internkontroll kan på sin side true både den finansielle stabiliteten og målet om velfungerende markeder. I behandlingen av regelverk og enkeltsaker må Kredittilsynet ta sikte på en allsidig og åpen belysning av ulike hensyn og konsekvenser slik at både tilsynet selv, berørte bransjeorganer og politiske myndigheter kan gjøre avveininger og treffe beslutninger på en god måte.

Delmål

Hovedmålene **finansiell stabilitet og velfungerende markeder** konkretiseres i Kredittilsynets strategi gjennom følgende seks delmål:

1. Solide finansinstitusjoner og foretak med egnet ledelse, god internkontroll og risikostyring

For å kunne tåle endringer i markedene, er det viktig at finansinstitusjonene er solide og har en kapitaldekning som gir en reell buffer ved verdiendringer, blant annet slik at de kan fylle sin rolle i samfunnsøkonomien også når konjunktorene er svake. Det må være en løpende overvåking av institusjonens risiko, slik at den kan møtes med tilstrekkelige interne kontrolltiltak og nødvendig kapital. For finansiell stabilitet spiller større banker og forsikringsselskaper en

særlig viktig rolle og må derfor prioriteres i tilsynsarbeidet, selv om også mindre institusjoner må vies oppmerksomhet.

Egnet ledelse og god internkontroll i foretakene vil bidra til at gjeldende atferdsregler i markedet overholdes. Risikostyring med hensyn til hvordan foretakene forvalter sine kundemidler er også av stor betydning for tilliten til velfungerende markeder.

2. Robust infrastruktur som sørger for betryggende oppgjør og betalinger

Det moderne betalingssystemet og finansforetakenes løpende drift er i avgjørende grad avhengige av informasjons- og kommunikasjonsteknologi med en robust infrastruktur. Selv om Norge ligger langt framme i utviklingen av slike løsninger, vil både utvidede elektroniske tilbud, kompleksiteten i integrerte løsninger og risikoen for kriminelle handlinger kreve betydelig innsats for å sikre betryggende drift, i første rekke fra de berørte institusjonene selv, men også fra Kredittilsynet.

Et verdipapiroppgjørssystem som gjennomfører et sikkert og effektivt oppgjør med lav risiko for deltakerne vil gjøre det norske markedet attraktivt for investorer og bidra til et velfungerende verdipapirmarked. Det er også viktig at markedsplassene sikrer at investorene kan ha tillit til at priser i markedet er oppdatert og basert på tidsriktig og relevant informasjon.

3. God overvåking av risikoen i husholdninger, foretak og eiendoms- og verdipapirmarkeder

Gjennom tilsyn med finansinstitusjonene kan Kredittilsynet i noen grad påvirke den gjeldsoppbygging som finner sted i husholdninger og foretak. Risikoforholdene vil samtidig bli sterkt påvirket av makroøkonomiske forhold samt finans- og pengepolitikk der Kredittilsynet har begrenset innflytelse.

som kan avdekke tendenser til økende risiko i husholdninger, foretak og markeder. Kredittilsynet må særlig overvåke risikoen for brå og store verdifall i eiendoms- og verdipapirmarkedene.

Kredittilsynet bør formidle informasjon fra det løpende tilsynsarbeidet til relevante myndigheter og foreta systematiske analyser

4. Tilstrekkelig informasjon til investorer og brukere i finansmarkedet, og god kvalitet på finansiell rapportering fra børsnoterte foretak

Kredittilsynet legger vekt på at investorer og ikke minst småsparere skal kunne ta del i finansiell sparing på en betryggende måte. Kredittilsynet vil arbeide for at tilbydernes produktinformasjon er tilstrekkelig og forståelig. Dette gjelder særlig børsnoterte foretaks løpende informasjon til markedet og informasjon om spareprodukter fra leverandører og formidlere. Etter hvert som stadig flere sparer i finansielle instrumenter, vil det være et økende behov for korrekt og forståelig informasjon. God informasjon er viktig for reell konkurranse i markedet.

Risikoen ved investering i verdipapirmarkedet vil påvirkes av utsteders evne og vilje til å formidle relevant informasjon til markedet. Tilliten til utstederforetakenes finansielle rapportering er svært viktig for investorers beslutninger og markedets tilførsel av kapital. Tilsvarende viktig er revisors rolle som kvalitetssikrer av den finansielle informasjonen.

5. Å bidra til at aktørene i finansmarkedet overholder atferdsreglene og søke å forhindre atferd som kan medføre redusert tillit til finansmarkedet

Respekt for og overholdelse av regler for markedsatferd er av stor betydning for at verdipapirutstedere, tilbydere og formidlere av finansielle produkter og kundene skal kunne ha tillit til markedet.

I verdipapirmarkedet vil Kredittilsynet særlig legge vekt på å søke å forhindre innsidehandel og kursmanipulasjon.

6. At kritiske situasjoner håndteres med minst mulig skadevirkning

For å sikre tilliten til det finansielle systemet er det viktig at det foreligger tilstrekkelig beredskap, både i foretakene og i Kredittilsynet, for å kunne håndtere kritiske situasjoner uten at det skapes negative ringvirkninger og varige problemer.

Dette krever løpende risikoanalyser, godt organisert samarbeid mellom berørte myndigheter og private aktører samt jevnlig kritikk og sevelser. I tillegg til analyser av kredittutvikling og andre forhold

som kan true finansiell stabilitet, må det også rettes søkelys mot operasjonell risiko i infrastruktur og finansinstitusjoner.

Investorers og utsteders tillit til at aktørene i markedet kan håndtere kritiske situasjoner i oppgjørssystemene er viktig for at markedene skal fungere godt.

Kredittilsynets virkemidler

Kredittilsynets virkemidler kan inndeles i

- tilsyn og overvåking
- forvaltning
- regelverksutvikling
- informasjon og kommunikasjon

Tilsyn og overvåking

Tilsyn og overvåking er Kredittilsynets viktigste virkemiddel for å nå hovedmålene. Kredittilsynets strategi for tilsynsvirksomheten er:

- Fortsatt vektlegge risikobasert tilnærming slik at Kredittilsynet i virksomhetsplanleggingen kan prioritere mellom tilsynsområder, foretak og fagområder/temaer.
- Videreføre den makroøkonomiske overvåkingen, foreta analyser og følge opp indikatorer, blant annet basert på konjunkturvurderinger foretatt av Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og OECD. Vesentlige deler av vurderingene av lønnsomhets- og soliditetsutviklingen i enkeltinstitusjoner vil bli gjort på bakgrunn av den generelle tilstanden i det finansielle systemet. Å utvikle indikatorer i forhold til hovedmålet om velfungerende markeder vil bli prioritert.
- Videreutvikle kontakten med relevante forskningsmiljøer i forbindelse med Kredittilsynets analysearbeid.
- Gi økt oppmerksomhet til operasjonell risiko på bakgrunn av både den internasjonale utvikling og utviklingen i norsk virksomhet, herunder utvikling av relevante virkemidler. Indikatorer for operasjonell risiko vil bli utarbeidet og offentliggjort.
- Aktivt følge opp internasjonale krav til tilsynsstandarder og tilsynsmetodikk. Spesielt vil innføring av nye regler for kapitaldekning (Basel II) og solvenskrav (Solvens II) innebære betydelig omlegging av tilsynsmetoder på finans- og forsikringsområdet.
- Fortsatt legge vekt på samarbeid med utenlandske tilsynsmyndigheter.
- I større grad basere tilsynsmessige undersøkelser på elektroniske spørreskjemaer/egenmeldinger som foretakene selv fyller ut.
- Formulere krav og forventninger til internrevisjonen i foretak under tilsyn, som vil bidra til at Kredittilsynets tilsyn i økt grad kan baseres på arbeid utført av internrevisjonen.
- Videreutvikle tilsynssamarbeidet med Den norske Revisorforening og Norges Autoriserte Regnskapføreres Forening.
- Fortsatt legge vekt på valgt revisors rolle, herunder ansvaret for å vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrifter og om formuesforvaltningen er betryggende.

Forvaltning

Flertallet av Kredittilsynets forvaltningsoppgaver er knyttet til tillatelser til å drive virksomhet i finansmarkedet. Det vil fortsatt bli lagt stor vekt på å sikre kvaliteten både i avgjørelser Kredittilsynet selv treffer og ved forberedelsen av saker for Finansdepartementet. Kredittilsynet vil vurdere omfanget av de ulike godkjenningsprosedyrene. Det vil bli lagt til rette for elektroniske søknader. Utvikling av stadig nye produkter i finans- og verdipapirmarkedet tilsier at en søker å unngå ”produktgodkjenning” og at Kredittilsynet legger avgjørende vekt på dekkende og utfyllende informasjon til markedsaktørene. På områder som verdipapirfond og obligatorisk tjenestepensjon, der ”produktgodkjenning” til en viss grad følger av regelverket, vil det bli

lagt vekt på å finne hensiktsmessige godkjenningsprosedyrer. Kredittilsynet vil ta opp spørsmålet om ytterligere delegering av vedtaks-kompetanse fra Finansdepartementet for å redusere samlet behandlingstid og ressursbruk.

Regelverksutvikling

Kredittilsynet vil i regelverksutviklingen arbeide for økonomiske og markedsmessige rammebetingelser som bidrar til lønnsom og konkurransedyktig virksomhet i tilsynsenhetene. EØS-avtalen legger avgjørende føringer på regelverksutformingen i Norge. Et viktig premiss for videre regelverksutvikling innen EU er at det ikke skal foreslås nytt regelverk uten at det er foretatt kost-nytte- og konsekvensanalyser. Det gjenstår likevel gjennomføring av en rekke meget detaljerte og kompliserte EU-regler som er fastsatt som del av EUs tidligere strategiplan. Kredittilsynet vil i større grad utnytte det nasjonale handlingsrom EU-regelverket åpner for. Kredittilsynet vil dessuten legge vekt på behovet for regelverksforenklinger og brukervennlighet og vil i den forbindelse:

- Informere markedet og tilsynsenhetene/markedsaktørene om utviklingen innen EU ved henvisning til vedtatte EU-standarder der det ikke er helt nødvendig med nye forskrifter.
- Bidra til opprydding i særnorske virksomhetsregler innen områder som er omfattet av minimumharmonisering.
- Forenkle produktregler, herunder harmonisering av regelverket for ulike spare- og pensjonsprodukter der dette er naturlig.

- Forenkle rapporteringsregler, herunder vurdere i hvilken grad det er behov for all informasjon som innhentes i dag og om frekvensen eventuelt bør varieres/reduseres.
- Aktivt bruke bransjenormer, markedsdisiplin og selvregulering, der dette kan utfylle lover og regler.

Informasjon og kommunikasjon

Kredittilsynet vil i større grad benytte informasjon og kommunikasjon som et tilsynsmessig virkemiddel og særlig legge vekt på:

- God dialog med overordnet myndighet, foretak under tilsyn, bransjeorganisasjoner, samarbeidende myndigheter og massemediene.
- Å legge til rette for innsyn og forutsigbarhet i virksomheten og anvende informasjon bevisst i preventiv hensikt, blant annet gjennom å informere aktivt om lov og regelverk, og advare mot ulovlig virksomhet.
- Bruk av elektroniske kanaler for informasjon og kommunikasjon. Kredittilsynets nettsted på Internett er Kredittilsynets hovedkanal for informasjon og skal være en møteplass for kommunikasjon med omverdenen og et sted for formidling av informasjon og dokumentasjon til prioriterte målgrupper. Nettstedet vil være innfallsport for framtidige tjenester som elektroniske søknader og ulike former for rapportering.

Jevnlige brukerundersøkelser, høringer og kontaktmøter for å sikre god kommunikasjon med berørte parter.

Viktige hendelser i 2006

Strukturendringer og konsesjoner

Fokus Bank ASA blir filial av Danske Bank A/S

Etter anbefaling fra Kredittilsynet fikk Fokus Bank ASA i desember 2006 tillatelse av Finansdepartementet til å overdra virksomheten sin til filial av Danske Bank A/S. Banken søkte parallelt Bankenes Sikringsfond om at filialen opptas i innskytergarantiordningen. Kredittilsynet vil godkjenne opptaket av Danske Bank som filialmedlem av Bankenes Sikringsfond.

Nordnet Securities Bank AB blir første utenlandske medlem av Bankenes Sikringsfond

Den svenske banken Nordnet Securities Bank ABs filial i Norge ble i 2006 det første utenlandske medlemmet av Bankenes Sikringsfond. Fondet dekker mellomlegget mellom garantien etter den svenske ordningen på 250.000 svenske kroner, opp til grensen i den norske ordningen på 2 millioner norske kroner.

Sparebanker ønsker å slå seg sammen

I 2006 var det flere strukturelle endringer i sparebanksektoren:

- Ofoten Sparebank og Tjeldsund Sparebank slo seg sammen, og Verran Sparebank og Grong Sparebank slo seg sammen. Tillatelse ble gitt av Finansdepartementet etter anbefaling fra Kredittilsynet. Narvik Sparebank og Ankenes Sparebank søkte om å slå seg sammen under navnet "Sparebanken Narvik". Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet å innvilge søknaden.
- Sparebanken Møre søkte i desember 2005 om å overta Tingvoll Sparebank samt å opprette "Tingvoll Sparebankstiftelse". Sparebanken Sogn og Fjordane søkte i juni 2006 om å få omdanne seg til aksjebank, og samtidig søkte Gjensidige Forsikring om å erverve 34 prosent av aksjene i den omdannede banken. Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet å avslå søknadene ut fra dagens lovgivning. Søknadene er til behandling i Finansdepartementet.

Vesta Forsikring AS blir filial av Tryg Forsikring A/S

Finansdepartementet ga i desember 2006 etter anbefaling fra Kredittilsynet Vesta Forsikring AS tillatelse til å omdanne det norske selskapet til filial av foretakets danske morselskap Tryg Forsikring A/S. Vestas virksomhet i Norge blir med dette underlagt dansk regelverk og tilsyn.

Gjensidige Forsikring etablerer Gjensidige Bank AS

Etter anbefaling fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet i oktober 2006 tillatelse til at Gjensidige Forsikring får etablere forretningsbank. Banken vil gjennom sin nettbankløsning tilby vanlige bankprodukter rettet mot personmarkedet. Banken er etablert i Førde og startet virksomhet 2. januar 2007.

Den høye etableringsgraden i eiendomsmeglingsbransjen fortsetter

Den sterke veksten i eiendomsmeglingsbransjen fortsatte i 2006, etter at året før hadde vist større aktivitet enn noen gang tidligere. Nettotilveksten på nye eiendomsmeglingsforetak var på 40 i 2006, og det ble utstedt 97 nye foretaksbevillinger. Av nyetableringene var 60 prosent av foretakene knyttet til kjeder.

Kredittilsynet anbefaler at FishEX ASA får drive autorisert markedsplass

Kredittilsynet anbefalte overfor Finansdepartementet i november 2006 at FishEx ASA får tillatelse til å drive autorisert markedsplass for varederivater med fisk og/eller sjømat som underliggende vare. Markedsplassen skal gi de industrielle aktørene mulighet til å redusere den økonomiske risikoen i virksomheten ved å tilby prissikringskontrakter knyttet til underliggende fysiske kjøp eller salg av fisk og/eller sjømat.

Rammebetingelser og regelverk

Nytt kapitaldekningsregelverk (Basel II) trer i kraft

Det nye kapitaldekningsregelverket for finansinstitusjoner og verdipapirforetak (Basel II) trådte i kraft 1. januar 2007. Kredittilsynet utarbeidet lovendringsforslag til sentrale lover, og dette ble vedtatt i juni 2006. Forskriften, basert på forslag fra Kredittilsynet, ble fastsatt 14. desember 2006. Enkelte deler av regelverket vil imidlertid først gjelde fra januar 2008. Kredittilsynet arrangerte et informasjonsseminar om det nye kapitaldekningsregelverket i desember 2006. Det vil også bli innført en felles europeisk kapitaldekningsrapportering (COREP) for kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

Kredittilsynet utarbeider forslag til forskrift til OTP-loven

Kredittilsynet har utarbeidet forslag til presisering til bestemmelsen i lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP-loven) om at et foretak ikke har plikt til å etablere en tjenestepensjonsordning dersom det kun er én ansatt som har minst tre kvart stilling og har eierinteresser i foretaket.

Presiseringen gjelder at dersom man har en eierinteresse på mindre enn ti prosent, skal det anses som "uten eierinteresse". Finansdepartementet fastsetter endelig forskrift.

Det planlegges nytt solvensregelverk i forsikring (Solvens II)

Kredittilsynet deltar i EU/EØS-landenes arbeid med det kommende solvensregelverket for forsikringsselskaper gjennom arbeidsgrupper som den europeiske forsikringstilsynskomiteen (CEIOPS) har opprettet for dette arbeidet. I 2006 ble det blant annet gjort konsekvensberegninger, blant annet for tekniske avsetninger og risikobaserte kapitalkrav. Det endelige Solvens II-regelverket er antatt å gjelde fra 2010.

Nytt regelverk for regnskapsførere trer i kraft

Nytt regelverk for regnskapsførere trådte i kraft 1. juli 2006. Regelendringene innebærer blant annet en skjerping av utdanningskravene for å bli autorisert regnskapsfører og et etterutdanningskrav for å opprettholde autorisasjonen. Daglig leder i et regnskapsførerselskap skal være autorisert regnskapsfører, og "God regnskapsføringsskikk" er innført som en rettslig standard i loven.

Kredittilsynet fastsetter skjerpede krav til salg av sammensatte produkter

Kredittilsynet fastsatte 25. september 2006 forskrift om opplysnings-

plikt ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter, og forskriften trådte i kraft 1. januar 2007. Forskriften ble fulgt opp med rundskriv 15/2006 fra Kredittilsynet om informasjon og retningslinjer ved salg av sammensatte produkter. Innskjerpingen skyldtes dårlig oppfølging av anbefalinger om informasjon som Kredittilsynet tidligere har gitt. Forskriften har hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven som regulerer finansinstitusjoners plikt til å gi opplysninger ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter. Tiltakene skal bidra til å gi forbrukere bedre opplysninger om avkastning, reell risiko og kostnadene ved sammensatte produkter.

Forslag til endringer i eiendomsmeglingsloven legges fram

Finansdepartementet la 15. desember 2006 fram en proposisjon om endringer i eiendomsmeglingsloven. I proposisjonen foreslås det blant annet å heve kvaliteten på meglingstjenestene ved at meglingsopdragene i det vesentlige må utføres av personer med eiendomsmeglingsfaglig bakgrunn, krav til egnethetsvurderinger av ledelse og styre i foretakene, forbud mot avtaler om progressive provisjoner og skjerpelse av regelverket for å sikre meglers uavhengighet.

Tilsyn og forvaltning

Kredittilsynet kritiserer verdipapirforetak for udekket shortsalg i Opticom-aksjer

Kredittilsynet sendte i juni 2006 brev til seks verdipapirforetak med kritikk mot foretakene for udekket shortsalg i Opticom-aksjen i desember 2005. Dette var brudd på verdipapirhandelloven § 8-7 som forbyr verdipapirforetak å medvirke til udekket shortsalg. Shortsalgene førte til at flere investorer ikke fikk levert aksjene de hadde kjøpt før selskapets generalforsamling, og de fikk dermed ikke benyttet stemmeretten sin. Kritikken mot foretakene varierte, og for enkelte foretak ble kritikken beskrevet som "svært alvorlig".

Viktige dommer avsies etter ulovlig virksomhet i verdipapirmarkedet

I 2006 ble det for første gang avsagt dom i Høyesterett for overtredelse av bestemmelsen om ulovlig innsidehandel. Det ble også avsagt en dom i lagmannsretten for tilsvarende overtredelse, samt en dom for overtredelse av forbudet mot urimelige forretningsmetoder.

Forvaltere i verdipapirregisteret blir undersøkt

Kredittilsynet sluttførte i 2006 en undersøkelse av selskaper med tillatelse fra Kredittilsynet til å opptre som forvaltere i verdipapirregisteret (VPS). Resultatet av undersøkelsen var at en rekke forvaltere ikke kunne gi opplysninger om de bakenforliggende eierne. Etter at forhåndsvarsler om tilbakekall av tillatelsen var gitt, rettet selskapene seg etter regelverket, og ingen tillatelser ble tilbakekalt i 2006.

Kontrollen med børsnoterte foretaks årsregnskap for 2005 viser enkelte mangler i foretakene

Overgangen til rapportering etter IFRS for børsnoterte foretak viste at flere foretak hadde mangler i rapporteringen. Kontrollen for 2005 viste blant annet at mange foretak ikke ga tilstrekkelige opplysninger og presenterte avstemminger i henhold til kravene. Beskrivelsen av inntektsføringsprinsipper var ofte mangelfull. Mange foretak bør gi mer informasjon om regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter.

Kredittilsynet stiller krav til bedre sikkerhet i nettbank

Finansdepartementets ba i september 2006 Kredittilsynet om en orientering om sikkerheten i bankenes nettbankløsninger, oppfølging og mulige tiltak for å styrke sikkerheten. Bakgrunnen for henvendelsen var oppslag i mediene etter at kunder hadde tapt penger ved feil inn-tasting av kontonummer. En arbeidsgruppe nedsatt av Finansnærings Hovedorganisasjon (FNH), Sparebankforeningen og Bankenes Standardiseringskontor foreslo ulike tiltak for å bedre sikkerheten som bankene vil iverksette i løpet av første kvartal 2007. Kredittilsynet vil deretter avgi rapport til Finansdepartementet.

Kredittilsynet følger opp forsikringsformidlere

Kredittilsynet fikk tilsyn med forsikringsformidlere og forsikringsagenter etter en lovendring som trådte i kraft 1. januar 2006. I for-

bindelse med nytt regelverk arrangerte Kredittilsynet seminar i januar 2006 for forsikringsformidlere og forsikringsbransjen.

Kredittilsynet fratar Skagerak Forsikringsmegling AS tillatelsen til å drive forsikringsmeglingsvirksomhet

Kredittilsynet vedtok i mars 2006 å frata Skagerak Forsikringsmegling AS tillatelsen til å drive forsikringsmeglingsvirksomhet. Årsaken var at foretaket ikke hadde overholdt sine plikter etter forsikringsmeglingsforskriften og lov om forsikringsformidling.

Tilsynssakene mot Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS følges opp

Kredittilsynets inspeksjoner i Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS i 2005 avdekket en rekke mislige forhold, blant annet egenhandel i prosjekter og grov svikt i journalføringen. Dette førte til tilbakekall av foretaksbevillingene til disse to foretakene i januar 2006. Kredittilsynet hadde i 2006 et omfattende oppfølgingsarbeid, og på bakgrunn av disse sakene ble regelverket som gjelder eiendomsmegleres egenhandel strammet inn.

Eiendomsmeglingsforetaket DnB NOR Eiendom AS blir inspisert

Kredittilsynet påla i juli 2006 DnB NOR Eiendom AS å avvikle sin eiendomsmeglingsvirksomhet ved foretakets avdelingskontor i Bodø. Årsaken var at det under et stedlig tilsyn ble avdekket omfattende og grove brudd på eiendomsmeglingslovens forbud mot egenhandel, samt alvorlige mangler ved journalføringen. Meglerkontoret hadde formidlet 13 salg/kjøp hvor kjøpere/selgere var nærstående til avdelingskontorets ansatte meglere og hvor også en megler selv i ett tilfelle hadde kjøpt eiendom som kontoret hadde megleroppdraget på. Også ved fire andre avdelingskontorer til DnB NOR Eiendom AS ble det under inspeksjoner funnet tilfeller av egenhandel, og Kredittilsynet ga kritiske merknader i tre av disse sakene.

Oppdragsansvarlige revisorer engasjerer seg mer

Kredittilsynets undersøkelse av revisorer og revisjonsselskaper i 2005 viste blant annet at de oppdragsansvarlige revisorene (partnerne) engasjerer seg mer i sine revisjonsoppdrag, mens tiden deres medarbeidere bruker på samme oppdrag relativt sett gikk litt ned. Inntektene i revisjonsbransjen øker, og revisjonsselskapene har fortsatt betydelig inntektsøkning på rådgivningssiden. Det antas at den største delen av økningen gjelder rådgivningsinntekter fra kunder som ikke samtidig er revisjonsklienter, men økningen tilsier at Kredittilsynet vil følge dette nærmere opp.

Tre foretak pålegges å endre regnskapspraksis for behandling av oppdrettslaks

Kredittilsynet påla i februar 2006 tre foretak å endre regnskapspraksis knyttet til regnskapsmessig behandling av levende oppdrettslaks. De

tre foretakene var Pan Fish ASA, Fjord Seafood ASA og Lerøy Seafood Group ASA. Foretakene hadde målt levende oppdrettslaks med vekt over 4 kg til virkelig verdi, mens fisken med vekt lavere enn 4 kg ble vurdert til det laveste av virkelig verdi og historisk kost. Etter Kredittilsynets vurdering var foretakenes måling av oppdrettslaks ikke i samsvar med IAS 41 "Landbruk". Vedtakene ble påklaget, og oversendt Finansdepartementet som støttet Kredittilsynet i sitt endelige vedtak i saken.

Tilsyn med revisjon av virksomhet underlagt lovgivning forvaltet av Kredittilsynet

I 2006 ble det gjennomført tematisert tilsyn med revisjon av virksomhet underlagt særlovgivning som forvaltes av Kredittilsynet. Formålet var å vurdere om revisjonen av slik virksomhet blir forsvarlig utført. Det var en klar hovedvekt på revisjon av bankvirksomhet, men også revisjonen av enkelte andre tilsynsenheter er kontrollert. Kredittilsynet fant ikke grunn til særlige tiltak knyttet til disse revisjonsoppdragene, men presiserte i sine merknader revisors ansvar for å vurdere etterlevelse av sentrale konsesjonsvilkår.

Revisjonen av Nedre Romerike Vannverk AS vurderes

Kredittilsynet hadde i 2006 kontakt med Nedre Romerike distriktsrevisjon og avventer resultatene av granskningen av forholdene i Nedre Romerike Vannverk AS og andre selskaper. Kredittilsynet har startet vurderingen av revisors arbeid knyttet til forholdene som ble avdekket og tar sikte på å avslutte behandlingen av saken i begynnelsen av 2007.

Klarsignal gis for Finansportalen.no

Forbrukerrådet, Forbrukerombudet og Kredittilsynet oversendte i juni 2006 rapporten *Finansportalen.no – bedre informasjon til forbrukerne. Beslutningsgrunnlag for videre utvikling* til de overordnede departementene Barne- og likestillingsdepartementet og Finansdepartementet. Forbrukerorganene og Kredittilsynet anbefaler at det bør opprettes en internettbasert informasjonsportal som skal gi bedre og mer helhetlig informasjon til privatkunder i finansmarkedet. Departementene avsatte midler på statsbudsjettet for 2007 for utvikling av en slik portalløsning, og Barne- og likestillingsdepartementet gjennomførte en høring høsten 2006.

Den internasjonale aktiviteten øker

Kredittilsynets virksomhet er preget av internasjonal regelverksutvikling innenfor alle tilsynsområder. I 2006 var det særlig arbeidet med å gjennomføre de nye kapitaldekningsreglene (Basel II) og utviklingen av felles standarder for rapportering og risikobasert tilsyn knyttet til disse som stod sentralt. Innenfor revisjon engasjerte Kredittilsynet seg i de nye revisjonskomiteene i EU for regulering og revisortilsyn. Kredittilsynet undertegnet i 2006 den internasjonale organisasjonen av verdipapirtilsyn – IOSCOs multilaterale samarbeidsavtale (Multilateral Memorandum of Understanding – MMOU).

Organisasjon og ressursbruk

Styret til Kredittilsynet har etter lova det overordna ansvaret for verksemda til Kredittilsynet og behandlar mellom anna viktige fagsaker i samband med forskrifter og konsesjonar, budsjett og tiltaksplanar. Styret har fem medlemmer. Medlemmene og varamedlemmene blir oppnemnde av Finansdepartementet for ein periode på fire år.

Styret

Finansdepartementet oppnemnde 17. februar 2006 nytt styre i Kredittilsynet frå 1. mars 2006 og fire år framover. Hilde C. Bjørnland er ny styremedlem og erstattar Erling Steigum. Arild J. Lund er ny vararepresentant for observatør i styret. Dei andre medlemmene, varamedlemene og observatør frå Noregs Banks er attvalde for ein ny periode.

Styret i Kredittilsynet frå 1. mars 2006 består av:

Sivilingeniør **Finn Hvistendahl**, leiar

Advokat **Endre Skjørestad**, nestleiar

Tingrettsdommar **Marianne Berg**, styremedlem

Førsteamanuensis **Hilde C. Bjørnland**, styremedlem

Advokat **Eli Aas**, styremedlem

Førsteamanuensis **Mette Bjørndal**, første varamedlem

Avdelingsdirektør **Lasse Ekeberg**, andre varamedlem

Etter søknad blei avdelingsdirektør **Lasse Ekeberg** i brev frå Finansdepartementet 10. januar 2007 friteken frå styrevervet. Avdelings-

direktør **Jostein Skaar** blei oppnemnd som ny andre varamedlem.

Fagdirektør i Noregs Bank, **Birger Vikøren**, er observatør.

Fagdirektør **Arild J. Lund** er vararepresentant.

To representantar som er valde av og blant dei tilsette, supplerer styret ved behandling av administrative saker. Frå februar 2005 har desse representert dei tilsette:

Seniorrådgivar **Lisbeth Strand**

Seniorrådgivar **Angela Nygaard**

Vararepresentantar er internasjonal koordinator **Nina Moss** (verka som medlem i perioden februar–oktober) og spesialrådgivar **Tone Aarland**.

I 2006 hadde styret 11 ordinære styremøte. Styret behandla til saman 42 administrative saker og 55 fagsaker til vedtak. I tillegg fekk styret 50 administrative saker og 134 fagsaker til orientering.

Styret i Kredittilsynet

Bak frå venstre: Marianne Berg, Birger Vikøren, Finn Hvistendahl, Angela Nygaard, Eli Aas

Framme frå venstre: Mette Bjørndal, Lisbeth Strand, Hilde C. Bjørnland, Nina Moss

(Endre Skjørestad var ikkje til stades då biletet blei teke.)

Foto: Fotograf Sturlason

Leiargruppa i Kredittilsynet

Bak frå venstre: Kjetil Karsrud, Sven-Henning Kjelsrud, Cecilie Ask, Eirik Bunæs

Framme frå venstre: Gun Margareth Moy, Bjørn Skogstad Aamo, Anne Merethe Bellamy

Foto: Fotograf Sturlason

Prioriterte oppgaver i 2006

20 Tilsynsverksemnda tek utgangspunkt i dei lovbestemte oppgåvene til Kredittilsynet, tildelingsbrevet frå Finansdepartementet, som er basert på budsjettvedtaket til Stortinget, og strategien til Kredittilsynet. Ut frå dei prioriteringane som blei gitt i st.prp. nr. 1 (2005–2006), og som er følgde opp i tildelingsbrevet, vedtok styret til Kredittilsynet at dette skulle vere dei høgst prioriterte oppgåvene for 2006:

1. Førebu arbeidet med å tilpasse norsk kapitaldekningsregelverk til Basel II/EU-krava og arbeide med å leggje til rette for eit risiko-basert tilsyn
2. Sikre ei god gjennomføring av kontrollen med den finansielle rapporteringa til børsnoterte føretak og tilpasse forskriftene for årsrekneskap til ny rekneskapslovgiving
3. Føre vidare arbeidet med effektivisering og forenkling
4. Følgje opp kredittrisiko og gjeldseksponeeringa til hushalda
5. Følgje opp EU-direktiv på verdipapiriområdet
6. Gjennomføre stadleg tilsyn i tilstrekkeleg omfang
7. Følgje opp operasjonell risiko og prioritere IKT-retta tilsynsarbeid
8. Førebu gjennomføring av nytt revisjonsdirektiv og føre vidare tilsynet med dei største revisjonsselskapa
9. Utarbeide ny strategi
10. Førebu eller gjennomføre flytting til nye lokale

Måloppnåinga i 2006

Både dei overordna og dei konkrete arbeidsmåla blei i 2006 nådde i rimeleg høg grad.

Det var ingen særlege stabilitetsproblem i 2006. Ingen bankar eller andre finansinstitusjonar måtte stanse verksemda. Den risikoen som blei bygd opp med framleis sterk vekst i kreditt til hushalda og sterkare vekst i kreditt til føretaka, er nærmare drøfta i rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2006*, som er tilgjengeleg på nettstaden til Kredittilsynet.

Som ledd i tilsynet med at marknaden fungerer bra, blei eit forsikringsmeklingsføretak stansa. Det blei avdekt fleire brot på regelverket for åtferd i verdipapirmarknaden, som blei følgde opp i samarbeid med ØKOKRIM. Tilfelle av ulovleg tenesteyting i marknaden blei òg avdekte og stansa.

Dei prioriterte arbeidsoppgåvene blei i hovudsak gjennomførte etter planen:

1. Etter førebuing frå Kredittilsynet blei det vedteke nye reglar for kapitalkrav som byggjer på Basel II. Grunnlaget for eit risikobasert tilsyn er bygd ut gjennom ulike risikomodular. Samla risikovurdering (SRV) blei gjennomført for åtte større bankar.
2. Det er bygd opp eit system for kontroll med rekneskap frå børsnoterte føretak. Rekneskapa for 2005 blei kontrollerte, og nye forskrifter for årsrekneskap for bankar blei utarbeidde.
3. Arbeidet med effektivisering blei ført vidare, mellom anna ved at 99 prosent av rapportane for rekneskapsførarar blei henta inn elektronisk gjennom Altinn.
4. Den auka gjelda for hushalda blei følgd opp gjennom undersøking av lån til bustadføremål og på annan måte.
5. Kredittilsynet tok del i utarbeidinga av nye lover for å følgje opp EUs nye direktiv for verdipapiriområdet (MiFID), og har sett i gang arbeidet med forskrifter.
6. På bank- og finansområdet var talet på stadlege tilsyn i samsvar med planane. Som planlagt blei det gjennomført 40 tilsyn med eigedomsmeklarar, mot om lag 20 i åra før. Når det gjaldt inkassoføretak, revisorar, rekneskapsførarar og verdipapirføretak, førte knappe ressursar til nokre færre tilsyn enn planlagt.
7. Det blei laga ein analyse av risiko og sårbarheit (ROS) for bruken av IKT i finansverksemdene og utført mange tilsyn med IKT-system i bankar. Tryggleiken i nettbankane og andre enkeltsaker blei følgde opp.
8. Arbeidet med å gjennomføre EUs nye direktiv for revisjon blei sett i gang, og tilsynet med dei største revisjonsselskapa blei ført vidare.
9. Ny strategi blei førebudd og vedteken.
10. Det blei inngått kontrakt om nye lokale frå hausten 2008 og lagt planar for bruken av lokala.

Kredittilsynet har i hovudsak nådd måla for saksbehandlingstid (sjå tabell 1).

Kredittilsynet – 20 år som integrert finansstilsyn i 2006

Kredittilsynet markerte 14. september at det var 20 år sidan tilsynet blei etablert som det første integrerte finansstilsynet i eit vestleg land. Markeringa bestod av ein fagkonferanse i Gamle Logen i Oslo og lanseringa av eit jubileumsskrift. Finansminister Kristin Halvorsen heldt opningsforedraget. Hovudprogrammet omfatta mellom anna ein presentasjon av verksemda til Kredittilsynet dei siste 20 åra og ein paneldebatt om kva Kredittilsynet bør prioritere i åra framover. På ettermiddagen blei det halde to parallelle fagesjonar om finansiell stabilitet og velfungerande marknader med foredragshaldarar frå forskingsinstitusjonar og finans- og verdipapirverksemdar. Blant dei inviterte til konferansen var representantar for overordna styresmakter, leiinga i føretak under tilsyn, bransjeorganisasjonar, samarbeidande styresmakter og organ og media. Konferansen blei overført direkte til nett-TV via nettstaden til Kredittilsynet.

Eit sentralt ledd i markeringa var òg at Kredittilsynet ønskte å belyse problemstillingar og oppgåver i samband med arbeidet med ny strategi. Jubileumsskriftet, *Erfaringer og utfordringer – 20 år som integrert finansstilsyn*, gav viktige bidrag til dette arbeidet. Skriftet er ei omfattande artikkelsamling som mellom anna viser utviklinga og breidda i arbeidsoppgåvene til Kredittilsynet. Artiklane presenterer Kredittilsynet si utvikling som finansstilsyn, lovutviklinga på finans- og verdipapiriområdet, prioriteringar og oppgåver hos tilsynet sett frå finansnæringa og analysar av ulike utviklingstrekk i norske og internasjonale marknader. Artikkelforfattarane er sentrale personar innanfor EU-systemet, representantar frå finansstilsyn i andre land, vitenskaplege institusjonar, organisasjonar og styresmakter som Kredittilsynet samarbeider med, og medarbeidarar i Kredittilsynet som har tilsynsansvar for ulike område. Artikkelsamlinga kan ein få ved å kontakte Kredittilsynet, og ho er elles tilgjengeleg på www.kredittilsynet.no.

Tilbakemelding frå brukarane på Kredittilsynet si utøving av verksemda

Kva meiner brukarane om Kredittilsynet? Kredittilsynet gjennomførte i mars/april 2006 ei ny brukarundersøking blant verksemdene under tilsyn. Ei tilsvarende undersøking blei gjennomført i 2004 og omfatta den gongen ikkje rekneskapsførarar. I 2006-undersøkinga var desse med. Etersom børsnoterte føretak tidleg i 2006 hadde lita erfaring med Kredittilsynet sin rekneskapskontroll, blei dei foreløpig haldne utanfor undersøkinga.

Undersøkinga var kvantitativt innretta, og 1376 verksemdar fordelte på 13 målgrupper fekk spørjeskjemaet i posten. I gjennomsnitt svarte 34 prosent. Svarprosenten varierer likevel betydeleg mellom dei ulike målgruppene – til dømes svarte 59 prosent av spare- og forretningsbankane som fekk spørjeskjemaet.

Undersøkinga omfatta synspunkt på desse aspekta ved arbeidet til Kredittilsynet:

- Utvikling og forenkling av regelverk
- Stadleg tilsyn (inspeksjonar)
- Analysar av marknader og bransjar
- Rapportering til Kredittilsynet
- Informasjon frå Kredittilsynet
- Kompetansen til Kredittilsynet

Resultata blei presenterte i form av ein kvalitetsindeks frå 0 til 100, der eit resultat på over 70 blir rekna som svært godt. Kva som blir rekna som eit godt resultat, er likevel avhengig av type verksemd. Her må ein mellom anna ta med i vurderinga at Kredittilsynet er eit offentleg tilsynsorgan. Reine serviceverksemdar skårar som oftast høgare enn verksemdar med tilsynsoppgåver. Uansett bør resultata helst ligge over 60 på indeksen.

Viktigaste funn

Inspeksjonsverksemda til Kredittilsynet får best tilbakemeldingar frå tilsynseiningane. Av 14 vurderte forhold oppnår 11 forhold ein kvalitetsindeks på 66 eller betre, to av dei på 72. Kredittilsynet si informasjonsverksemd blir òg vurdert som god med skåre mellom 73 og 68 poeng når det gjeld den faglege kvaliteten på informasjonen, tilgangen på informasjon og formidling/språk. Området *analysar av marknader og bransjar* blir òg vurdert som godt. Deretter følgjer området *informasjonsprodukt* med indeksverdiar på mellom 70 og 66 poeng for dei fem forholda som er vurderte. *Kredittilsynet sine internettsider* blir

vurderte som svært gode på tre av fire forhold (unntak for om informasjonen er lett å finne).

Kommunikasjonen med Kredittilsynet blir generelt vurdert som ganske god. I positiv retning er *direkte kontakt med saksbehandlar over telefon*, som får 73 poeng, mens mellom anna responstida til Kredittilsynet blir vurdert som noko svakare. *Rapportering til Kredittilsynet* hamnar òg i mellomkategorien. Resultata ligg her på mellom 68 og 62 poeng. I midtsjiktet finn ein òg *Kredittilsynets kompetanse på respondenten sitt eige kompetanseområde* med ein indeks på mellom 69 og 61 og *totalvurdering/helhetlig tilfredshet* med Kredittilsynet med ein indeks på mellom 66 og 63 poeng.

Svakast blir området *utvikling og forenkling av regelverket* vurdert. Av sju forhold oppnår fem ein skåre på under 60 poeng. Svakt blir òg *dialogevna i samband med utvikling og/eller forenkling av regelverket* vurdert. Svare viser låg forståing for *føretaket sin praktiske bruk av regelverket* (indeks 56) og *lytteevne* får òg ein låg skåre (indeks 58). Nest svakast blir området *saksbehandling og handheving av regelverket* vurdert. Høgaste skåre her er 68, og tre av forholda skårar under 60 på indeksen. Tredje svakast blir ad hoc-rapportering til Kredittilsynet vurdert, frå 67–60 poeng for dei sju forholda som blei vurderte.

Det statistiske grunnlaget for undersøkinga er noko svakt på grunn av den låge svarprosenten, men resultata kan likevel lesast som aktuelle tendensar. Frå 2004-undersøkinga var det få endringar på det overordna nivået – kategorien *helhetlig tilfredshet med Kredittilsynet* har fått 64 poeng i 2006 mot 65 i 2004. Når det gjeld enkeltproblemstillingar var det fleire endringar. Der desse viser ei negativ utvikling, varierer mykje mellom tilsynsområda eller får ein generelt dårleg skåre, vil dei bli nærmare analyserte og eventuelt følgde opp i planlegginga av verksemda i 2007 med tanke på å gjere dette betre.

Kredittilsynet ser det som viktig å ha god dialog med brukarane og vil gjennomføre nye undersøkingar også i åra som kjem.

TNS Gallup gjennomførte undersøkinga i 2006 på oppdrag frå Kredittilsynet.

Ny IKT-strategi

Kredittilsynet starta hausten 2005 ein gjennomgang av korleis Kredittilsynet nyttar informasjons- og kommunikasjonsteknologi som førebuing til ny IKT-strategi. Prosessen blei vidareført i 2006, og tidleg i januar 2007 vedtok leiinga i Kredittilsynet den nye IKT-strategien. Strategien er forankra i hovudstrategien til Kredittilsynet og er knytt tett til tilsynsverksemda. Blant dei viktigaste satsingsområda er tiltak retta mot:

- rapportering og analyse
- intern samhandling og effektivisering
- informasjon og kommunikasjon (nettløysingar)
- leiing, styring og kontroll av IKT-verksemda
- teknologi

Kvart satsingsområde har ein omtale av konkrete tiltak som til saman inneber ein betydeleg satsing på IKT dei nærmaste åra. Sentrale tiltak for leiing, styring og kontroll er å etablere eit tverrgående koordineringsorgan for å førebu og prioritere oppgåver, innføre Statskonsult sin rollemodell (styrar, bestillar og leverandør), forsterke prosjektstyring og oppnemne IKT-faglege kontaktar for kvar tilsynsavdeling.

Administrasjon, personale og likestilling

Kredittilsynets direktør blir oppnemnd av Kongen i statsråd for ein periode på seks år. **Bjørn Skogstad Aamo** blei oppnemnd for ein ny seksårsperiode i februar 2005 med verknad frå april 2005.

Lønna til direktøren var 1.017.000 kroner ved utgangen av 2006, og honoraret til styreleiaren var 170.000 kroner.

I 2006 blei det lyst ut 38 stillingar mot 36 i 2005. Av utlysingane var 7 interne, mot 8 i 2005. Til saman var det 551 søkjarar i 2006, mot 782 i 2005.

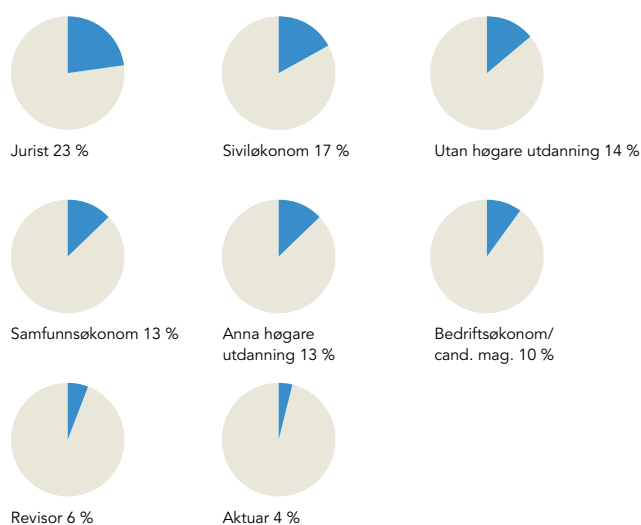
Ved utgangen av 2006 var det 205 fast tilsette i Kredittilsynet, mot 196 ved utgangen av 2005. Av dei fast tilsette er det 51 prosent kvinner. Blant dei tilsette har 86 prosent høgare utdanning.

I leiargruppa var det 43 prosent kvinner i 2006. Av alle som har leiarsvar, var 41 prosent kvinner. Det blir lagt vekt på å rekruttere kvinner til leiande stillingar. Dette er likevel avhengig av at noverande stillingar blir ledige, eller at det blir oppretta nye leiarstillingar. Lønna til kvinnene var 90,0 prosent av lønna til mennene i 2006, mot 89,8 prosent i 2005. Utviklinga speglar at likelønn er eit prioritert område i den interne lønnspolitikken.

Likestillingsarbeidet er forankra i arbeidsmiljø- og likestillingsutvalet. Ein eigen tillitsvald for likestilling møter fast i utvalet. Utvalet behandlar rutinemessig lønnsstatistikk for kvar stillingsgruppe og for heile Kredittilsynet for å følgje med på utviklinga i likelønn.

Kredittilsynet legg stor vekt på å bygge opp og halde ved like kompetanse for å kunne utføre eit effektivt tilsynsarbeid og har lagt dette til grunn for lønns- og personalpolitikken. Mens Kredittilsynet hadde 24 medarbeidarar med solid erfaring (normalt meir enn fem års arbeid) frå bransjane under tilsyn i 1995, var det fleire enn 50 ved utgangen av 2005. I større grad enn for nokre år sidan lykkast Kredittilsynet no med å halde på både medarbeidarar med lang tilsynserfaring og medarbeidarar med høg kompetanse som er utvikla internt. For å få til det kan det vere nødvendig med ein fleksibel lønnspolitikk. Kredittilsynet hadde ein utskiftingsprosent blant medarbeidarane på 9 i 2006, mot 7,5 i 2005.

Figur 1: Utdanningsfordelinga per 31.12.2006

Undersøking av arbeidsmiljøet i Kredittilsynet

I april 2006 gjorde Kredittilsynet ei undersøking av arbeidsmiljøet blant dei tilsette. Undersøkinga var ei vidareføring av ei tilsvarande undersøking i 2004, begge gongar i samarbeid med TNS Gallup. Undersøkinga gav synspunkt frå dei tilsette i samband med utviklinga av ny strategi og tilbakemeldingar om mellom anna arbeidsmiljømessige føresetnader for trivsel og prestasjon, slik at Kredittilsynet kan utvikle verksemda ytterlegare.

Hovudkonklusjonen var at svært mange opplever arbeidet sitt som meiningsfullt, og dei tilsette viser sterk lojalitet til arbeidsplassen. Det faglege engasjementet er sterkt, og mange opplever at arbeidet gir spanande utfordringar. Samtidig ønskte dei tilsette betre fagleg rettleiing og større vekt på eiga utvikling. I tillegg til ønske om betre intern samordning er dette område som Kredittilsynet aktivt vil arbeide vidare med for å betre arbeidsmiljøet blant dei tilsette.

Etiske retningslinjer

Styret til Kredittilsynet vedtok nye etiske reglar og retningslinjer for Kredittilsynet 23. oktober 2006. Nokre av dei tidlegare etiske reglane om grenser for dei tilsette til å handle i finansielle instrument er no erstatta av ei forskrift som er teken inn som vedlegg i reglane. Styret har òg fastsett særskilde etiske retningslinjer for styremedlemmer sin handel i børsnoterte aksjar o.a.

Inkluderande arbeidsliv

I kraft av avtalen om eit meir inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) legg Kredittilsynet vekt på å førebygge sjukefråvær. Likevel var sjukefråværet på 4,4 prosent i 2006, mot berre 2,7 prosent i 2005. Det er langtidssjukefråværet som har auka. Det er ikkje noko som tyder på at auken er knytt til arbeidsforholda. Tilbakemeldinga frå spørjeundersøkinga som bedriftshelsetenesta gjennomførte i samband med den årlege helseundersøkinga, var positiv. Nokre tilsette vurderer likevel arbeidsbelastninga som for stor, men elles er dei tilsette godt nøgde med arbeidsforholda. Arbeidsmiljø- og likestillingsutvalet følgjer jamleg opp sjukefråværet, som viser ein fallande tendens i andre halvår 2006. IA-avtalen skal dessutan hindre diskriminering av søkjarar med redusert funksjonsevne og bidra til å heve den reelle pensjonsalderen. Samarbeid med trygdeetaten og bedriftshelsetenesta er høgt prioritert. Kredittilsynet understrekar målsetjinga om mangfald med tanke på etnisk bakgrunn, funksjonsevne og alder i stillingsutlysingar, og minst ein søkjar frå slike underrepresenterte grupper skal alltid kallast inn til intervju så sant kvalifikasjonskrava er oppfylte.

Effektivisering

Kredittilsynet har gjennomført endringar i forvaltningspraksisen sin som vil gjere det lettare for forvaltningsselskapa for verdipapirfond å endre vedtektene til fonda. Kredittilsynet har dermed endra praksis frå tidlegare, då det kravde at deleigarane aktivt måtte samtykkje i endringar. No kan dei samtykkje passivt. Det er ikkje lenger krav om at

deleigarane tydeleg seier at dei godtek endringar som er vesentlege når det gjeld investeringsmandat eller godtgjering. Dei godtek no endringar med mindre dei ikkje uttrykkjeleg gir uttrykk for noko anna.

I effektiviseringsarbeidet inngår auka bruk av elektroniske løysingar. Det gjeld både kommunikasjonen med føretak og personar under tilsyn og i utøvinga av verksemda. I 2006 blei eit nytt mottaksapparat for rapportering frå Altinn sett i drift. Tre nye skjema for elektronisk innrapportering via Altinn blei utvikla og tekne i bruk: eigenmelding for rekneskapsførarar, eigenmelding for rekneskapsførarselskap og rapportering frå utskrivarføretaka ved Oslo Børs. Frå tidlegare rapporterer revisorar og revisjonsselskap via denne portalen. Ei anna løysing som forenkler tilsynsarbeidet betydeleg, er ny, nettbasert VPS-tilgang. Ein ny fagdatabase var òg klar i 2006. Saksbehandling og informasjonshenting frå offentlege register blir med dette vesentleg enklare. Fullelektronisk arkiv blei innført i Kredittilsynet frå januar 2006.

Omorganisering av Avdeling for finans- og forsikringstilsyn

I 2006 blei Avdeling for finans- og forsikringstilsyn omorganisert med verknad frå 1. januar 2007, slik at avdelinga no er inndelt i fem seksjonar, mot fire tidlegare. Bakgrunnen for omorganiseringa var å finne ei løysing som understøttar utvikling, gjennomføring og drift av det framtidige tilsynsarbeidet best mogleg. Innføring av nytt kapitaldekningsregelverk (Basel II) har betydd store endringar for tilsynet med bank- og finanssektoren. Tilsynsarbeidet består no i å kartlegge dei viktigaste risikoane i institusjonane, og å undersøkje styring og kontroll. Deretter vurderer tilsynet om kapitalen er tilstrekkeleg til å dekkje risikoane. Tilsynsverksemda er blitt meir systematisk og målretta, men òg meir ressurskrevjande, både for Kredittilsynet og institusjonane. Innføringa av Solvens II om nokre år vil på same måten innebere ei vesentleg oppgradering og modernisering av tilsynsarbeidet på forsikringsfeltet. Utvikling og innføring av nytt regelverk og utvikling av eit risikobasert tilsyn for forsikring er sentralt. Avdelinga må derfor ha ei organisering som er hensiktsmessig ut frå dei nye arbeidsoppgåvene som er knytte til Basel II og Solvens II. Sjå elles organisasjonskartet på side 87 i årsmeldinga.

Nye kontorlokale for Kredittilsynet

Dei seinare åra har det vore nødvendig for Kredittilsynet å leige kontorplassar i eit nabobygg grunna plassmangel. Dette er ei lite tilfredsstillande løysing. Ettersom tilsynet no har fått både fleire tilsette og fleire nye oppgåver, er det nødvendig å flytte verksemda til større lokale. Kredittilsynet har innhenta tilbod og ført forhandlingar med utleigarar som kunne tilby kontorplass for alle tilsette og høve til ekspansjon. Seks utleigarar leverte tilbod, og Noregs Bank gav det økonomisk mest fordelaktige. Leigekontrakt blei inngått og godkjend av Finansdepartementet 6. april 2006. Tilsynet flyttar til ny adresse i Revierstredet 3 først hausten 2008 etter at Noregs Bank har frigjort og bygd om lokalet som Kredittilsynet skal inn i.

Kredittilsynets register

Kredittilsynet lanserte i andre halvår 2006 eit register på nettstaden sin over føretak og personar som er underlagde tilsyn. Registeret som er på norsk og engelsk, gir oversyn over føretak og personar som har konsesjon til å drive verksemd, med unntak av føretak som har meldt grensekryssande verksemd, og norske filialar i utlandet. I tillegg har registeret opplysningar om tilsette i leiinga og styret i føretaka. Kontaktinformasjon på føretak og personar er henta frå Einingsregisteret i Brønnøysund og Det sentrale folkeregisteret.

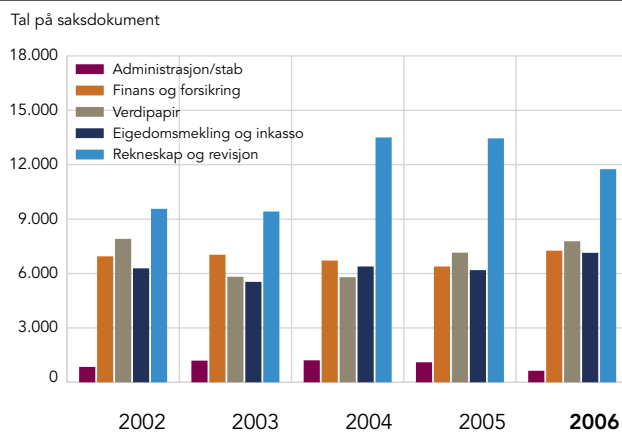
Saksbehandlingstid

I tråd med strategien til Kredittilsynet blei det frå 2003 sett opp konkrete mål for saksbehandlingstida for eit utval forvaltningssaker og for tilsynsrapportar og tilsynsmerknader. For dei fleste forvaltningssakene er målet at 90 prosent skal vere ferdig behandla innan 30 dagar. For enkelte kompliserte sakstypar er det sett lengre frist. Fristen for tilsynsrapportar og tilsynsmerknader varierer noko mellom dei ulike tilsynsområda. Det blir rapportert om måloppnåing kvart kvartal, og detaljerte resultat blir publiserte på www.kredittilsynet.no.

Tabell 1: Saksbehandlingstida i Kredittilsynet i 2006

	Tal på saker	Måloppnåing
Forvaltningssaker totalt med mål for saksbehandlingstid	1.672	87 %
- Forvaltningssaker der fristen er 30 dagar	1.390	89 %
- Forvaltningssaker med lengre frist enn 30 dagar	282	79 %
Tilsynsrapportar	148	80 %
Tilsynsmerknader	152	73 %

Figur 2: Registrerte saksdokument – fagområde*

Tal på saksdokument totalt	31.560	29.011	33.614	34.277	34.568
----------------------------	--------	--------	--------	--------	---------------

* Kompleksiteten i sakene på finans- og verdipapiriområdet er vesentleg større enn på dei andre områda.

Økonomi

Utgifter

Kredittilsynets budsjett blir fastsett av Stortinget som ein del av statsbudsjettet. Budsjettet for 2006 var på 165,2 millionar kroner. I tillegg blei det løyvd 3,5 millionar kroner som kompensasjon for lønnsoppgjeret. Inkludert overførte midlar frå 2005 på 1,4 millionar kroner var budsjettet på i alt 170,1 millionar kroner. Tilsynet fekk òg 3,1 millionar kroner i fødsels- og sjukepengerefusjon. Den samla disponible utgiftsramma var etter dette 173,2 millionar kroner. Dei samla utgiftene til etaten summerte seg til 171,7 millionar kroner, ein auke på 6,8 prosent frå 2005. Dei samla lønnsutgiftene auka med 10,2 prosent, mens utgiftene til varer og tenester gjekk ned med 1,6 prosent. Dei samla utgiftene til Kredittilsynet var vel 1,5 millionar kroner mindre enn disponibelt budsjett. Ubrukte midlar blir overførte til 2007.

På same måten som for andre statlege verksemdar som inngår i statsrekneskapan, blir rekneskapan til Kredittilsynet ført etter kontantprinsippet og ikkje etter rekneskapsprinsippet, som gjeld for private verksemdar. Rekneskapan blir ført etter kontoplanen for statsrekneskapan, som byggjer på ei artsgruppering av utgifter og inntekter. Kredittilsynet har med utgangspunkt i denne planen laga ei formålsgruppering av utgiftene. Hovudgruppering etter formål går fram av tabell 2.

I sitt avsluttande revisjonsbrev av 29. juni 2006 om rekneskapan for 2005 går det fram at Riksrevisjonen ikkje hadde vesentlege merknader til rekneskapan og Kredittilsynets gjennomføring av budsjettet.

Tabell 2: Rekneskapen til Kredittilsynet

	2004	2005	2006
Lønnsutgifter	100.058	114.439	126.058
Av dette:			
Lønn og sosiale utgifter (alle stillingar)	95.725	111.090	123.314
Ekstrahjelp/vikarar	3.715	2.391	1.646
Andre lønnsutgifter (styre/råd/andre honorar)	618	958	1.098
Varer og tenester	45.805	46.344	45.599
Av dette:			
Driftsutgifter	16.640	17.381	17.395
Informasjon	3.246	3.679	4.897
Administrative reiser og møte, kontingentar	6.307	6.446	4.271
Inspeksjonsreiser og anna tilsynsarbeid	5.509	3.123	3.219
OU-arbeid, leiar- og kompetanseutvikling	4.949	6.102	4.405
IT-utgifter	9.154	9.613	11.412
Sum utgifter	145.863	160.783	171.657

Tal i heile tusen kroner (Foreløpig rekneskap for 2006)

Kommentar

Utgiftene til Kredittilsynet har auka dei seinare åra. Den viktigaste årsaka er at ansvarsområdet blir utvida, både på grunn av nye oppgåver og fordi endringar i regelverket stiller nye krav til tilsynet. Ikkje minst gjeld dette EU-regelverket, som Noreg er forplikta til å følgje. Døme på dette er nytt kapitaldekningsregelverk og oppbygging av risikobasert tilsyn og nytt regelverk på verdipapirområdet. I 2005 fekk Kredittilsynet ansvaret for kontroll med finansiell rapportering for børsnoterte føretak. For å utføre denne oppgåva blei det oppretta ein ny seksjon. Den ordinære auken i verdipapirmarknaden, finansnæringa og talet på einingar i revisjons- og rekneskapsførerverksemd krev òg auka innsats frå Kredittilsynet dersom tilsynsstandarden skal sikrast på same nivået. Aktiv bruk av konkurranse mellom tilbydarar har hjelpt til med å halde driftsutgiftene nede. Utgiftene til inspeksjonsreiser og anna tilsynsarbeid var om lag uendra frå 2005 til 2006. Auken i utgifter til informasjon har hovudsakleg samanheng med kjøp av konsulenttenester for å utvikle nytt intranett, markeringa av 20-årsjubileet til Kredittilsynet og at det har vore fleire kunngjeringar. Nedgangen i utgiftene til administrative reiser har dels si årsak i noko mindre internasjonal møteverksemd, men særleg at det er nye rutinar og eit generelt auka tilbod på rimelege flybillettar. Utgiftene til OU-arbeid o.a. har gått ned som følgje av mindre kjøp av eksterne tenester. Auken i IT-utgifter speglar satsinga på systemutvikling, mellom anna for å leggje til rette for auka elektronisk rapportering frå tilsynseiningane.

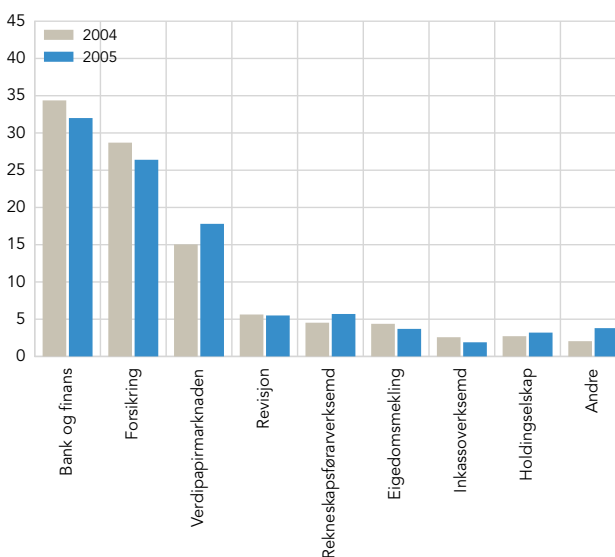
Inntekter

Utgiftene til Kredittilsynet blir etter kredittilsynslova § 9 dekte av institusjonar som er under tilsyn ved starten av budsjettåret. Stortinget vedtek derfor ei inntektsløyving som er lik utgiftsløyvinga. Etter lova

skal utgiftene fordelast på dei ulike gruppene av institusjonar etter omfanget av tilsynsarbeidet. Utgiftene blir derfor kravde inn etterskotsvis. Frå og med utlikninga for 2004 blir det òg kravd bidrag frå filialar av føretak frå andre EØS-statar.

Figur 3: Utlikning fordelt på tilsynsgrupper

Prosent av utlikna beløp

Utlikningsbeløpet for 2005 utgjorde 152,1 millionar kroner. At den utlikna summen er mindre enn dei rekneskapsmessige utgiftene, kjem av at utlikninga tek utgangspunkt i budsjettløyvinga, at eventuelle overførte midlar frå året før blir trekte frå, og at ein del av utgiftene blir dekte av folketrygda gjennom fødsels- og sjukepenge-refusjonar. Forslaget til utlikning for 2005 blei godkjent av Finans-

departementet 12. mai 2006 etter føregående høyring hos dei aktuelle bransjeorganisasjonane. Det var 10.893 tilsynseiningar som blei omfatta av utlikninga for 2005; av desse var 63 utanlandske filialar.

I 2004 var det 10.372 einingar. Fordelinga på dei respektive tilsynsgruppene går fram av figur 3. Delen av utlikningsbeløpet som dei utanlandske filialane betaler, er 2,6 prosent.

Tabell 3: Utlikning – prosentdel av grunnlaget

Tilsynskategori	Berekningsgrunnlag	Prosentdel av grunnlaget		
		2003	2004	2005
Kredittinstitusjonar	Forvaltningskapital	0,0023	0,0025	0,0022
Forsikring	Premieinntekter	0,0357	0,0345	0,0291
Verdipapirføretak	Inntekter frå investerings- og tilleggstenester	0,2335	0,1997	0,1500
Forvaltningsselskap for verdipapirfond	Forvaltningskapital	0,0037	0,0031	0,0025
Eigedomsmekling	Provisjonsinntekter	0,1315	0,1516	0,1216
Inkassoverksemd	Innkassoinntekter	0,1767	0,2122	0,1628
Revisorar	Omsetning	0,2410	0,2345	0,2356

Tabell 3 viser kor stor del utlikninga utgjorde i prosent av berekningsgrunnlaget for ulike grupper av tilsynseiningar. Rekneskapsførarane er ikkje med i tabellen sidan dei betaler ein lik årleg sum, uavhengig av omsetning (1.190 kroner i utlikninga for 2005). Belastninga gjekk ned frå 2004 til 2005 for alle grupper med unntak av forsikring der det var ein mindre auke. Generelt har det vore ein fallande tendens i belastninga dei seinare åra, trass i at utgiftene til Kredittilsynet har auka betydeleg. Auken var 10,2 prosent frå 2004 til 2005 og 19,3 prosent frå 2003 til 2005. Nedgangen i belastninga har samanheng med sterk økonomisk utvikling i næringane under tilsyn.

Ressursinnsats fordelt på tilsynsområde og aktivitetsområde

Tabell 4 viser at det var ein auke i ressursinnsatsen på eitt årsverk frå 2005 til 2006. Auken var heile ni årsverk mindre enn planlagt. Årsaka er at det i enkelte nye stillingar blei tilsett folk seinare enn ein hadde tenkt, at vakansar auka betydeleg, og at langtidssjukefråværet auka noko.

Tabellen viser at ressursbruken på dei fleste områda var om lag den same som i 2005, med unntak av bank og rekneskapskontroll, der det var ein viss auke.

Tabell 4: Ressursinnsats fordelt på tilsynsområde

	2004		2005		2006	
	Årsverk	Prosent	Årsverk	Prosent	Årsverk	Prosent
Bankar	37,0	20,8	38,5	20,8	40,5	21,8
Finansieringsselskap	2,9	1,6	2,6	1,4	2,4	1,3
Kredittføretak	1,9	1,0	1,8	1,0	1,8	1,0
Forsikringsselskap	28,9	16,2	25,7	13,9	25,6	13,8
Holdingselskap	3,3	1,9	3,8	2,0	3,5	1,9
Pensjonskasser og -fond	5,9	3,3	5,0	2,7	4,0	2,1
Verdipapirmarknaden	28,8	16,2	32,0	17,3	31,1	16,7
Eigedomsmeklarar	6,6	3,7	6,1	3,3	6,3	3,4
Inkassoføretak	3,6	2,1	2,5	1,3	2,5	1,4
Revisorar	7,5	4,2	7,5	4,1	7,8	4,2
Rekneskap generelt	2,0	1,1	0,3	0,2	0,1	0,0
Rekneskapskontroll			4,8	2,6	6,0	3,2
Rekneskapsførarar	6,0	3,3	8,2	4,4	8,3	4,5
Andre	0,8	0,5	1,5	0,8	2,3	1,2
Ufordelt	42,8	24,0	44,5	24,1	43,8	23,5
Sum	178	100	185	100	186	100

Informasjon og kommunikasjon

Kredittilsynet vurderer informasjon og kommunikasjon som eit strategisk verkemiddel i tilsynsarbeidet, særleg med sikte på å forebygge brot på reglar og standardar.

Informasjonstiltak

Informasjonstiltaka rettar seg i første rekkje mot dei føretaka og bransjane som Kredittilsynet har tilsyn med, og arbeidet følgjer prinsippa i den statlege informasjonspolitikken. Kredittilsynet legg vekt på kontakten med bransjane som er under tilsyn, og har regelmessige møte med bransjeorganisasjonane. Tilsvarande møte har tilsynet med samarbeidande styresmakter. Samarbeidet med Forbrukarrådet er formalisert i ein eigen avtale.

Seminar og foredragsverksemd

Kredittilsynet deltek i stor grad på seminar for ulike bransjeorganisasjonar og føretak under tilsyn, og det blir halde mange foredrag om verksemda og arbeidsoppgåvene til Kredittilsynet og om regelverk og retningslinjer for tilsynseiningane. Kredittilsynet arrangerte mellom anna seminar om nytt regelverk for forsikringsformidlarar i januar 2006 og to verdipapirseminar i juni og desember, pluss heildagskon-

feransen i september som markerte Kredittilsynet sitt 20-årsjubileum som integrert finanstillsyn (sjå eigen omtale på side 21).

I 2006 sende Kredittilsynet ut 23 rundskriv, mot 21 i 2005, og 41 pressemeldingar, mot 50 i 2005. Det blei gjennomført ein pressekonferanse i slutten av februar med framlegging av rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005* og årsmeldinga, og ein pressebrief i desember 2006 om innføringa av det nye kapitaldekningsregelverket som tok til å gjelde frå 1. januar 2007.

God auke i bruken av nettstaden til Kredittilsynet

Nettstaden til Kredittilsynet er ein hovudkanal for informasjon frå Kredittilsynet. I oktober 2006 blei eit søkbart register på norsk og engelsk over føretak og personar som har konsesjon frå Kredittilsynet til å drive verksemd, gjort tilgjengeleg via nettstaden (sjå eigen omtale på side 25).

I 2006 var det 121.000 unike besøkjande innom nettstaden til Kredittilsynet, og dei stod for 429.000 besøk totalt. Det er ein auke på 25 prosent for unike besøkjande frå 2005 og ein auke på 34 prosent frå 2005 for tal på besøk på nettstaden totalt.

Tabell 5: Tal på besøk – Kredittilsynets nettstad

	2004	2005	2006
Unike besøkjande	92.000	97.000	121.000
Tal på besøk	270.000	320.000	429.000

Nytt intranett under utvikling

I 2006 arbeidde Kredittilsynet med å planleggje og utvikle eit nytt intranett, og leverandør blei vald i august. Det nye intranettet skal mellom anna betre den interne kommunikasjonen og gjere arbeidsflyten meir effektiv og oversiktleg. Det nye intranettet skal etter planen takast i bruk i løpet av første halvår 2007.

Innsyn i Kredittilsynets dokument

I 2006 mottok Kredittilsynet i alt 798 førespurnader om innsyn som omfattar bestillingar på 2.501 dokument. Av desse blei 69 dokument sende ut som offentlege versjonar, og 237 dokument blei ikkje utleverte (unnteken frå offentlegheit i sin heilskap). Dei aller fleste innsynsbestillingane kjem via e-post.

Tabell 6: Innsynskrav – dokument

	2004	2005	2006
Bestillingar	603	1.374	2.501
Ikkje utleverte	106	159	237

Nokre sentrale tal og data over tilsynsverksemda

Tabell 7: Oversikt over tal på føretak under tilsyn per 31.12.2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Bankar og finansinstitusjonar					
Sparebankar	129	129	127	126	124
Forretningsbankar	16	15	13	14	15
Filialar i utlandet av norske bankar	10	9	10	10	12
Filialar i Noreg av utanlandske bankar	8	8	8	9	8
Finansieringsselskap	33	29	28	30	30
Filialar i utlandet av norske finansieringsselskap	2	2	2	3	4
Filialar i Noreg av utanlandske finansieringsselskap	21	21	22	17	20
Kredittføretak	10	10	11	11	11
Filial i Noreg av utanlandsk kredittføretak	1	1	1	1	1
E-pengeføretak					
E-pengeføretak	–	4	5	5	4
Forsikring					
Livsforsikringsselskap	7	7	6	6	9
Fondsforsikringsselskap (Unit Linked-selskap)	6	6	5	5	2
Skadeforsikringsselskap	52	46	46	46	44
Lokale sjøtrygdslag	14	13	13	13	13
Lokale brannkasser	20	20	20	20	20
EØS-filialar og utanlandske selskap v/generalagentur	29	30	33	39	41
Forsikringsformidlingsføretak*	50	50	49	56	107*
Private pensjonskasser	120	107	95	93	91
Pensjonsfond	65	50	33	22	19
Kommunale pensjonskasser	29	30	30	29	28
Holdingselskap					
Holdingselskap	13	8	8	8	9
Verdipapirinstitusjonar					
Verdipapirføretak	92	87	78	75	85
Forvaltningsselskap for verdipapirfond	24	23	21	21	23
Oppgjersentralar	2	2	2	2	3
Verdipapirsentralen	1	1	1	1	1
Børsar	2	2	2	2	2
Autoriserte marknadsplassar	2	1	1	1	1
Revisorar					
Revisorar	5.006	5.154	5.358	5.495	5.567
Revisjonsselskap	507	514	518	569	730
Rekneskapsførarar					
Rekneskapsførarar	6.201	6.598	6.724	7.179	7.472
Rekneskapsførarselskap	2.415	2.566	2.542	2.632	2.652
Eigedomsmekling					
Eigedomsmeklarføretak	528	542	572	642	682
Advokatar med eigedomsmekling i eigen praksis	1.018	1.094	1.178	1.213	1.355
Bustadbyggjelag	55	47	41	39	38
Inkassoverksemd					
Inkassoføretak	113	123	114	121	117
Oppkjøpsføretak	8	10	10	8	6

* Talet på tilsynseiningar blei utvida då lova om forsikringsformidling tredde i kraft 1. januar 2006 (sjå òg omtale på side 42 og 45). Grunna overgangsreglar er ikkje alle tilsynseiningar registrerte per 31. desember. Forsikringsagentføretak som distribuerer forsikringar for norske forsikringsselskap, er ikkje inkluderte i denne oversikta.

Bankenes BetalingsSentral (BBS) og EDB Business Partner ASA er ikkje under direkte tilsyn frå Kredittilsynet, men er relevante for Kredittilsynets tilsynsverksemd som leverandørar av tekniske løysingar for norske finansinstitusjonar.

Kredittilsynet har i tillegg rekneskapskontroll med den finansielle rapporteringa til om lag 280 børsnoterte føretak.

Tabell 8: Tal på stadlege tilsyn fordelt på institusjonstypar (inkl. IT-tilsyn)

	2002	2003	2004	2005	2006
Bank/finans	55	53	57	50	48
E-pengeføretak	–	–	–	–	1
Holdingselskap	2	–	4	2	–
Forsikring	16	19	11	9	5
Forsikringsformidlingsføretak	4	6	3	1	5
Pensjonskasser og -fond	8	5	4	1	1
Verdipapirføretak	20	23	14	22	18
Andre verdipapirinstitusjonar (inkl. forvaltningsselskap for verdipapirfond)	9	13	7	14	7
Revisorar	32	19	65	52	52
Rekneskapsførarar	41	35	15	56	46
Eigedomsmeklarar	71	12	18	22	40
Inkassoføretak	6	12	25	7	5
Datasentralar	2	2	2	5	3

Tabell 9: Tal på IT-tilsyn (stadlege) fordelt på institusjonstypar

	2002	2003	2004	2005	2006
Bank/finans	4	6	4	9	7
E-pengeføretak	–	–	–	–	1
Holdingselskap	2	–	2	1	–
Forsikring	2	1	2	1	2
Forsikringsformidlingsføretak	–	–	–	–	–
Pensjonskasser og -fond	8	–	–	–	–
Verdipapirføretak	1	4	4	5	2
Andre verdipapirinstitusjonar (inkl. forvaltningsselskap for verdipapirfond)	5	4	4	6	3
Revisorar	–	–	–	–	–
Rekneskapsførarar	–	4	1	1	1
Eigedomsmeklarar	–	–	1	1	–
Inkassoføretak	–	–	1	2	1
Datasentralar/IT-leverandørar	2	2	2	5	3
Andre	–	–	1	–	1

IT-tilsyn blir ofte gjennomført i samband med ordinære tilsyn i føretaka.

I tillegg blei det utført 25 forenkla IT-tilsyn og behandla 24 meldingar mottekne etter lov om betalingssystem.

Tabell 10: Saker som er behandla etter delegasjon frå Finansdepartementet

	2002	2003	2004	2005	2006
Saker behandla etter lov av 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker	50	46	69	71	71
Saker behandla etter lov av 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker	12	21	32	21	27
Saker behandla etter lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner	59	53	130	131	149
Saker behandla etter lov av 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet	36	74	45	50	71
Saker behandla etter lov av 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner	–	–	–	–	–

I tillegg blei det behandla éi sak etter lov om e-pengeforetak.

Bank og finans

32

Tilsynet med bank- og finanssektoren skal sikre betryggende soliditet, risikobevisthet, styring og kontroll i foretakene og bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Tilsynsarbeidet består av stedlig tilsyn, dokumentbasert tilsyn, makroøkonomisk overvåking, forvaltnings- og utredningsoppgaver samt regelverksarbeid.

Analyser

I den makroøkonomiske overvåkingen og i analyser av finansinstitusjonene ble den høye utlånsveksten til husholdningene viet stor oppmerksomhet også i 2006. Høy aktivitet i norsk økonomi med lav og avtakende ledighet kombinert med fortsatt lav rente har bidratt til ytterligere økning i boligprisene. Oppgangen i boligmarkedet har ført til at den kraftige gjeldsoppybygningen fortsetter i husholdningene, og mest i husholdninger med lavest inntekt og alder. Det er i første rekke boliglån som har økt sterkt, og en vesentlig del av lånene har høy belåningsgrad. Kun en svært liten del av lånene tas opp med fast rente, noe som øker husholdningenes sårbarhet mot renteoppgang.

Høykonjunkturen har bidratt til en betydelig økning i lån også til foretakssektoren gjennom 2006. En del av prosjektene som nå finansieres, er preget av oppgangskonjunkturen, noe som kan føre til høy kapasitet i deler av næringslivet på to–tre års sikt. Den gunstige økonomiske situasjonen har imidlertid redusert bankenes kreditt risiko overfor både husholdninger og foretak på kort sikt. I analyser og foredrag la Kredittilsynet i 2006 vekt på at fortsatt sterk økning i gjeld og boligpriser framover kan bidra til at kreditt risikoen på mellomlang sikt øker. Den sterke oppgangen i boligmarkedene og i husholdningenes og foretakenes gjeld representerer et betydelig usikkerhetsmoment både for finansmarkedene og for økonomien generelt.

Finansinstitusjonenes lønnsomhet, soliditet og risikoeksponering er gjenstand for regelmessige analyser. I tillegg blir det gjennomført ad hoc-analyser av aktuelle problemstillinger. Lønnsomheten i bankene var fortsatt god i 2006, i hovedsak som følge av netto inntektsføring av tap på utlån og reduksjon i kostnadene. Den sterke veksten i utlån reduserte bankenes kjernekapitaldekning, men soliditeten var tilfredsstillende for bankene samlet sett. Det lave rentenivået har forsterket presset på bankenes rentemarginer, og netto renteinntekter falt ytterligere i 2006.

Resultatene i finansieringsselskaper og kredittforetak har vært relativt stabile over lang tid. Kredittilsynet kartlegger jevnlig situasjonen i finansieringsselskaper som i hovedsak driver forbruksfinansiering. Slike selskaper har høyere tap og mislighold enn andre finansieringsselskaper og banker, men selskapene priser risikoen slik at lønnsomheten er god. Disse selskapene hadde lavere vekst i utlån enn både øvrige finansieringsselskaper og banker.

Kredittilsynets oppfølging av bankenes risiko mot husholdninger inkluderer flere undersøkelser av bankenes kredittpraksis. Resultatene offentliggjøres i en årlig boliglånsundersøkelse hvor bankenes praksis for utlån med pant i bolig blir vurdert, herunder betjeningsevne, sikkerhet knyttet til lånene og belåningsgrader for husholdninger

etter låntakers alder. Undersøkelsen for 2006 viste at belåningsgraden på boliglån er økende. I tillegg ble det også i 2006 gjennomført en spørreundersøkelse blant lånekunder for å få belyst i hvilken grad disse fikk, og oppfattet, informasjon fra bankene om privatøkonomiske konsekvenser ved låneopptaket.

For å belyse husholdningenes følsomhet for renteøkninger, foretok Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Kredittilsynet også i 2006 en modellframskriving av gjelds- og rentebelastning for perioden ut 2007. Modellen er basert på formues- og inntektsundersøkelsene, og framskrivingene viste konsekvensene for rentebelastningen i husholdningene dersom rentenivået økte vesentlig. En økende andel av husholdningene er sårbare for vesentlige renteøkninger.

Utlånsveksten til foretakene har vært økende, og bankenes risikoeksponering mot utvalgte næringer, slik som eiendomsdrift, bygg og anlegg, fiskeoppdrett og shipping ble undersøkt nærmere også i 2006. Videre ble bankenes lånefinansiering for kjøp av verdipapirer (med pant i de samme papirene) undersøkt. Omfanget av slike lån er fortsatt lite samlet sett, men et fåtall enkeltbanker har likevel et vesentlig innslag av slike lån i sine utlånsporteføljer. I disse undersøkelsene inngikk også en kartlegging av bankenes utlån for å finansiere kjøp av andeler/aksjer i eiendomsprosjekter.

De ulike analysene av utviklingen i økonomi, markeder og institusjonene danner bakgrunn for Kredittilsynets vurderinger av den generelle situasjonen i finansnæringen, og for det stedlige tilsynsarbeidet i institusjonene. I rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2006* gis det nærmere informasjon om undersøkelser, analyser og vurderinger.

Overvåking og analyse av finansmarkedet bygger blant annet på innrapportering fra finansforetakene. I samarbeid med Statistisk sentralbyrå og Norges Bank legger Kredittilsynet betydelige ressurser i vedlikehold og videreutvikling av systemer for innrapportering av data fra kredittinstitusjoner og forsikringsselskaper.

Tilsyn med foretak i bank- og finanssektoren

Tilsyn med banker og finansieringsforetak skal bidra til solide finansinstitusjoner og foretak med egnet ledelse, forsvarlig internkontroll og god risikostyring. Tilsynsvirksomheten omfatter både overvåking på grunnlag av innsamlet informasjon og stedlige tilsyn. Det dokumentbaserte tilsynet bygger på den løpende innrapporteringen fra foretakene og omfatter blant annet kontroll av kapitaldekning, likviditet og konsentrasjon mot store engasjementer. I utvelgelsen av institusjoner som følges opp på stedlig tilsyn, anvendes risikobasert tilsynsmetodikk basert på internasjonale tilsynsstandarder.

I 2006 ble det gjennomført 46 inspeksjoner i spare- og forretningsbanker. Av disse var det fire IT-inspeksjoner, og én var inspeksjon i filial av utenlandsk bank. Videre ble to finansieringsforetak inspisert, samt at det var IT-tilsyn i ett e-pengeforetak.

Som en forberedelse til de nye kapitaldekningsreglene (Basel II) som trådte i kraft 1. januar 2007 (omtale side 38–39), ble det første halvår 2006 kartlagt hvor langt de elleve største bankene var kommet når det gjaldt å systematisere sin interne prosess for å vurdere eget kapitalbehov (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP). Kartleggingen tok utgangspunkt i prinsippene som er utarbeidet av den europeiske banktilsynskomiteen (Committee of European Banking Supervisors – CEBS). I henhold til disse prinsippene må bankene fastlegge en behandlingsprosess og foreta dokumenterte, kvantitative beregninger av kapitalbehovet for ulike risikotyper. Kredittilsynets kartlegging viste at sju av de elleve bankene hadde gjennomført en ICAAP-prosess, men at de var i ulike utviklingsfaser når det gjaldt å identifisere, måle, overvåke og styre risikonivå og beregne tilhørende kapitalbehov.

Kredittilsynet utarbeidet også i 2006 samlede risikovurderinger for hvert av de åtte største norske bankkonsernene. Risikovurderingene inneholder Kredittilsynets oppfatning av bankenes risikoprofil og kvaliteten på risikostyringen. Dokumentene anses som sentrale i dialogen med konsernene og er sendt styrene i institusjonene for kommentar. I det stedlige tilsynet og i arbeidet med risikovurderingene anvendes modulene Kredittilsynet har utarbeidet for å vurdere kredittisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko samt en ny modul for overordnet styring og kontroll. Modulene er publisert på Kredittilsynets nettsted.

Kredittisiko

Ved vurdering av porteføljekvaliteten i de største bankene benytter Kredittilsynet Norges Banks modell for å beregne konkurssannsynlighet. I tillegg blir et utvalg av institusjonenes store engasjementer gjennomgått. Konsentrasjon mot enkeltkunder, bransjer og geografiske områder blir dessuten tillagt vekt.

I de samlede risikovurderingene for de største bankene ble kredittisikoen i 2006 generelt vurdert som moderat, men med visse variasjoner mellom bankene. For tre av bankene ble kredittisikoen vurdert som ”moderat til betydelig” som følge av generelt dårligere porteføljekvalitet, konsentrasjonsrisiko mot begrensede geografiske områder, store enkeltengasjementer og høy eksponering mot volatile næringer.

Flere av de største bankene har søkt om godkjenning av interne modeller for beregning av kredittisiko (Internal Ratings-Based Approach – IRB).

I løpet av 2006 ble det foretatt temainspeksjon i de ti største bankene for å kartlegge hvordan bankene praktiserer utlånsforskriften som trådte i kraft 1. januar 2005. Kartleggingen viste at det nye regelverket har ført til store utfordringer for bankene. Spesielt gjelder dette tilpasning av IKT-systemer, opplæring av medarbeidere og utarbeidelse av internt regelverk. Sett under ett førte overgangen til nytt regelverk til en reduksjon i nedskrivningene på 27 prosent for de inspiserte bankene. Undersøkelsen avdekket imidlertid store variasjoner mellom bankene, særlig for nedskrivning på grupper av utlån. Fellesrapporten fra inspeksjonene er tilgjengelig på Kredittilsynets nettsted.

Markedsrisiko

Ved vurdering av markedsrisiko er stresstesting av tapspotensiale knyttet til aksjer, renter og valuta sentrale elementer. Beregningene blir utført med utgangspunkt i rammene som styrene har fastsatt for bankenes eksponering. Dessuten blir det tatt hensyn til risikospredning og markedslivviditet.

I de samlede risikovurderingene for 2006 ble markedsrisikoen i flertallet av de aktuelle bankene vurdert til å være moderat, men enkelte banker skiller seg ut med høy markedsrisiko isolert sett. Kredittilsynet kartlegger i tillegg om styrene har fastsatt rammer og retningslin-

jer på markedsrisikoområdet og sikret uavhengig kontroll av risikoeksponeringen, samt at lovkrav følges opp systematisk.

Likviditetsrisiko

Kredittilsynet måler bankenes likviditetsrisiko ved hjelp av indikatorer som gir uttrykk for hvor langsiktig bankenes illikvide aktiva er finansiert. I tillegg blir det lagt vekt på kundeinnskuddenes stabilitet, spredningen på innlån fra andre kredittinstitusjoner, likviditeten i verdipapirporteføljene og omfanget av kommitterte trekkrettigheter. Ut fra disse kriteriene ble det ved kartleggingen i 2006 vurdert at én bank hadde betydelig likviditetsrisiko. Kredittilsynet mener å se en sammenheng mellom forbedringen av kvaliteten på styring og kontroll på likviditetsrisikoområdet i de største bankene og at de fleste av disse bankene ble også inspisert på likviditetsområdet både i 2002 og i 2005.

Operasjonell risiko

Med bakgrunn i EUs kapitaldekningsdirektiv og retningslinjer fra CEBS ble en ny versjon av modulen for operasjonell risiko ferdigstilt i 2006. Kredittilsynet har også utviklet en modul for overordnet styring og kontroll ("Internal Governance"). Overfor enkeltbanker er det påpekt uklare ansvars- og rapporteringslinjer, utilstrekkelig uavhengighet for bankenes risikostyringsenheter, manglende testing av beredskaps- og katastrofeplaner samt sårbarhet knyttet til spesialkompetanse. Det siste gjelder spesielt de minste bankene. I inspeksjonsrapporter er den operasjonelle risikoen som ligger i bankenes ekspansjon, både med hensyn til nye produkter og geografiske områder, i tillegg framhevet.

Etterlevelse av hvitvaskingsloven

Kredittilsynet har løpende oppmerksomhet mot hvordan institusjonene etterlever hvitvaskingsloven. I overensstemmelse med anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF) prioriterte Kredittilsynet inspeksjoner i de tre foretakene som er agenter for det utenlandske betalingssystemet Western Union. Hvitvasking var også hovedtema på stedlig tilsyn i én sparebank. Dette tilsynet resulterte blant annet i nødvendig opprydding i kundeforhold etablert med konstruerte kundenummer. Annen inspeksjonsvirksomhet i 2006 avdekket at Terra-bankene som følge av skifte av dataleverandør var uten forskriftsmessig elektronisk overvåking av transaksjoner.

Nordiske finanskonsern

Også i 2006 ble det utarbeidet en felles, nordisk samlet risikovurde-

ring for Nordea-konsernet. De nordiske tilsynsmyndighetene samarbeidet om vurderingen av Nordeas søknader om bruk av interne modeller for å beregne kapitalkrav for kreditt- og markedsrisiko. Videre ble den nye samarbeidsavtalen med islandske tilsynsmyndigheter om tilsyn med BNbank og Kredittbanken/Glitrir fulgt opp.

Europeisk bankkriseøvelse

Våren 2006 ble det avholdt en felles europeisk bankkriseøvelse der representanter for finansdepartementene, sentralbankene og banktilsynsmyndighetene i de 25 medlemslandene deltok. En representant fra Kredittilsynet deltok på arrangørsiden. Øvelsen skulle teste samarbeidet mellom de ulike myndighetsorganene på tvers av landegrensene. Etter øvelsen ble det blant annet besluttet å gjennomføre en tilsvarende nordisk øvelse i 2007 der de ulike myndighetene i de nordiske landene skal delta.

Administrasjon av banker i krise

Kredittilsynet deltok i en arbeidsgruppe i regi av Bankenes Sikringsfond som i september 2006 la fram en rapport som redegjør for rolle til de ulike myndighetene og de private aktørene forut for og under offentlig administrasjon av en bank. I tillegg beskriver rapporten ulike konsekvenser av å sette banken under administrasjon. Kredittilsynet har oppfordret sikringsfondet til å arbeide videre med problemstillinger i rapporten, blant annet utnytting av bankenes datasystemer for å gjennomføre utbetalinger til sikrede når en bank er under offentlig administrasjon.

Tvungen lønnsnemnd i finansnæringen

Finansforbundet tok ut om lag 6.000 medlemmer i forsikringsnæringen i streik fra 1. juni 2006, og deretter ytterligere medlemmer i en opptrapping 12. juni. Finansnæringens Arbeidsgiverforening iverksatte plassoppsigelse (lockout) for de øvrige av Finansforbundets medlemmer fra samme tidspunkt. Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen varslet gjennomføring av den såkalte stengedoktrinen som har som formål å stenge banksystemene på en kontrollert måte. All tilgang på kontanter og betalingstjenester ville etter dette stoppe opp. For å unngå de meget alvorlige konsekvensene et totalt opphør av betalingssystemer og banktjenester ville ha for det norske samfunnet, besluttet Regjeringen å innføre tvungen lønnsnemnd. Kredittilsynet foretok en kartlegging blant et utvalg banker for å forsikre seg om at institusjonene hadde tilstrekkelig beredskap til å ivareta hensyn til egen soliditet og likviditet.

Forvaltning av regelverket

Eierkontroll i finansinstitusjoner – enkeltsaker

I 2006 ble det gitt følgende tillatelser med hjemmel i finansieringsvirksomhetslovens regler om eierkontroll i finansinstitusjoner:

- Sparebanken Nord-Norges erverv av grunnfondsbevis i Helgeland Sparebank – inntil 20 prosent
- Folketrygdforeningens erverv av aksjer i Storebrand ASA – inntil 15 prosent
- Sparebanken Hedmarks erverv av aksjer i SpareBank 1 Gruppen AS – inntil 12 prosent
- Tryggingamidstødin Hfs erverv av aksjer i NEMI Forsikring ASA – inntil 100 prosent

I tillegg behandlet Kredittilsynet enkelte konsesjonssøknader der eierprøving inngikk i saksbehandlingen. Dette gjaldt søknad om konsesjon for:

- kredittforetaket SpareBank 1 Boligkreditt AS (kvalifisert eierandel innehas av Sparebanken Rogaland, Sparebanken Midt-Norge og Sparebanken Nord-Norge)
- kredittforetaket Terra Kort AS (eid av Terra-Gruppen AS)
- finansieringsforetaket Sportmann Finans AS (eid av Sportmann AS)
- livsforsikringselskapet Kommunal Landspensjonskasse Innskudd- og Foretakspensjon AS (eid av Kommunal Landspensjonskasse gjensidige forsikringselskap)
- forretningsbanken Gjensidige Bank AS (eid av Gjensidige Bank Holding AS)

I én sak ble søknaden om tillatelse ikke innvilget. Den gjaldt Art Holding AS' eierskap av inntil 20 prosent av aksjene i Forbrukerforsikring AS.

Nordnet Securities Bank AB – første utenlandske medlem i Bankenes Sikringsfond

Den svenske Banken Nordnet Securities Bank ABs filial i Norge søkte i september 2005 om medlemskap i Bankenes Sikringsfond for å dekke

mellomlegget mellom garantien etter den svenske ordningen på 250.000 svenske kroner og den norske ordningen på 2 millioner kroner. Nordnet er den første filialen av en utenlandsk bank som har søkt om å bli tatt opp som medlem av Bankenes Sikringsfond. For å ivareta de kravene som stilles i banksikringsloven med tilhørende forskrift, vil Kredittilsynet inngå en samarbeidsavtale med den svenske Finansinspektionen. Det legges opp til at avtalen skal undertegnes i februar 2007.

Filialisering av Fokus Bank

Fokus Bank ASA søkte i august 2006 om samtykke til å overdra hele sin virksomhet til filial av Danske Bank A/S. Parallelt ble det søkt om at den danske filialen skulle være medlem av Bankenes Sikringsfond slik at det norske fondet ville dekke mellomlegget mellom den danske ordningen og den norske. Kredittilsynet konkluderte med at Fokus Bank ikke hadde en så viktig posisjon i det norske markedet at tilsynet ville motsette seg filialiseringen, og tilrådte overfor Finansdepartementet at søknaden ble innvilget. For å klargjøre de forestående endringene overfor bankens kunder stilte Finansdepartementet i sitt vedtak i desember 2006 krav om forhåndsgodkjenning av informasjonsmaterialet som sendes kunden. Videre skal ikke filialen benytte navnet Fokus uten at det samtidig klart går fram at det dreier seg om en filial av en utenlandsk bank. Som følge av filialens medlemskap i Bankenes Sikringsfond, vil Kredittilsynet inngå samarbeidsavtale om tilsyn med det danske Finanstilsynet.

Landkreditt og Landkreditt Bank AS

Etter anbefaling fra Kredittilsynet vedtok Finansdepartementet å endre vilkårene knyttet til Landkreditts tillatelse til å eie Landkreditt Bank AS. Bankens forvaltningskapital må ikke overstige 75 prosent av Landkreditts forvaltningskapital, og bankens egenkapital må heller ikke overstige 75 prosent av kredittforeningens kjernekapital. Finansdepartementet satte som vilkår for endringen at Landkreditt

vil gjennomføre omorganisering i tråd med eventuelle nye lovregler om kredittforening som konsernspiss, basert på Banklovkommisjonens utredning NOU 2006: 17. I utredningen åpnes det for at kredittforeninger kan etableres som morselskap i et finanskonsern i form av en eierforening som etter sine vedtekter ikke kan drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som inngår i finanskonsernet. Kredittilsynet avga høringsuttalelse til utredningen.

Strukturelle endringer i sparebanksektoren

Kredittilsynet fikk i 2006 flere henvendelser om oppkjøp og overtakelse av sparebanker.

Sparebanken Møre/Tingvoll Sparebank

Sparebanken Møre søkte i desember 2005 om å overdra Tingvoll Sparebank. Ifølge søknaden skulle Sparebanken Møre overta aktiva og passiva fra Tingvoll Sparebank som skulle avvike sin bankvirksomhet. Videre ville bankene opprette "Tingvoll Sparebankstiftelse" som skulle motta et vederlag på til sammen 120 millioner kroner i form av grunnfondsbevis i Sparebanken Møre. Dette er en ny modell for overdragelse av sparebanker, og Kredittilsynet har ansett at behandlingen vil få betydning utover søkerbankene. Dagens lovgivning åpner ikke for et slikt oppkjøp, og Kredittilsynet anbefalte derfor Finansdepartementet å avslå søknaden. Finansdepartementet varslet søkerbankene i mai 2006 at det er behov for å avklare enkelte sentrale prinsipielle spørsmål i omdanningsregelverket. Finansdepartementet har ikke fattet vedtak i saken.

Sparebanken Sogn og Fjordane

Sparebanken Sogn og Fjordane søkte i april 2006 om tillatelse til å omdanne sparebanken til aksjebank. I samme sakskompleks ble det fremmet søknad fra Gjensidige Forsikring om å erverve 34 prosent av aksjene i den omdannede banken. Finansieringsvirksomhetsloven stiller krav om uavhengighet og langsiktighet for en sparebankstiftelse, og dette kravet vil etter Kredittilsynets mening ikke være oppfylt ved en modell der helt eller delvis salg av en aksjebank skjer i direkte

sammenheng med omdanningen av en sparebank. Kredittilsynet la til grunn at dagens lovgivning tilsier en restriktiv praksis på dette området og anbefalte Finansdepartementet å avslå søknaden. Finansdepartementet har ikke fattet vedtak i saken.

Gjensidige Bank

Gjensidige Forsikring søkte i mai 2006 om tillatelse til å opprette en landsdekkende forretningsbank, i sammenheng med søknaden om å kjøpe Sparebanken Sogn og Fjordane. Opprinnelig var det ment at den omsøkte sparebankstiftelsen Sogn og Fjordane skulle ha en eierpost i den nye banken. Gjensidige Forsikring omgjorde imidlertid søknaden, slik at Gjensidige Bank blir heleid av selskapet. Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet å gi tillatelse etter søknaden, og Gjensidige Bank fikk konsesjon i oktober 2006.

Sammenslåtte sparebanker

I 2006 gikk Ofoten Sparebank og Tjeldsund Sparebank sammen i Ofoten Sparebank. Kredittilsynet anbefalte søknaden overfor Finansdepartementet som ga tillatelse i juli 2006. Verran Sparebank og Grong Sparebank slo seg sammen som Grong Sparebank. Finansdepartementet ga tillatelse i oktober 2006 etter innstilling fra Kredittilsynet. I november 2006 søkte Narvik Sparebank og Ankenes Sparebank om å slå seg sammen til Sparebanken Narvik. Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet at søknaden innvilges.

Ny IKT-plattform for Terra-bankene

Terra-bankene gjennomførte i 2005 et meget omfattende konverteringsprosjekt som innebar overgang til en nyutviklet IKT-plattform og skifte av dataleverandør. Kredittilsynet pekte i den forbindelse på viktige risikoforhold ved prosjektet. Senere har det vist seg at konverteringen har skapt store problemer, særlig for de mindre bankene i gruppen. Som følge av problemene stilte Kredittilsynet kritiske spørsmål om konverteringen og kvaliteten på systemet. I tillegg ble behovet for en klarere presisering av rolledelingen mellom Terra-Gruppen AS og styrene i enkeltbankene understreket.

Regelverksendringer og høringsuttalelser

Store engasjementer

Kredittilsynet utarbeidet forslag til enkelte mindre endringer i forskrift om tilsyn og kontroll med store engasjementer som følge av Basel II. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007, samtidig som den nye kapitalkravsforskriften. EU-kommisjonen har besluttet å sette i gang en omfattende revisjon av direktivbestemmelsene om store engasjementer. Arbeidet er ventet ferdig i midten av 2008.

Ansvarlig kapital

I 2006 ble det nedsatt en arbeidsgruppe under den europeiske banktilsynskomiteen (CEBS) for å gjennomgå regelverket om ansvarlig kapital. Kredittilsynet deltar i arbeidsgruppen. Det er i dag store forskjeller mellom landene når det gjelder bruk av hybridinstrumenter og hvor mye som tillates innregnet i kjernekapitalen av slike instrumenter. Det skal gjennomføres to forskjellige beregningsstudier basert på regnskapstall pr. 31.12.2006 for å få nærmere informasjon om omfanget av hybridinstrumenter utstedt på ulike vilkår og for å se på hvordan institusjonenes ansvarlige kapital er sammensatt i de enkelte landene.

Likviditet

Det ble innført nye likviditetskrav for finansinstitusjoner fra 1. juli 2006. Det gamle kvantitative kravet er opphevet. Nytt krav er at institusjonene til enhver tid skal ha tilstrekkelig med likvider til å dekke sine forpliktelser ved forfall. Selskapenes styre skal fastsette retningslinjer som sørger for at likviditetsstyringen er forsvarlig.

Informasjon og retningslinjer ved salg av sammensatte produkter

Kredittilsynet fastsatte 25. september 2006 forskrift om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007 og gjelder for banker og finansieringsforetak.

Forskriften ble fulgt opp med et rundskriv fra Kredittilsynet (15/2006) om informasjon og retningslinjer ved salg av sammensatte produkter, som gjelder for verdipapirforetak og frittstående formidlere av denne typen produkter. Bakgrunnen for innskjerpingen var dårlig oppfølging av anbefalinger om informasjon som Kredittilsynet tidligere har gitt. Forskriften har hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven som regulerer finansinstitusjoners plikt til å gi opplysninger ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter. Den nye forskriften og rundskrivet skal bidra til å gi forbrukere bedre opplysninger om avkastningen, den reelle risikoen og kostnadene ved sammensatte produkter. Se også omtale i kapitlet *Verdipapirmarkedet*, side 50–51.

Nye kapitaldekningsregler for banker

Baselkomiteen for banktilsyn vedtok i 2004 nye retningslinjer for beregning av kapitaldekning for banker (Basel II). I EU ble nye direktiver vedtatt 14. juni 2006. De nye direktivene ble gjort gjeldende fra 1. januar 2007 for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. For enkelte deler av regelverket er starttidspunktet satt til 1. januar 2008.

Finansdepartementet ba Kredittilsynet utarbeide et lovendringsforslag for å gjennomføre de nye direktivene. Med utgangspunkt i dette sendte departementet lovforslaget sitt på høring i desember 2005. Loven om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, verdipapirhandelloven og i enkelte andre lover (nytt kapitaldekningsregelverk) ble vedtatt 30. juni 2006.

Allerede i 2005 publiserte Kredittilsynet foreløpige forskriftsforslag om de nye kapitaldekningsreglene med formål om å innhente synspunkter fra næringen og andre. Kredittilsynet valgte å prioritere regelverket om institusjonenes bruk av interne målemetoder for kreditt-risiko (IRB), sikkerhetsstillelse og kapitalkrav for operasjonell risiko.

Kredittilsynet sendte et samlet forslag til forskrifter til Finansdepartementet i april 2006 som sendte dette på høring. Kapitalkravsforskriften og endringer i forskriften om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, verdipapirforetak og oppgjørssentraler ble vedtatt i desember 2006.

CEBS kunngjorde tidlig i 2006 nye retningslinjer for en felles europeisk kapitaldekningsrapportering (Common Reporting – COREP). Rapporteringen vil gjelde kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning. Kredittilsynet sendte høsten 2006 på høring et opplegg for midlertidig rapporteringsløsning, en spesifikasjon av innholdet i ny kapitaldekningsrapportering og en omtale av et prosjekt for å gjennomføre den tekniske løsningen.

Det er ventet at minimumskravet til ansvarlig kapital (pilar 1-krav) synker for norske IRB-banker, i hovedsak som følge av vesentlige beholdninger av boliglån og lån til små og mellomstore bedrifter. Institusjonene kan imidlertid ikke uten videre tilpasse nivået på ansvarlig kapital ned mot minimumskravet, blant annet fordi minimumskravet ikke dekker all risiko i institusjonenes porteføljer. Det er likevel grunn til å tro at bankene over tid vil tilpasse seg de nye kravene med en noe lavere andel ansvarlig kapital enn i dag. Det er fastsatt overgangsordninger fra gjeldende regelverk (Basel I) som skal sikre at reduksjonen i minstekravet til kapital ikke skjer for raskt.

Ettersom minimumskravet ikke dekker alle risikotyper, har det nye regelverket også bestemmelser som supplerer de minstekravene under pilar 1 med bestemmelser om aktivt tilsyn med den enkelte institusjons risiko og kapitalbehov (pilar 2). Her skal blant annet Kredittilsynet gjennomgå og vurdere bankens styring og kontroll med risiko. Dette inkluderer også bankens egen prosess for å vurdere kapitalbehov i forhold til risikoprofil. Kredittilsynet offentliggjorde i desember 2006 retningslinjer for norske finansinstitusjoner og verdipapirforetak.

Søknader om bruk av interne målemetoder (IRB)

DnB NOR, SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Nord-Norge og Sparebanken Vest søkte høsten 2005 Kredittilsynet om tillatelse til å benytte interne målemetoder for kredittisiko. For å få slik godkjenning må institusjonene tilfredsstille mange nye krav.

De meget omfattende søknadene krevde behandling over lang tid. Kredittilsynet ba om kompletterende informasjon og ga sommeren 2006 en foreløpig tilbakemelding til institusjonene. Høsten 2006 ble det gjennomført dedikerte IRB-besøk i institusjonene. Kredittilsynet ga institusjonene nye foreløpige tilbakemeldinger i november 2006. Konklusjonen er at sannsynligvis alle institusjonene i løpet av første halvår 2007 fullt ut vil få dokumentert at de tilfredsstiller kravet til bruk av IRB-metoder.

Kredittilsynet deltok sammen med svenske, danske og finske tilsynsmyndigheter i vurderingen av Nordea Banks søknad om IRB-metoder. Arbeidet ble samordnet av Finansinspektionen i Sverige. Nordea fikk tilbakemelding i september 2006 der det ble opplyst enkelte krav som må være oppfylt før tillatelse kan bli gitt.

Kredittilsynet mottok IRB-søknad fra Bank 1 Oslo og forventer på bakgrunn av etablert varslingsprosedyre å få nye søknader fra Storebrand Bank og BNbank.

Nytt regnskapsregelverk

Fra 1. januar 2007 er banker og finansieringsforetak som inngår i konsern som er notert på børs, eller konsern med obligasjoner notert på børs, pliktig til å benytte internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) også i sine selskapsregnskaper. For øvrige banker og finansieringsforetak ble det gitt valgfrihet til å følge IFRS eller regnskapsforskriftens ordinære regler i selskapsregnskapet inntil videre. For mer informasjon om de norske regnskapsreglene for bank og forsikring, se kapitlet *Regnskapstilsyn*, side 59.

Tilsynet med forsikrings- og pensjonssektoren skal sikre betryggende soliditet, risiko-
bevissthet, styring og kontroll i foretakene og bidra til finansiell stabilitet og velfungerende
markeder. Tilsynsarbeidet består av stedlig tilsyn, dokumentbasert tilsyn, makroøkonomisk
overvåking, forvaltnings- og utredningsoppgaver samt regelverksarbeid.

Forsikring og pensjon

Analyser

Forsikringssselskapenes resultater avspeiler i vesentlig grad utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder. Det har skjedd store endringer i sammensetningen i livsforsikringssselskapenes plasseringer de siste årene. Andelen forvaltningskapital plassert i aksjer ble betydelig redusert fra 2000/2001 til 2002/2003 samtidig som beholdningen av rentepapirer økte. Det har senere skjedd en viss økning siden 2004. I den makroøkonomiske overvåkingen av forsikringsbransjen ble det også i 2006 lagt vekt på analyser av forsikringssselskapenes lønnsomhet og soliditet. Livsforsikringssselskapene står overfor store utfordringer ved et vedvarende lavt rentenivå. De relativt lave aksjeandelene gjør at selskapene og deres kunder har hatt begrenset nytte av oppgang i aksjemarkedene. Ved å plassere en så stor andel av forvaltningskapitalen i obligasjoner holdt til forfall til en relativt høy rente, sikrer selskapene en løpende avkastning i noen år framover.

Det lave rentenivået gjør det vanskelig for livsforsikringssselskapene å bygge opp tilstrekkelig bufferkapital samtidig som den garanterte avkastningen til kundene blir tilfredsstillt. Mangelen på langsiktige obligasjoner blir vurdert som en av forsikringsbransjens største utfordringer i forhold til håndtering av risiko knyttet til misforhold mellom varigheten på selskapenes aktiva og forsikringsforpliktelseslengde. Kredittilsynet kartla i en egen rapport behovet for langsiktig obligasjonsmarked i Norge. Se også rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2006*.

I 2006 ble det utarbeidet regelmessige analyser av den løpende utviklingen i lønnsomhet, soliditet og risiko, samt ad hoc-analyser av aktuelle problemstillinger i forsikringssselskapene og pensjonskassene. Det blir publisert kvartalsvise rapporter og pressemeldinger for livsforsikringssselskaper og skadeforsikringssselskaper, og situasjonen for pensjonskassene omtales halvårlig.

Svakere utvikling i norske og internasjonale aksjemarkeder sammenlignet med 2005 bidro til svakere resultat i livsforsikringssselskapene. Det ble lagt betydelig vekt på bruk av stresstester for å vurdere selskapenes sårbarhet for endringer i renter, aksjepriser og eiendomsverdier.

Kapitalavkastningen i pensjonskassene lå i 2006 på et høyere nivå enn for livsforsikringssselskapene. De private pensjonskassene, som hadde høyere aksjeeksponering i balansen enn kommunale pensjonskasser, hadde høyest avkastning.

Skadeforsikringssselskapene har gjennom flere år økt premieinntektene. Samtidig har utviklingen i erstatninger og kostnader vært stabil.

I 2006 var veksten i premieinntekter liten, og betydelig vekst i skadeutbetalinger svekket resultatet av den forsikringsmessige virksomheten i skadeforsikringssselskapene. Den lave premieveksten må ses i sammenheng med gode resultater i tidligere år og tiltakende konkurranse mellom selskapene.

Kredittilsynet oversendte en rapport om konkurransesituasjonen i skadeforsikringsmarkedet til Finansdepartementet i februar 2006. Rapporten konkluderer med at resultatene over tid ikke gir grunnlag for å hevde at konkurransen i skadeforsikringsmarkedet har vært for svak. Resultatbedringen i 2004–2005 må ses i lys av de meget svake resultatene i årene før. Ifølge rapporten er det ingen vesentlige strukturelle forhold som skulle tilsi at konkurransen har blitt svakere de siste fem årene. De gode resultatene de siste årene kan relateres til sykliske variasjoner, som følge av at endringen i premienivået ligger etter uforutsigbare endringer i erstatningsnivået. I rapporten konkluderes det også med at det er grunn til å vente at resultatene framover vil bli svakere, ettersom dagens gode resultater trolig gjenspeiler sykliske trekk i skadeforsikringsmarkedet, og ikke skyldes svak konkurranse.

Rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2006* gir en samlet framstilling av situasjonen i forsikringssselskapene og pensjonskassene på bakgrunn av utviklingen i økonomi, markeder og resultater i 2006.

Yrkesskadeforsikring og bransjeregnskapet

Kredittilsynet har årlig oppfølging av bransjeregnskapet for yrkesskadeforsikring. Rapporteringen av regnskapsdata for 2005 viser at det er en fortsatt negativ resultatutvikling for yrkesskadeforsikring. Sammenlignet med de to foregående årene var det likevel en betydelig forbedring. At resultatene for både yrkesulykkesforsikringer og yrkessykdomsforsikringer fortsatt er negative, kan føres tilbake til store avviklingstap. Før 2003 var erstatningsnivået for yrkesskadeforsikring høyere enn premienivået. De premiejusteringene som selskapene har foretatt de siste årene, har ført til at premienivået i 2005 lå vel 7 prosent høyere enn erstatningsnivået.

Analyser av dødelighet og uførhet i befolkningen

Det er etablert et prosjekt som sikrer Kredittilsynet tilgang til Statistisk sentralbyrås omfattende befolkningsdatabase (FD-Trygd) med sikte på egne analyser av dødelighet og uførhet i befolkningen. Analysene vil skje ved hjelp av et PC-basert verktøy utviklet av konsulentfirmaene Event og Mercer. Begrunnelsen for å gå inn i prosjektet er at Kredittilsynet må ha grunnleggende kunnskaper om den bakenforliggende biometriske risikoen i befolkningen i forhold til den til enhver tid forsikrede delen av befolkningen.

Tilsyn med foretak i forsikringssektoren

Tilsyn med forsikringsselskaper og pensjonsforetak skal bidra til solide finansinstitusjoner og foretak med egnet ledelse, forsvarlig internkontroll og god risikostyring. Tilsynet skal dessuten påse at foretakene med stor sannsynlighet kan oppfylle sine forsikringsforpliktelser når disse forfaller til utbetaling og for øvrig påse at foretakene etterlever lover og forskrifter. Formålet med tilsynet med forsikringsformidlere er å påse at foretakene overholder atferdsreglene og forhindre atferd som kan medføre redusert tillit til markedet.

For de to største foretakene ble det i 2006 utarbeidet samlede risikovurderinger. Vurderingene i disse dokumentene er i betydelig grad basert på de foreløpige modulene for forsikringsrisiko som er under utvikling.

Skadeforsikringsselskaper

Den gunstige markedssituasjonen for skadeforsikringsselskapene har gjort det mulig å prioritere regelverksutvikling (Solvens II) og utvikling av egne moduler for forsikringsrisiko. Det ble derfor kun gjennomført én inspeksjon i skadeforsikringsselskaper i 2006.

Livsforsikringsselskaper

I 2006 ble det gjennomført inspeksjoner i fire livsforsikringsselskaper, hvorav to var IT-tilsyn. På ordinære inspeksjoner i livsforsikringsselskapene vurderes overordnet styring og kontroll samt kapitalforvaltnings- og forsikringsområdet. Kredittilsynet arbeider med å utvikle modul for forsikringsrisiko i livsforsikringsselskaper. Videre ble det i 2006 gjennomført én inspeksjon i pensjonskasse, dette var tilsvarende som i 2005.

Forsikringsformidlere

Tilsynet med forsikringsmeglingsforetakene har som tidligere vært basert på meglerforetakenes årlige rapportering av regnskapstall og meglet premiebeløp m.m. I tillegg var Kredittilsynet i 2006 på fem stedlige tilsyn i forsikringsmeglingsforetak.

Ny lov om forsikringsformidling trådte i kraft i 2006. Tilsynet ble utvidet til å omfatte all mellommannsvirksomhet knyttet til inngåelser av forsikringsavtaler. Det nye regelverket opererer med følgende tre undergrupper av forsikringsformidlere: forsikringsmeglingsvirksomhet,

som omfatter forsikringsrådgivningsvirksomhet, gjenforsikringsmeglingsvirksomhet og forsikringsagentvirksomhet. Som følge av nytt regelverk, samt at Kredittilsynet avdekket at enkelte forsikringsformidlere misbrukte klientmidler og brøt reglene for god meglerskikk, utviklet Kredittilsynet i 2006 et nytt rapporteringsopplegg.

Kredittilsynet avholder halvårlige møter med Norske Forsikringsmeglernes Forening, der aktuelle problemstillinger tas opp og informasjon utveksles.

Skagerak Forsikringsmegling AS

Som følge av at Kredittilsynet i november 2005 anmeldte forsikringsagentforetaket European Insurance Agency AS (EIA) for salg av forsikringer uten reell dekning, ble det i 2006 gjennomført stedlig tilsyn i forsikringsmeglingsforetakene som hadde formidlet forsikringer gjennom EIA.

Tilsynene avdekket at Skagerak Forsikringsmegling AS hadde plassert forsikringsdekninger gjennom foretaket EIA på en måte som ble ansett for å være i strid med god meglerskikk. Forsikringer ble plassert gjennom EIA uten at forsikringsmeglingsforetaket i tilstrekkelig grad kontrollerte om EIA faktisk representerte de angitte forsikringsgiverne. Det ble også avdekket at forsikringer ble plassert i selskaper som ikke hadde konsesjon til å drive forsikringsvirksomhet. Dette førte til at flere hundre forsikringstakere i perioder ikke hadde hatt reell forsikringsdekning.

Kredittilsynet vedtok i mars 2006 å frata Skagerak Forsikringsmegling AS tillatelsen til å drive forsikringsmeglingsvirksomhet. Selskapet fikk frist til 2. mai 2006 med å avvikle virksomheten og ble slått konkurs 15. mai 2006. Kredittilsynets vedtak er under klagebehandling i Finansdepartementet.

Nordiske forsikringskonsern

De nordiske tilsynsmyndighetene utarbeidet i 2006 samlede risikovurderinger for If-konsernet og Sampo-konsernet samt for Nordeas livsforsikringsvirksomhet. Etter Samos salg av Sampo Bank til Danske Bank i 2006, har Försäkringsinspektionen i Finland overtatt som koordinerende tilsynsmyndighet.

Forvaltning av regelverket

Filialisering av Vesta Forsikring ASA

Vesta Forsikring AS søkte i november 2005 om tillatelse til å avhende forsikringsporteføljen i eget selskap til norsk filial av det danske morselskapet Tryg Forsikring A/S. Kredittilsynet mener at det er en fordel med utenlandske datterselskaper framfor filialer. Dette gjelder spesielt for så store selskaper som Vesta er i det norske markedet. I lys av det europeiske regelverket fant Kredittilsynet likevel å tilrå Finansdepartementet at søknaden ble innvilget. Finansdepartementet ga tillatelse til porteføljeoverdragelse i desember 2006. For å klargjøre de forestående endringene overfor foretakets kunder, har departementet i vedtaket stilt krav om forhåndsgodkjenning av informasjonsmateriellet som sendes kunden. Videre skal ikke filialen benytte navnet Vesta uten at det samtidig klart går fram at det er en filial av et utenlandsk forsikringselskap.

Gjensidige Forsikrings kjøp av utenlandske skadeforsikringselskaper

Etter anbefaling fra Kredittilsynet fikk Gjensidige Forsikring i mars 2006 tillatelse til å kjøpe det irske selskapet Fair Financial Ireland Limited som eier alle aksjene i det danske selskapet Fair Forsikring AS. I juni 2006 fikk Gjensidige Forsikring tillatelse til å kjøpe det litauiske selskapet JSC Parex Insurance Company som også eier det litauiske selskapet Baltic Polis. Finansdepartementet ga i januar 2007 etter anbefaling fra Kredittilsynet tillatelse til Gjensidige Forsikrings erverv av det danske selskapet KommuneForsikring AS med datterselskapet Kommunernes Arbejdsskadeforsikring AS.

Etablering av Hammersborg Forsikring AS

OBOS søkte i desember 2006 om tillatelse til å etablere skadeforsikringselskapet Hammersborg Forsikring AS. Søknaden omfattet også tillatelse til å etablere Hammersborg Holding AS som morselskap i delkonsern. Finansdepartementet ga 22. desember 2006 tillatelse til etablering av forsikringselskapet i samsvar med innstillingen fra Kredittilsynet.

Kontoordninger og andre typer selv bærende ordninger

Enkelte skadeforsikringselskaper tilbyr sine kunder en kontoordning som et alternativ til tradisjonell forsikring. En kontoordning er en

avtale mellom et forsikringselskap og en kunde (bedrift, kommune e.l.) der forsikringselskapet "administrerer" kundens selvassurans mot et forhåndsavtalt administrasjonsgebyr.

Kredittilsynet har ønsket å få avklart om dette er en type virksomhet som er tilstrekkelig regulert av forsikringslovgivningen. På bakgrunn av en kartlegging av omfanget av kontoordninger i det norske markedet, utarbeidet Kredittilsynet en rapport der det ble redegjort for enkelte problemstillinger knyttet til kontoordninger. Spørsmålene til slike kontoordninger er mange og kompliserte, og Kredittilsynet mener at et eventuelt forbud mot slike ordninger reiser prinsipielle spørsmål som må avgjøres av Finansdepartementet gjennom forskrift eller lovtolkning. Kredittilsynets rapport ble derfor oversendt Finansdepartementet med en anbefaling om at departementet ber Banklovkommisjonen utrede denne saken. Finansdepartementet fulgte opp dette.

Avvikling av pensjonsfond

I henhold til lov om foretakspensjon skal pensjonsfondene opphøre senest tre år etter at lov om foretakspensjon trådte i kraft, dersom foretaket har foretakspensjonsordning. Etter at lov om obligatorisk tjenestepensjonsordning trådte i kraft i 2006, vil det bare være noen få pensjonsfond som vil bestå. Avvikling av pensjonsfond godkjennes av Kredittilsynet.

Bankenes og fondsforvaltningsselskaperens mulighet til å tilby innskuddspensjon

På forespørsel fra Sparebankforeningen utredet Kredittilsynet i desember 2005 til Finansdepartementet spørsmålet om banker, som leverandør av innskuddspensjonsordninger eller forsikringstaker/de forsikrede, må stå som eier av verdipapirfondsandelene i pensjonsordningen. Kredittilsynet antok at regelverket ikke er til hinder for at verdipapirfondsandelene blir registrert på forsikringstaker. Finansdepartementet la i april 2006 til grunn at pensjonsleverandøren må stå som eier av pensjonsordningens midler. Kredittilsynet tok i oktober 2006 utgangspunkt i at Finansdepartementets løsning vil måtte innebære at forvaltningsselskapene må registreres som eier av verdipapirfondsandelene i innskuddspensjonsordninger, og at dette framstår

som lite betryggende for kundene. Kredittilsynet signaliserte overfor departementet i desember 2006 at denne løsningen vil innebære at gruppen tilbydere av tjenestepensjonsordninger er, eller vil kunne bli, mer begrenset enn det som var tilsiktet. Kredittilsynet ba samtidig departementet vurdere eventuelle tiltak eller endringer i rammebetingelsene for å kunne bedre konkurransen i tjenestepensjonsmarkedet.

Nytt solvensregelverk for forsikringsselskaper (Solvens II)

Kredittilsynet deltok også i 2006 i arbeidet med rammeverket for nye risikobaserte avsetnings- og kapitalkrav for forsikringsselskaper i EU/EØS i regi av den europeiske forsikrings- og pensjonstilsynskomiteen CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors) og er representert i alle arbeidsgrupper som CEIOPS har opprettet for dette arbeidet.

I 2006 var CEIOPS' arbeid med Solvens II blant annet knyttet til gjennomføring og oppsummering av konsekvensberegninger av foreliggende utkast til nytt regelverk. En rapport som oppsummerer den første runden med konsekvensberegninger (Quantitative Impact Study – QIS1), ble lagt fram av CEIOPS i midten av mars 2006. I QIS1 som kun omfattet de tekniske avsetningene, deltok 18 norske forsikringsselskaper, hvorav tre livsforsikrings- og 15 skadeforsikringsselskaper.

Den andre runden med konsekvensberegninger som dekket både de tekniske avsetningene og de risikobaserte kapitalkravene (QIS2), ble gjennomført i perioden mai–juli 2006. I denne runden deltok 16 norske forsikringsselskaper, hvorav to livsforsikrings- og 14 skadeforsikringsselskaper. CEIOPS' rapport ble først lagt fram i begynnelsen av desember 2006.

De to rundene med konsekvensberegninger avdekket at det fortsatt gjenstår et betydelig arbeid knyttet til utformingen av beregningsmodellene for de nye risikobaserte kapitalkravene. Med utgangspunkt i blant annet erfaringene fra QIS1 og QIS2 utarbeidet derfor CEIOPS et nytt omfattende konsultasjonsdokument som vil utgjøre en sentral del av grunnlaget for en tredje runde med konsekvensberegninger av revidert utkast til nytt regelverk (QIS3), som etter planen vil bli gjennomført i annet kvartal 2007. CEIOPS tar for øvrig sikte på å legge fram et endelig utkast til beregningsmodeller for de nye kapitalkravene i løpet av første halvår 2008.

I 2006 arbeidet CEIOPS også med oppfølging og utdyping av tidligere råd som ble gitt til EU-kommisjonen om problemstillinger innenfor både pilar 2 (tilsynsmessig oppfølging) og pilar 3 (regnskapsrapportering og markedsdisiplin).

Når det gjelder tilsynsmessig oppfølging, la CEIOPS i 2006 særlig vekt på å utvikle et harmonisert sett av virkemidler for tilsynsmyndighetene ("supervisory powers and tools"), og som en videreføring av dette, forutsetninger for å kunne ilegge institusjonene krav om tilleggskapital ("add-on").

Garantiordningen for skadeforsikring

Lovbestemmelsene om forsikringsselskapenes garantiordninger i banksikringsloven kapittel 2a som ble vedtatt i juni 2005, trådte i kraft 22. desember 2006. Samtidig vedtok Finansdepartementet en forskrift om garantiordning for skadeforsikring som innebærer en presisering og ytterligere begrensning av dekningsområdet i forhold til lovbestemmelsene, slik at det hovedsakelig omfatter forsikringer tegnet av forbrukere og mindre næringsdrivende. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007. Kredittilsynet vedtok 22. januar 2007 en forskrift om opplysningsplikt om garanti for skadeforsikringsforpliktelser, som gjelder for alle selskaper som tilbyr direkte skadeforsikring i Norge.

Videreutvikling av stresstestregelverket for forsikringsselskaper

Kredittilsynet oversendte i desember 2005 en rapport til Finansdepartementet der det skisseres ulike alternativer for utforming av supplerende kapitalkrav som kan gjøres gjeldende for norske forsikringsselskaper i påvente av gjennomføringen av Solvens II-regelverket. Kredittilsynet anbefaler at det bør arbeides videre med et supplerende kapitalkrav basert på stresstester, og det blir spesielt vist til regelverkene for stresstesting som er tatt i bruk Danmark og Sverige ("trafikklyssystemene"). Utgangspunktet blir også at et supplerende kapitalkrav basert på stresstester skal erstatte de gjeldende kapitaldekningskravene (Basel I-kravene).

Finansdepartementet la i juni 2006 imidlertid til grunn at gjeldende kapitaldekningsregelverk for forsikringsselskaper skal videreføres også etter at nye kapitaldekningsregler for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak trådte i kraft 1. januar 2007. Kredittilsynet ble ut fra dette bedt om å gå gjennom kapitaldekningsreglene for forsikrings-

selskaper og foreslå nødvendige justeringer. Et høringsnotat med utkast til endringer ble oversendt Finansdepartementet høsten 2006, og endringsforskriften ble fastsatt av departementet 22. desember 2006.

Finansdepartementet ba også Kredittilsynet videreutvikle kravene til stresstester for forsikringsselskapene. Formålet med dette arbeidet er at stresstestene skal lede til en bedre risikomåling og risikokontroll i selskapene. Det skal imidlertid ikke utarbeides formaliserte krav til kapitaldekning eller kapitalplassering basert på stresstestene, men testene skal benyttes som et tilsynsverktøy. Ved utarbeidelsen av stresstestene ba departementet om at tilsynet måtte se på utviklingen av Solvens II-regelverket. Kredittilsynet videreutviklet stresstestene i form av tre nye moduler for det risikobaserte tilsynet; en modul for markedsrisiko og kredittisiko, og moduler for forsikringsrisiko i livsforsikring og skadeforsikring. Et utkast til slike moduler ble sendt på høring i januar 2007.

Forslag til ny kapitalforvaltningsforskrift

Sentrale deler av dagens kapitalforvaltningsforskrift ble fastsatt for over ti år siden. Etter dette har det skjedd betydelige endringer både i kapitalforvaltningsfaget, i finansmarkedene og på tilsynssiden. Da reglene ble utformet var det lite innslag av grensekryssende virksomhet i det norske forsikringsmarkedet. Norske aktører opplever i dag stor konkurranse fra utenlandske aktører. I tillegg er nytt pensjonskassedirektiv vedtatt.

Kredittilsynet utarbeidet på bakgrunn av dette forslag til ny forskrift for forsikringsselskapers og pensjonskassers kapitalforvaltning. Forslaget ble sendt Finansdepartementet i juni 2006, og departementet sendte det på høring. I forslaget ble det lagt vekt på at de norske aktørene skal gis samme konkurransemessige betingelser som sine utenlandske konkurrenter. Dette innebærer at generelle plasseringsbegrensninger som ikke følger av direktivene er søkt fjernet, og at rammene i plasseringsbegrensningene gjennomgående er foreslått hevet opp på direktivenes nivå. Forslaget til nye regler gir større fleksibilitet, samtidig som de overordnede kravene til styring og kontroll presiserer at kapitalforvaltningen skal tilpasses det enkelte selskaps kompetanse og risikobærende evne. Derivatforskriften og lokaliseringsforskriften er innarbeidet i forslaget, slik at selskapene får færre regelsett å forholde seg til. Det er ventet at forskriften trer i kraft samtidig med sentrale deler av ny forsikringslov 1. januar 2008.

Lov om forsikringsformidling med tilhørende forskrifter m.m.

Lov om forsikringsformidling trådte i kraft 1. januar 2006. Loven gjelder for forsikrings- og gjenforsikringsmeglingsvirksomheter, samt forsikringsagentvirksomheter og aksessoriske forsikringsagentvirksomheter. De tre sistnevnte er nye tilsynsenheter for Kredittilsynet.

Kredittilsynet oversendte Finansdepartementet høsten 2005 et høringsnotat med utkast til forskriftsbestemmelser til forsikringsformidlingsloven. Forskriften ble vedtatt av Finansdepartementet, og trådte i kraft samtidig med loven 1. januar 2006. Kredittilsynet fastsatte også en forskrift som lempet på lovens kvalifikasjonskrav om kompetanse og praksis for aksessoriske forsikringsagenter som trådte i kraft 15. mars 2006. Internkontrollforskriften gjelder for forsikringsformidlere fra og med 15. februar 2006.

Kredittilsynets høringsuttalelse til NOU 2006: 12 *Fellespensjonskasser*

I Stortingets anmodningsvedtak av 10. juni 2005 ble Regjeringen bedt om å fremme lovforslag om fellespensjonskasse for flere private foretak. Banklovkommissjonen fikk i august 2005 dette oppdraget og overleverte sin utredning om fellespensjonskasser til Finansdepartementet i mai 2006. Kredittilsynet sendte høringsuttalelse til Finansdepartementet i august 2006 og sluttet seg til hovedprinsippene i Banklovkommissjonens lovutkast, men med enkelte spørsmål og bemerkninger.

Administrasjonskostnader – obligatorisk tjenestepensjon (OTP)

Kredittilsynet foreslo overfor Finansdepartementet i februar 2006 hvordan begrepet "administrasjonskostnader" i OTP-loven § 4 tredje ledd skal tolkes. Kredittilsynet framhevet at arbeidsgiver ikke burde være pliktig til å dekke forvaltningshonoraret i verdipapirfond, siden dette kunne gi arbeidsgiver insentiver til å velge de fondene som er minst kostbare og som i hovedsak gir dårligst avkastning. Kredittilsynet la til grunn at arbeidsgiver burde belastes kostnadene ved at det betales en fast prosent av pensjonskapitalen i tillegg til minimumsinnskuddet på 2 prosent av lønnen, men at administrasjonskostnadene kun burde dekkes av arbeidsgiver opp til en viss prosent-sats. I forskrift om innskuddspensjonsordninger § 7 er det fastsatt at arbeidsgiver i tillegg til rene administrasjonskostnader også skal dekke kostnadene ved forvaltning av pensjonskapitalen.

Forskrift om meldeplikt for pensjonsleverandørene

Finansdepartementet fastsatte 30. juni 2006 forskrift om innskuddspensjonsordninger som skal oppfylle minstekravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon. Denne forskriften instituerer en meldeplikt til Kredittilsynet for pensjonsleverandørene, med hensyn til pristariffer og produktutforming for øvrig. For banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond representerer denne meldeplikten en ny rutine, mens livsforsikringsselskapene allerede er underlagt en tilsvarende meldeplikt etter forsikringsvirksomhetsloven.

Forskrift til lov om obligatorisk tjenestepensjon

Finansdepartementet ba i mai 2006 Kredittilsynet utrede enkelte problemstillinger i forhold til obligatorisk tjenestepensjon, samt utarbeide utkast til forskrift og høringsnotat. For minstekrav til ytelsesbaserte ordninger etter OTP-lovens § 5, la Kredittilsynet til grunn i oktober 2006 at det ikke er hensiktsmessig å presisere dette i en forskrift. Det ble foreslått at pensjonsinnretningen bør kunne anvende både Banklovkommisjonens og FNHs forslag til beregning og at Kredittilsynet publiserer et rundskriv der det blir tatt utgangspunkt i at lovens skjønnsbestemte minstekrav er oppfylt dersom Banklovkommisjonens eller FNHs tekniske minstekrav er anvendt og oppfylt på korrekt måte.

Kredittilsynet utarbeidet forslag til forskrift til OTP-loven § 1 første ledd bokstav b. Nevnte lovbestemmelse fastsetter at et foretak ikke har plikt til å etablere en tjenestepensjonsordning etter loven dersom foretaket kun har én ansatt som har en arbeidstid og lønn som utgjør minst 75 prosent og den ansatte samtidig har eierinteresser i foretaket. Kredittilsynet foreslo at det ble inntatt en presisering i forskriftsteksten om at OTP-loven § 1 første ledd bokstav b skal forstås slik at arbeidstakere som har en eierinteresse i foretaket på mindre enn 10 prosent, skal anses for å være "uten eierinteresse". Det ble videre foreslått at eierinteresse i form av andeler i borettslag, boligsameie eller boligaksjeselskap ikke skal omfattes av OTP-loven § 1 første ledd bokstav b.

Ny forsikringslov med forskrifter

Ny forsikringslov av 10. juni 2005 nr. 44 trådte i kraft 1. juli 2006. I henhold til forskrift om overgangsregler til forsikringsloven trer kapittel 7 om pensjonskasser og kapittel 9 om livsforsikring først i kraft 1. januar 2008.

Finansdepartementet fastsatte 30. juni 2006 også forskrifter om livsforsikring mv. med hjemmel i forsikringslovens kapitler 6–9 og 11. Forskriften trådte i kraft 1. juli 2006, med unntak av de delene av forskriften som knytter seg direkte til kapittel 7 og 9 i loven.

Forskriftene åpnet for at livsforsikring med investeringsvalg og ordinær livsforsikring fra 1. juli 2006 kan drives i samme selskap. Videre kan livsforsikringsselskap nå tilby innskuddspensjonsordning uten avkastningsgaranti forutsatt at selskapet også sikrer en innskuddsfritaksforsikring for pensjonsordningen. Forskriften innførte fra samme tidspunkt tidsbegrenset adgang for skadeforsikringsselskaper til å tilby ettårige livsforsikringer knyttet til uførisiko. Nye regler om kursreguleringsfond for individuelle avtaler trådte også i kraft 1. juli 2006.

Kredittilsynet understreket i høringsuttalelsen at det vil bli en sentral tilsynsoppgave etter den nye lovgivningen å vurdere om den rentegarantirisikoen som selskapene overtar, står i forhold til deres evne til å ta risiko. Kredittilsynet ga derfor uttrykk for at meldepliktsreglene burde omfatte prinsipper for vederlag av avkastningsgarantien knyttet til ordinær forsikring. Meldepliktsreglene i forskriften omfatter imidlertid ikke dette elementet i pristariffen.

Forskriften inneholder egne regler for foretakspensjonsordninger med flerårig avkastningsgaranti mv. I kommentarene til utkastets regler om avbruddsgebyr for denne type forsikring, tok Finansdepartementet utgangspunkt i Kredittilsynets modell for ytelsesbaserte foretakspensjonsordninger med flerårige risikodelingsperioder og langsiktig kapitalforvaltning. Kredittilsynet la ut fra dette til grunn i høringsuttalelsen at reglene i utkastet om at foretaket skal dekke tap mv. i risikoperioden også etter at de avtalte bufferfondene er brukt opp, skal kunne fravikes i avtale med kunden.

Under denne forutsetningen kunne Kredittilsynet slutte seg til at utkastets regler i hovedsak var i samsvar med Kredittilsynets modell.

Medlemskap i pensjonsordningen for personer som ikke er medlem av folketrygden

Kredittilsynet fastsatte 16. mars 2006, med hjemmel i pensjonslovene, forskrift om medlemskap i pensjonsordning for personer som ikke er pliktig medlem i folketrygden. Den vesentligste forskjellen på for-

skriften og tidligere regelverk, er at forskriften åpner for at utenlandsoppholdet kan ha en varighet på opp til ti år, mot fem år i Forsikringsrådets regelverk.

Rapportering etter ny forsikringslov og IFRS

Ny forsikringslov fører til store endringer i regelverket for livsforsikring. Fra og med 1. januar 2008 blir også pensjonskassene underlagt dette regelverket. Fra samme tidspunkt vil det i regnskapsforskriftene for livsforsikring og pensjonskasser skje tilpasninger til det nye internasjonale regnskapsregelverket (IFRS). Pensjonskassene er samlet sett betydelige i leveransen av kollektiv pensjon og obligatorisk tjenstepensjon. Utviklingen i pensjonsmarkedene og regelverket førte i 2006 til at en omlegging av rapporteringen fra pensjonskassene og en samordning av denne med rapporteringen fra livsforsikrings-selskapene, ble startet opp. Arbeidet fortsetter i 2007 og er et samarbeid med Statistisk sentralbyrå for å hindre dobbelrapportering.

Tiltak for å bedre konkurransen i skadeforsikring

Forbrukerrådet tok i brev til Kredittilsynet i juni 2006 opp konkurransesituasjonen i skadeforsikringsmarkedet. For å bedre på denne situasjonen, foreslår Forbrukerrådet at det innføres to nye konkurranseparametere; opplysning om skadeprosent og opplysning om endring av premie.

Kredittilsynet ga i svarbrevet sitt i oktober uttrykk for at skadeprosenten er påvirket av så mange faktorer at den ikke er egnet til å gi uttrykk for et forsikringsprodukts kvalitet. Når det gjelder en eventuell plikt for selskapene om å opplyse om endring i forsikringspremien ved fornyelse av forsikringen, mener Kredittilsynet at dette kan bidra til å bevisstgjøre kunden om at det faktisk skjer en premieforandring, og at det gir kunden en oppfordring til å undersøke om det finnes rimeligere og bedre forsikringsdekninger. Med hjemmel i forsikringsavtaleloven § 2-3 utarbeidet Kredittilsynet i januar 2007 forslag til forskrift om plikt for selskapene om å opplyse om premieendring ved fornyelse av forsikringsavtalen.

Fastsettelse av grunnlagsrente for 2007

I henhold til forskrift om premier og forsikringsfond i livsforsikring § 2 skal Kredittilsynet årlig vurdere den maksimale grunnlagsrenten i livsforsikring. Kredittilsynet besluttet å ikke sette den maksimalt tillatte grunnlagsrenten ytterligere ned fra 1. januar 2007 for opptjening

i allerede etablerte kontrakter. Den maksimalt tillatte grunnlagsrenten for nye kontrakter ble fastsatt til 2,75 prosent fra 1. januar 2006 og ble besluttet opprettholdt etter 1. januar 2007.

Gjenforsikringsdirektivet

Kredittilsynet utarbeidet i 2006 høringsnotat med forslag til gjennomføringsbestemmelser av direktiv 2005/68/EF om gjenforsikring. Høringsnotatet oversendes Finansdepartementet tidlig i 2007. Frist for gjennomføring av direktivet i norsk rett er 10. desember 2007. Direktivet tar sikte på å utarbeide felles tilsynsregler for gjenforsikrings-selskaper i EU/EØS. Bakgrunnen for direktivet er blant annet at ulik nasjonal lovgivning om gjenforsikring hindrer utviklingen av gjenforsikringsmarkedet.

Endringer i regnskapsregelverket

Finansinstitusjonenes årsregnskapsforskrifter ble endret 20. desember 2005 og 21. februar 2006 som følge av endringer i regnskapsloven. Videre ble virkeområdet for utlånsforskriften utvidet til også å omfatte filialer av utenlandske institusjoner gjennom forskriftsendring av 21. februar 2006. Rundskriv 10/2006 og 11/2006 fra Kredittilsynet gir veiledning til forskriftsendringene. Skadeforsikrings-selskaper får med endringen adgang til å vurdere investeringseiendommer til virkelig verdi og eierbenyttet eiendom etter verdireguleringsmetoden. Det ble også foreslått en tilpasning av regnskapsreglene for gjenforsikring til IFRS. Se for øvrig omtale i kapitlet *Regnskapstilsyn*, side 59.

Det overordnede målet for regulering og tilsynsvirksomhet er å bidra til at verdipapirmarkedet fungerer godt som kapitalkilde for næringslivet og for investeringsvirksomhet. Foruten tilsyn med konsesjonsregulerte foretak i verdipapirmarkedet, føres det tilsyn med at de generelle atferdsreglene i markedet blir overholdt.

Tilsynet med institusjoner omfatter verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, børser og autoriserte markedsplasser.

Verdipapirmarkedet

Verdipapirforetak

Tilsyn

Utviklingen i aksjekurser og omsetningen i annenhåndsmarkedet for aksjer og obligasjoner notert på Oslo Børs, ga grunnlag for økt inntjening for verdipapirforetakene i 2006.

Ved utgangen av 2006 hadde 85 verdipapirforetak konsesjon. Kredittilsynet gjennomførte 14 stedlige tilsyn i verdipapirforetak og to stedlige tilsyn i filialer. I tillegg ble det gjennomført to IT-tilsyn. Antallet gjennomførte stedlige tilsyn er lavere enn målsettingen, men fremdeles innenfor forsvarlige rammer. Årsaken til den reduserte tilsynsaktiviteten er omallokering av ressurser og vakanser. Som et ledd i Kredittilsynets oppfølging av prospektkontrollen som utføres av Oslo Børs, ble det i desember 2006 holdt et møte med Oslo Børs om virksomheten knyttet til prospektkontrollen.

Det er betydelig variasjon blant foretakene, både når det gjelder størrelse, organisering og investeringstjenestene de tilbyr. Ved utvelgelse av foretak som skal inspiseres, benytter Kredittilsynet risikobaserte kriterier. Slike kriterier kan være likviditet, kapitaldekning, endringer i inntekter, inntjening, klager fra kunder og mistanke om brudd på god forretningsskikk. Kredittilsynets arbeid med forvaltningsoppgaver og foretakenes periodiske rapportering til Kredittilsynet gir viktig informasjon i utvelgelsesprosessen. Samtidig blir større foretak, foretak som nylig har fått konsesjon, foretak hvor det er gjennomført betydelige endringer og foretak som ikke har hatt stedlig tilsyn på lengre tid, prioritert.

Stedlig tilsyn skal bidra til at krav til god forretningsskikk overholdes av foretakene, og at foretakene har et bevisst forhold til risiko.

Undersøkelser av handler i Opticom ASA

Kredittilsynet gjennomførte i 2006 en omfattende undersøkelse av shorthandler i Opticom ASA i ukene fram mot den ekstraordinære generalforsamlingen i selskapet 7. desember 2005. Kredittilsynet avdekket at det hadde foregått udekket shortsalg i aksjen både intra-

dag og der posisjonen hadde stått udekket i flere dager. Det ser for Kredittilsynet ut som om udekket shortsalg var årsaken til at enkelte investorer ikke fikk levert aksjer før generalforsamlingen, og at de dermed ikke fikk anledning til å stemme slik de hadde forutsatt. Markedssituasjonen i Opticom ASA tilsa en skjerpet aktsomhetsplikt fra verdipapirforetakenes side for å sikre at kunder som la inn salgsordre hadde tilgang til aksjene før ordrene ble effektuert. Kredittilsynet mener at det fra midten av november 2005 var – eller klart burde vært – kjent for markedsaktørene at det hadde oppstått en ekstraordinær markedssituasjon i Opticom-aksjen hvor aksjer ble kjøpt for å oppnå stemmerett på den ekstraordinære generalforsamlingen.

Kredittilsynet påpekte som et resultat av undersøkelsen kritikkverdige forhold i seks verdipapirforetak. Foretakene ble kritisert for brudd på verdipapirhandelloven § 8-7 som forbyr verdipapirforetak å medvirke til udekket shortsalg. Kritikken varierte mellom foretakene, og for enkelte foretak betegnes kritikken som ”svært alvorlig”. Undersøkelsen avdekket i tillegg svakheter i internkontrollen, feilaktig eller manglende registrering av handler i VPS, samt svikt i rutiner for lydbandopptak av samtaler med kunder hos enkelte foretak.

Markedsadvarsler

I 2006 ble Kredittilsynet gjort oppmerksom på flere foretak som henvendte seg til norske investorer med tilbud om å yte finansielle tjenester uten at de hadde nødvendige tillatelser til dette. Gjennom publisering av markedsadvarsler på Kredittilsynets nettsted og henvisninger til advarsler gitt av utenlandske tilsynsmyndigheter samt flere oppslag i mediene, advarte Kredittilsynet forbrukere mot å handle med slike foretak.

Tabell 11: Verdipapirforetak

	2004	2005	2006
Foretak med konsesjon	78	75	85
– foretak som kun har konsesjon for markedsføring av finansielle instrumenter	10	8	10
– foretak som kun har konsesjon for aktiv forvaltning	9	9	11
Nye foretak med konsesjon	5	5	15
Foretak som har levert inn konsesjon	14	7	5
Foretak som har blitt fratatt konsesjon	0	1	0

Utredding og forvaltning

Det ble gitt konsesjon til 15 verdipapirforetak i 2006. To av disse konsesjonene var knyttet til bankvirksomhet. For fem foretak ble konsesjonen tilbakekalt. Flere konsesjonssøknader gjaldt foretak som hadde drevet ren ordreformidling til verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond etter unntaket i verdipapirhandelloven § 7-1 tredje ledd. Bakgrunnen for søknadene ble antatt dels å være at disse foretakene drev ordreformidling av aksjeindekserte obligasjoner (sammensatte produkter) uten konsesjon og dels de varslede endringene i lovgivningen (jf. omtale av NOU 2006: 3 under), som vil innebære at det stilles krav om konsesjon for å drive investeringsrådgivning.

Høring om verdipapirmarkedsdirektivet (MiFID) og transparencydirektivet

Kredittilsynet avga i mai 2006 høringsuttalelse til Finansdepartementet til NOU 2006: 3 *Om markeder for finansielle instrumenter. Gjennomføring av MiFID og transparencydirektivet*. I uttalelsen foreslo Kredittilsynet blant annet at kravet til å ha en leder av verdipapirforetaket som oppfyller kravene i gjeldende verdipapirhandellov, også bør gjelde for finansinstitusjoner. Kredittilsynet støttet utvalgets vurderinger og konklusjon om at formidlingsunntaket i gjeldende verdipapirhandellov ikke videreføres.

I tilknytning til kravene til daglig og faktisk leder av verdipapirforetak, pekte Kredittilsynet på at rådgivernes inntekter ofte er basert på provisjon av de produktene som de får kundene til å plassere midler i og/eller avledet av den provisjon rådgiver får inn for foretaket. Dette etablerer interessekonflikter som kan være krevende å håndtere. Kravene til forståelse for mellommannsrollen, en dypere kjennskap til de ulike produktene og risikoen knyttet til disse, samt evnen til å sette seg inn i de ulike kundenes behov og interesser, underbygger derfor strenge krav til ledelsen av alle verdipapirforetak. Når det gjelder adgangen til å benytte tilknyttede agenter, pekte Kredittilsynet på at dersom Norge velger å ikke tillate norske verdipapirforetak å bruke tilknyttede agenter, vil det ikke være til hinder for at utenlandske verdipapirforetak i andre EØS-stater kan ha tilknyttede agenter etablert i Norge – forutsatt at det er anledning til dette etter hjemlandets rett. Hensynet til norske verdipapirforetaks konkurransevne i forhold til utenlandske foretak tilsa dermed at norske verdipapirforetak bør ha anledning til å benytte tilknyttede agenter. Ettersom verdipapirforetaket er fullt ut

ansvarlig for agentens virksomhet, vil denne virksomheten indirekte inngå i Kredittilsynets tilsyn. Kredittilsynet pekte på at Finansdepartementet bør vurdere å innføre en bestemmelse i loven som pålegger verdipapirforetakene å påse at agentforetak som de benytter, har en faktisk ledelse som tilfredsstiller de samme kvalifikasjonskravene som gjelder for verdipapirforetaks avdelingskontorer.

I NOU 2006: 3 er det foreslått en rekke forskriftshjemler som forutsettes benyttet for å fastsette bestemmelser som gjennomfører nivå 2-regulering. Finansdepartementet ba Kredittilsynet i oktober 2006 om å organisere dette arbeidet. Det er etablert to arbeidsgrupper for å utarbeide utkast til forskrifter med tilhørende høringsnotat. Den ene gruppen utarbeider regler som gjennomfører de utfyllende rettsaktene til MiFID (Markets in Financial Instruments Directive), mens den andre gruppen utarbeider regler som gjennomfører de utfyllende rettsaktene til transparencydirektivet. Bestemmelsene vil bli samlet i to forskrifter, én forskrift gitt med hjemmel i ny verdipapirhandellov og én med hjemmel i ny børslov. Finansdepartementet, Kredittilsynet og Oslo Børs er representert i arbeidsgruppene. Tilsvarende gjelder sentrale bransjeorganisasjoner.

Informasjon og retningslinjer ved salg av sammensatte produkter

Kredittilsynet fastsatte 25. september 2006 forskrift om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007 og gjelder for banker og finansieringsforetak. Sammensatte produkter er spareprodukter som er satt sammen av en innskudds- eller obligasjonsdel og en derivatdel. Kundens avkastning er knyttet til indekser eller andre nærmere definerte markedsvariable, som aksjer, renter, råvarer, valuta eller porteføljer av enkeltaksjer, som omfatter aksjeindekserte obligasjoner og bankinnskudd med aksjeavkastning. Kredittilsynet utarbeidet også et rundskriv om informasjon og retningslinjer ved salg av sammensatte produkter (rundskriv 15/2006), som gjelder for verdipapirforetak og frittstående formidlere av denne typen produkter. Den nye forskriften og rundskrivet skal bidra til å gi forbrukere bedre opplysninger om avkastningen, den reelle risikoen og kostnadene ved sammensatte produkter. I likelydende brev til verdipapirforetak, finansieringsforetak, sparebanker og forretningsbanker i september 2006 presiserte Kredittilsynet at formidlingen av indekserte obligasjoner krever tillatelse til å yte investeringstjenester i henhold til verdipapirhandelloven siden

produktene inneholder et derivatelement. Bakgrunnen for presiseringen var at Kredittilsynet har erfart at det foregår formidling uten konsesjon fra enkelte banker og frittstående rådgivere. Se også omtale i kapitlet *Bank og finans*, side 38.

Tiltak for bedre gjennomsiktighet i det norske markedet

I forbindelse med undersøkelsene om shortsalg i Opticom ASA kom det spørsmål om behov for tiltak for å øke gjennomsiktigheten rundt shortsalg i det norske markedet. Kredittilsynet har derfor etter oppdrag fra Finansdepartementet vurdert om et register for shortposisjoner vil kunne øke gjennomsiktigheten rundt shortsalg i det norske markedet. Det er også vurdert om et aksjelånsregister kan erstatte et register for shortposisjoner. Saken forventes avklart første halvår 2007.

Verdipapirforetakenes sikringsfond

Verdipapirforetakenes sikringsfond trådte i kraft 1. juli 2006. Fondet innebærer en ny kollektiv ordning med hensyn til sikkerhetsstillelse for verdipapirforetak og forvaltningsselskaper med tillatelse til å drive

aktiv forvaltning. Sikringsfondet ble vedtatt opprettet ved lov av 4. mars 2005 nr. 11 gjennom en endring av verdipapirhandeloven § 8-13. Organiseringen og virksomheten er nærmere regulert i forskrift om Verdipapirforetakenes sikringsfond. Sikringsfondet ledes av et styre med representanter fra medlemsforetakene, hvorav ett medlem er oppnevnt av Kredittilsynet. Fondets formål er å dekke krav som skyldes medlemmenes manglende evne til å betale tilbake penger eller levere tilbake finansielle instrumenter som oppbevares, administreres eller forvaltes av medlemmene i forbindelse med investeringstjenester. Dekning ytes med inntil 200.000 kroner pr. kunde. Forretningsfører for fondet er Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH).

Informasjon

Som tidligere år gjennomførte Kredittilsynet i 2006 to informasjonsseminarer for verdipapirforetakene i samarbeid med Oslo Børs. Sentrale temaer var blant annet Opticom-saken og oppdatering på regelverk samt MiFID og transaksjonsrapporteringsystem (TRS).

Forvaltningsselskaper for verdipapirfond

Tilsyn

Kursoppgang i aksjemarkedene internasjonalt og vekst i det norske aksjemarkedet resulterte i jevn vekst i forvaltningskapitalen i 2006 for norske aksjefond, både som følge av kursoppgang og netto nyttegning. Forvaltningsselskapene bedret også inntjeningen.

Ved utgangen av 2006 var det 23 forvaltningsselskaper med tillatelse til å forvalte verdipapirfond. Ti av disse hadde også tillatelse til å drive ”aktiv forvaltning av investors portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt”, etter verdipapirhandeloven § 1-2. Det ble gitt konsesjon til to nye forvaltningsselskaper for verdipapirfond. Ingen foretak fikk utvidet konsesjonen, og ingen foretak mistet heller konsesjonen. Antallet verdipapirfond som forvaltes av selskapene, økte med 18 i løpet av 2006 til totalt 447.

I 2006 ble det gjennomført fire ordinære stedlige tilsyn i forvaltningsselskaper for verdipapirfond. I tillegg ble det gjennomført ett stedlig IT-tilsyn i disse foretakene. Ved utvelgelse av kandidater for stedlig

tilsyn benyttes risikobaserte kriterier. Slike kriterier kan være avkastning og risiko i porteføljen, størrelse, kundeklager eller mistanke om brudd på god forretningsskikk. Informasjon fra den periodiske rapporteringen til Kredittilsynet benyttes også ved utvelgelsen av foretak.

Kredittilsynet gjennomførte en generell undersøkelse av derivatbruk ved forvaltning av verdipapirfond i forvaltningsselskapene. Tjue forvaltningsselskaper deltok i undersøkelsen. Ni selskaper hadde fond som handlet i derivater, men flere av dem meldte om relativ beskjeden aktivitet. Alle forvaltningsselskapene som handlet i derivater, hadde interne retningslinjer og kontrollrutiner for dette, noen riktignok mer omfattende og detaljerte enn andre. Undersøkelsen ga ikke grunnlag for å iverksette mer generelle tiltak, men vil i noen grad bli fulgt opp gjennom stedlige tilsyn.

Det ble også gjennomført en undersøkelse av overholdelse av investeringsbegrensninger i verdipapirfondloven §§ 4-8 og 4-11 i andre halvår 2005, og som ble avsluttet i 2006. Alle fondsforvaltnings-

selskaper med konsesjon fra Kredittilsynet deltok i undersøkelsen, og resultatet viste ingen alvorlige brudd.

Utredning og forvaltning

Kredittilsynet utarbeidet et nytt rundskriv med korrigeringer og presiseringer av standardvedtektene i forhold til de standardvedtektene omtalt i rundskriv 15/2004. Rundskrivet publiseres tidlig i 2007 og er basert på erfaringer og innspill som er kommet etter rundskrivet fra 2004. Formålet med det nye rundskrivet er å effektivisere og forenkle arbeidet slik at Kredittilsynet kan godkjenne vedtektsendringer og stadfeste nye vedtekter raskere. Endringene vil blant annet føre til at enkelte forhold blir klarere og at vedtektene blir mindre omfattende.

Kredittilsynet gjennomførte på oppdrag fra Finansdepartementet en utredning av mulig endring av adgangen for forvaltningsselskapene til å differensiere forvaltningsgodtgjørelsen i verdipapirfond. I henhold til forskrift om differensiert forvaltningsgodtgjørelse er det

innført en begrenset adgang til å operere med ulik forvaltningsgodtgjørelse innenfor samme fond. Ordningen er ment å legge til rette for at samme fond kan markedsføres mot både massemarkeds- og storkundesegmentet. Differensieringen skal baseres på antall andeler og skal bare gjelde innenfor et nærmere angitt kvantumsintervall, såkalt uekte trapp. Det er videre en begrenset adgang til å differensiere på annet, saklig grunnlag i enkelttilfeller. Kredittilsynet foreslår at forskriften endres slik at differensieringen skal skje i henhold til markedsverdi av investeringen og at differensieringen skal gjelde for den samlede investeringen, "ekte trapp". Endelig beslutning vil bli tatt av Finansdepartementet.

Kredittilsynet har i sin forvaltningspraksis lagt til grunn at forvaltningsselskapene ikke har anledning til å disponere over sin inntekt ved å foreta inntektsdeling med sine kunder. Kredittilsynet besluttet å endre denne forvaltningspraksisen slik at forvaltningsselskapene står fritt til å inngå avtaler med sine kunder om inntektsdeling.

Rapportering fra verdipapirforetak og fondsforvaltningsselskaper

Det regulære dokumentbaserte tilsynet med verdipapirforetak og fondsforvaltningsselskaper utgjøres av kvartalsoppgaver fra tilsynsenhetene. Tilsynsenhetene rapporterte ingen betydelige brudd på lover og forskrifter gjennom det regulære dokumentbaserte tilsynet i 2006. Kredittilsynet fulgte imidlertid opp et mindre antall brudd på lover og forskrifter gjennom året.

Etter EUs nye verdipapirmarkedsdirektiv (MiFID) og forslag i NOU 2006: 3 må det etableres et transaksjonsrapporteringssystem (TRS) der norske verdipapirforetak og utenlandske filialer skal rapportere gjennomførte handler i noterte finansielle instrumenter på alle regulerte markeder i EØS til Kredittilsynet. Rapportene skal i enkelte tilfeller utveksles med andre tilsynsmyndigheter i EØS-området, og det innebærer at det må etableres systemer for mottak, oppbevaring og utveksling av transaksjonsrapporter til/fra andre EØS-land. Kostnader

og ressurser forbundet med dette antas å bli betydelige. Systemet skal i følge MiFID være operativt 1. november 2007. Endelig regulering knyttet til rapporteringsplikten må fastsettes i forskrift.

Kredittilsynet nedsatte i 2006 en prosjektgruppe som utredet og vurderte alternativer for en TRS-løsning i Norge. Prosjektgruppen vurderte tre hovedalternativer: 1) kjøp av en tilnærmet ferdig løsning, 2) utvikle en løsning sammen med de andre nordiske tilsynsmyndighetene og 3) utvikle en særnorsk løsning. Prosjektgruppen har ikke avsluttet arbeidet sitt. Representanter fra Kredittilsynet deltok i 2006 også i forskjellige møter og grupper i regi av den europeiske verdipapirtilsynskomiteen (CESR) i forbindelse med implementeringen av en TRS-løsning på europeisk nivå. Det ble lagt vekt på å utarbeide felles definisjoner og en felles europeisk løsning for å utveksle rapporter mellom tilsynsmyndighetene.

Markedets infrastruktur

Kredittilsynet har tilsyn med Oslo Børs ASA (Oslo Børs), Verdipapirsentralen ASA (VPS), VPS Clearing ASA (VPS Clearing), Nord Pool ASA (Nord Pool), Nord Pool Clearing ASA (NPC), NOS Clearing ASA (NOS) og International Maritime Exchange ASA (Imarex). I 2006 var det tett oppfølging av infrastrukturen i verdipapirmarkedet, blant annet i forbindelse med behandling av konsesjonssøknader. I 2006 var omsetningsvolumet i aksjemarkedet fortsatt høyt, og det var en betydelig økning i tallet på nymoterte selskaper på Oslo Børs. Utenlandske investorers eierandel er fortsatt betydelig.

VPS Clearing får drive oppgjørssentral for aksjederivater

Etter tilråding fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet VPS Clearing tillatelse til å drive virksomhet som oppgjørssentral for aksjederivater. Oppgjørsvirksomheten for aksjederivater ble solgt og overført fra NOS til VPS Clearing 1. september 2006. Etter overføringen begrenser virksomheten i NOS seg til oppgjør av fraktderivat- og bunkersderivatkontrakter. Fra samme dato ble NOS overtatt av Imarex NOS ASA, samtidig med at sistnevnte etablerte et nytt datterselskap, Imarex. Imarex fikk tillatelse fra Finansdepartementet til å drive virksomhet som autorisert markedsplass; dette er en videreføring av virksomheten som tidligere ble drevet av det nåværende morselskapet Imarex NOS ASA.

FishEx ASA søker om å drive markedsplass for varederivater med fisk og sjømat

Kredittilsynet anbefalte overfor Finansdepartementet i november 2006 at FishEx ASA får tillatelse til å drive autorisert markedsplass for varederivater med fisk og/eller sjømat som underliggende vare. Markedsplassen skal gi de industrielle aktørene mulighet til å redusere den økonomiske risikoen i virksomheten ved å tilby prissikringskontrakter knyttet til underliggende fysiske kjøp eller salg av fisk og/eller sjømat. Markedsplassen ønsker også å være attraktiv for finansielle aktører, blant annet for å sikre god likviditet i markedet. Nord Pool Clearing ASA har søkt om tillatelse til å levere oppgjørstjenester til FishEx ASA.

Oslo Børs – tillatelse til å drive markedsplass for finansielle instrumenter

Oslo Børs søkte sommeren 2006 om konsesjon til å drive en autorisert markedsplass for finansielle instrumenter. Børsens plan er at markedet skal notere samme typer instrumenter som dagens Oslo

Børs, men med lavere generelle opptakskrav. Samtidig vil kravene til opptak på Oslo Børs bli hevet, blant annet ved at dispensasjonspraksis fra opptakskravene blir strammet inn. Konsesjon ble gitt av Finansdepartementet i desember 2006 etter positiv tilråding fra Kredittilsynet. Det er stilt vilkår blant annet om klar atskillelse i forhold til markedsplassen Oslo Børs. I tilknytning til søknaden avga Kredittilsynet i november 2006 høringsuttalelse til forslag til forskrift om autoriserte markedsplasser. Kredittilsynet støttet der reglene om at markedsovervåking, flagge- og tilbudsplikt blir mest mulig de samme som for børs.

Kraft- og kraftderivatmarkedet

Prisnivået i kraft- og kraftderivatmarkedet i Norden ble i andre halvdel av 2006 historisk sett svært høyt, for så å falle noe mot slutten av året. Noen av de vesentlige årsakene til høyt prisnivå var lav fylling i vannmagasinene i Norge og Sverige sommeren 2006 og at svenske kjernekraftverk var ute av drift deler av året. På slutten av året økte tilsiget i vannmagasinene unormalt mye, samtidig som forbruket var unormalt lavt. Prisnivået sank. Kredittilsynet har siden 2003 hatt et aktivt samarbeid med Konkurransetilsynet og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om tilsyn med kraftmarkedene. Prisene i kraftmarkedene og CO²-kvotemarkedene har vært fulgt nøye. Samarbeidet med de to andre tilsynene vil bli videreført.

Fraktderivater

Imarex møter internasjonal konkurranse med sin markedsplass for fraktderivater. Prisvolatiliteten i fraktderivatmarkedet og bunkersderivatmarkedet er høy, og Kredittilsynet vil derfor følge dette markedet også framover. NOS, som nå er oppgjørssentral kun for fraktderivater, har økt sin risikobærende evne ytterligere, og hadde ved utgangen av 2006 en samlet clearingkapital på ca. 155 millioner amerikanske dollar.

Etter forespørsel fra Kredittilsynet gjennomførte NOS en egevaluering etter "Recommendations for Central Counterparties" gitt av Bank for International Settlements (BIS) og International Organization of Securities Commissions (IOSCO). Tilsvarende prosess ble gjennomført av Nord Pool Clearing ASA (NPC). Egevalueringene ble gjennomgått av Kredittilsynet. I 2006 gjennomførte Kredittilsynet stedlig tilsyn i VPS. Det ble også foretatt en IT-gjennomgang av avregnings- og oppgjørssystemer i verdipapirmarkedet i 2006, som del av en større undersøkelse som omfatter hele finansnæringens IKT-systemer.

Tilsyn med de alminnelige atferdsreglene i verdipapirhandellden

Gjennom tilsynet med de generelle atferdsreglene har Kredittilsynet en viktig rolle i arbeidet med å påse at det er ordnede forhold i verdipapirmarkedet. Det overordnede målet er å redusere investorenes krav til risikokompensasjon og dermed medvirke til å redusere utstedernes kapitalkostnader.

Reglene om ulovlig innsidehandel, markedsmanipulasjon og tilbørlig informasjonshåndtering står sentralt. Kredittilsynet følger også opp bestemmelser om listeføring, undersøkelsesplikt, forbud mot urimelige forretningsmetoder samt meldepliktig og flaggepliktig verdipapirhandel. Dette innebærer at tilsynsvirksomheten er rettet mot en vid krets: investorer, rådgivere, utstedere og deres samarbeidspartnere, inkludert verdipapirforetakene. Målet er å avdekke og forfølge ulovlige forhold i verdipapirmarkedet og, så langt atferdsbestemmelsene kommer til anvendelse, i markedene for frakt- og kraftderivater. Gjennom tilsynsarbeidet er det et mål å tilkjenne overfor potensielle lovbrøyttere at overtredelse er forbundet med risiko, samt bidra med andre forebyggende tiltak mot lovovertrødelse.

Tilsynsoppgaver

Undersøkelser

Kredittilsynet undersøkte i 2006 et stort antall saker, hvorav mange var oversendt fra Oslo Børs. Ifølge avtale mellom Oslo Børs og Kredittilsynet skal terskelen for mistanke før oversendelse til Kredittilsynet være lav. Kredittilsynet startet også en rekke undersøkelser ut fra egne observasjoner i markedet.

Flere av innsidesakene som Kredittilsynet behandlet, var tidkrevende. Dette gjaldt særlig, som i 2005, saker hvor undersøkelsene måtte rettes mot utlandet. Kredittilsynet benyttet seg også i 2006 flere ganger av samarbeidsavtaler med utenlandske tilsynsmyndigheter i forbindelse med undersøkelser. På samme måte bistod Kredittilsynet i flere tilfeller utenlandske tilsynsmyndigheter i deres undersøkelser.

Kredittilsynet undersøkte også flere saker i løpet av 2006 hvor det forelå mistanke om markedsmanipulasjon og brudd på bestemmelser

om urimelige forretningsmetoder. Det ble også gjort undersøkelser i saker på bakgrunn av mistanke om brudd på regler om flaggeplikt og meldeplikt.

Anmeldelser og oppfølging av anmeldte saker

I 2006 anmeldte Kredittilsynet fem saker til påtalemyndigheten hvor det forelå skjellig grunn til mistanke om ulovlig innsidehandel og/eller brudd på taushetsplikten. Videre ble det anmeldt én sak om markedsmanipulasjon, to forhold for brudd på flaggeplikt og fem forhold for brudd på meldeplikt til påtalemyndigheten. For øvrig ga Kredittilsynet på de to sistnevnte områdene flere advarsler ved mindre brudd.

For oppfølgingen av anmeldte forhold forsterket Kredittilsynet i 2006 bistanden til påtalemyndigheten ytterligere. Dette gjaldt både saker anmeldt til ØKOKRIM og til ulike politidistrikter. Kredittilsynet deltok blant annet i politiaksjoner og ga etterfølgende bistand ved avhør samt gjennomgang og analyse av beslag. Kredittilsynets medarbeidere ble også benyttet som sakkyndig vitne i straffesak. På forespørsel ble det også ytt bistand til ulike politidistrikter knyttet til saker som ikke var oversendt fra Kredittilsynet. Kredittilsynet anser bistand til påtalemyndigheten for å slutføre saker relatert til verdipapirkriminalitet for å være god ressursutnyttelse i forhold til Kredittilsynets overordnede mål.

Samarbeid

Foruten samarbeid i enkeltsaker, ble det også i 2006 lagt vekt på utstrakt kontakt mellom Kredittilsynet, Oslo Børs og ØKOKRIM i form av jevnlige møter samt et felles seminar for medarbeiderne. Kredittilsynet har også et godt samarbeid med Nord Pool. Målet med samarbeidet mellom virksomhetene er å effektivisere den samlede markeds- og overvåkingen. Temaer som ble drøftet omfattet rutiner, prioriteringer og rettslige problemstillinger knyttet til virksomhetenes arbeid.

Domsavgisler for ulovlig innsidehandel

I 2006 ble det for første gang avsagt dom i Høyesterett for overtredelse av bestemmelsen om innsidehandel. Dommen ga signaler om høyere

straffer i slike saker i forhold til tidligere rettspraksis. For øvrig ble det avsagt én lagmannsrettsdom for overtredelse av samme bestemmelse. Det ble dessuten avsagt én dom for overtredelse av forbudet mot urimelige forretningsmetoder. De tiltalte ble i samme sak også dømt for å drive konsesjonspliktige investeringstjenester uten nødvendig tillatelse. De to sistnevnte dommene er imidlertid ikke rettskraftige. I tilknytning til brudd på meldeplikt ble det avsagt én dom og vedtatt tre forelegg, mens det ble vedtatt ett forelegg for brudd på flaggeplikt.

Undersøkelse av forvaltere i verdipapirregisteret

Kredittilsynet satte i september 2005 i gang en undersøkelse mot selskaper med tillatelse fra Kredittilsynet til å opptre som forvaltere i verdipapirregisteret (VPS). De vesentlige delene av prosjektet ble slutført i 2006. Det primære formålet var å undersøke om forvaltere kunne levere opplysninger om de bakenforliggende eierne til Kredittilsynet. Det viste seg at en rekke forvaltere hadde problemer med å levere slike opplysninger, enten på bakgrunn av sekretessebestemmelser, og/eller at en underforvalter ikke ville/kunne levere opplysninger om sine kunder. Flere av disse fikk i desember 2005 forhåndsvarsel om tilbakekall av tillatelsen, men etter å ha vist en sterk vilje til å gjennomføre nødvendige endringer for å kunne oppfylle regelverket, ble ingen tillatelser tilbakekalt i 2006.

Nødvendige endringer var blant annet at forvalterne skal innføre system for krav om forhåndssamtykke fra kunder om at opplysninger kan gis til Kredittilsynet ved handel i verdipapirer registrert i VPS, og at forvalterne krever bekreftelse fra underforvaltere om at også disse har en legal basis for å kunne levere opplysninger til Kredittilsynet. Prosjektet avsluttes med at alle aktive forvaltere mottar et likelydende brev som tydeliggjør hvilke plikter forvalter har. Kredittilsynet antar at undersøkelsen vil bedre effektiviteten i undersøkelsessaker der Kredittilsynet har behov for å motta opplysninger fra forvaltere. Det forventes også at andre myndigheter og utstederforetak får bedre tilgang på opplysninger om eiere av forvalterregistrerte posisjoner.

Effektivisering

Som ledd i arbeidet med effektiviseringstiltak, tok Kredittilsynet høsten 2005 initiativ til dialog med Verdipapirsentralen ASA om bedre tilrettelagte søkemuligheter i verdipapirregisteret. Etterspurte endringer ble gjort tilgjengelig fra mars 2006. Kredittilsynet fikk også tilgang til et nytt elektronisk søkeverktøy for sammenstilling av informasjon

registrert i Brønnøysundregistrene. Begge disse tiltakene har resultert i stor effektiviseringsgevinst i Kredittilsynets kontrollarbeid.

Utredning

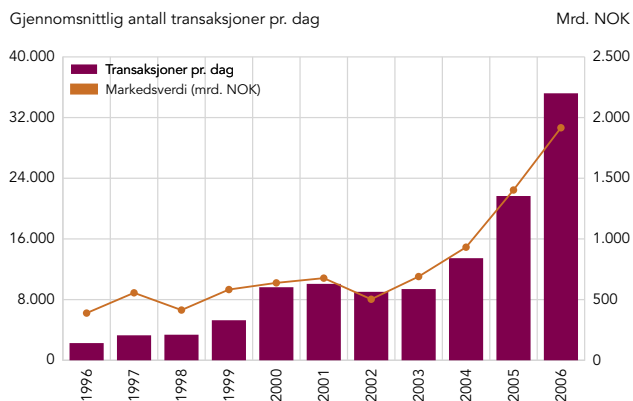
Kredittilsynet gjennomførte nærmere undersøkelser i forhold til hvordan visse deler av markedsmisbruksdirektivet (2003/6/EF) er fulgt opp i verdipapirforetakene. Blant annet gjelder dette oppfølging av bestemmelsene om rapporteringsplikt knyttet til mistenkelige transaksjoner. Videre undersøkte Kredittilsynet nærmere rutinene for lydbåndopptak av mottatte oppdrag m.m. i verdipapirforetakene. Siktemålet var å få et bedre grunnlag for å vurdere om gjeldende forskrift bør utvides.

Informasjon

Kredittilsynet arrangerte flere seminarer og foredrag i 2006 for representanter fra bransjen og offentlige etater om temaer knyttet til atferdsreglene.

I Europa generelt har det vært en stigende tendens til at enkeltpersoner utsettes for investorbedragerier fra ulike internasjonale bakmenn. Kredittilsynet advarer publikum, blant annet gjennom medieomtale, om hvordan disse gjerningsmennene opererer. Foruten publisering av markedsadvarsler på Kredittilsynets nettsted, arbeides det med tiltak for å kunne gi publikum enda bedre informasjon slik at de kan verne seg mot slike bedragerier.

Figur 4: Markedsverdi og antall transaksjoner pr. dag ved Oslo Børs

Kilde: Oslo Børs

Fra og med 2005 må børsnoterte foretak benytte de internasjonale regnskapsstandardene (International Financial Reporting Standards – IFRS) når de avlegger konsernregnskap. Kredittilsynet har ansvaret for å se til at dette skjer på riktig måte. Kontrollen omfatter alle norskregistrerte foretak som er notert på børs, autorisert markeds plass i Norge eller i regulert marked i annet EØS-land. Dette gjelder også de foretakene som ikke rapporterer etter IFRS. Utenlandske foretak som er notert på Oslo Børs, er ikke omfattet av den norske kontrollordningen. Kontrollen tar for seg foretakenes periodiske rapportering, som årsregnskap på konsern- og selskapsnivå, årsberetning og delårsregnskapene.

Regnskapstilsyn – børsnoterte foretak

Kontroll med børsnoterte foretaks finansielle rapportering

En viktig del av EUs finansielle handlingsplan for et velfungerende marked for kapital- og investeringstjenester innenfor EØS-området, er å sikre investorenes interesser slik at kapitalmarkedene i Europa øker i volum og har god likviditet. Den såkalte IFRS-forordningen er en del av dette, og innebærer at alle børsnoterte foretak fra og med 2005 må benytte de internasjonale regnskapsstandardene ved utarbeidelse av konsernregnskap. For å styrke tilliten til avlagte regnskaper er det også opprettet nasjonale håndhevingsorganer som skal kontrollere at foretakenes anvendelse av IFRS, samt lover og forskrif-

ter på regnskapsområdet, er tilfredsstillende. I Norge er det Kredittilsynet som utfører kontrollen med den finansielle rapporteringen. Regnskapskontrollen skal gjennomføres etter de samme standardene i hele EØS-området.

Det er den europeiske komiteen for verdipapirtilsyn (CESR) som på oppdrag fra EU-kommisjonen utarbeider standardene på dette området. Kredittilsynet har i sitt arbeid lagt til grunn de standardene som utarbeides i CESR.

Hva kontrollen omfatter

Kontrollen omfatter alle norskregistrerte utstedere, det vil si foretak som er notert på børs eller autorisert markedsplass i Norge eller i regulert marked i annet EØS-land. Både utstedere som er notert og som har søkt om notering, er omfattet. Utenlandske foretak fra andre land i EØS-området som er notert på Oslo Børs, vil være under kontroll av regnskapstilsynene i sine respektive hjemland. Utstedere som er notert på Oslo Børs som ikke er registrert i EØS-området, vil ikke være omfattet av kontrollordningen. Staten, kommuner og fylkeskommuner omfattes ikke av kontrollen. Det samme gjelder kommunale og interkommunale foretak/selskaper. Statsforetak vil imidlertid være omfattet av ordningen.

I utgangspunktet er det foretakenes periodiske rapportering som kontrollen dekker, uavhengig av hvilke regnskapsstandarder som er benyttet, det vil si årsregnskapet (både på konsern- og selskapsnivå), årsberetningen og delårsregnskapene.

Når det gjelder hvilke foretak som skal velges ut for kontroll, gjennomføres det en kombinasjon av teknikker. Det er etablert en tredelt modell som innebærer at noen foretak blir valgt ut som følge av innrapporteringer, og andre foretak velges ut på bakgrunn av en risikoanalyse. Den risikobaserte analysen gjennomføres på basis av en innrapportering via Altinn. For å sikre at alle foretaks finansielle rapportering blir fulgt opp, vil det bli gjennomført en rotasjon som innebærer at alle foretak blir kontrollert innenfor en gitt tidsperiode.

Informasjon til og kommunikasjon med markedet

Informasjon til og kommunikasjon med markedet og viktige brukergrupper er av stor betydning, ikke minst for tilliten til kapitalmarkedet. Informasjonsarbeidet vil være en kombinasjon av informasjon på Kredittilsynets nettsted, gjennom rundskriv, pressemeldinger, formålsrettede seminarer og foredragsvirksomhet samt årsrapportering. I tillegg vil det være direkte kontakt med alle de børsnoterte foretakene. Alle

børsnoterte foretak er tildelt en spesifikk kontaktperson. Kredittilsynet publiserer alle avsluttende/endelige/offentlige brev på nettstedet sitt.

I desember 2006 sendte Kredittilsynet ut et rundskriv (19/2006) som tok opp erfaringer og funn ved gjennomgangen av den finansielle rapporteringen i 2006.

Kontroll av finansiell rapportering

I Kredittilsynet er oppgavene knyttet til kontroll av finansiell rapportering lagt til Seksjon for regnskapstilsyn i Avdeling for regnskaps- og revisortilsyn. En viktig del av Kredittilsynets ressurser er IFRS-ekspertutvalget. Utvalget ble oppnevnt av Finansdepartementet 13. oktober 2005, med bakgrunn i Innst. O. nr. 17 (2004-2005) fra finanskomiteen. Kredittilsynet fungerer som sekretariat for ekspertutvalget.

Ekspertutvalget

Frøystein Gjesdal (leder)
Aase Aa. Lundgaard (nestleder)
Stig Enevoldsen
Erik Mamelund
Bjørgunn Havstein
Elisabet Sulen (varamedlem)
Karina Vasstveit Hestås (varamedlem)
Jørgen Ringdal (varamedlem)

Ekspertutvalget hadde sju møter i 2006, og det hadde åtte saker til uttalelse eller drøftelse. Rådene blir kunngjort som en del av Kredittilsynets endelige brev etter hvert som disse blir offentlige.

Ved utgangen av 2006 var det om lag 280 foretak (norskregistrerte aksje-, grunnfondsbevis- og obligasjonsutstedere) som var underlagt Kredittilsynets kontroll med finansiell rapportering. I 2006 ble det notert flere nye foretak på Oslo Børs, hovedsakelig aksjeutstedere. Det ble videre gjennomført omtrent like mange strykninger av norskregistrerte foretak. Kredittilsynet gjennomgikk deler av eller hele den finansielle rapporteringen til om lag 35 foretak. Kontrollen rettet seg særlig mot utstedere av egenkapitalinstrumenter som aksjer og grunnfondsbevis.

På bakgrunn av gjennomgangen ble 13 saker fulgt opp nærmere, flere av disse sakene er ikke avsluttet. Det ble ikke mottatt noen meldinger fra foretakene, deres tillitsvalgte, ledende ansatte eller revisor om at den finansielle rapporteringen fra utstederen ikke ga et rettviseende bilde i henhold til bestemmelser i verdipapirhandelloven.

Større enkeltsaker

Nedskrivning av utlån

Kredittilsynet gjennomførte i 2006 et tematisyn i ti større banker om praktiseringen av forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner (utlånsforskriften) samt Kredittilsynets rundskriv 10/2005. Vurderingsreglene er gjennom utlånsforskriften tilpasset kravene i IFRS (IAS 39 "Finansielle instrumenter – innregning og måling").

Tematisynet tok opp flere regnskapsmessige problemstillinger knyttet til utlån, blant annet beregning av effektiv rente, nedskrivning av individuelle utlån og nedskrivning av grupper av utlån. Tematisynet avdekket at utlånsforskriftens regler om nedskrivninger på grupper av utlån er det området som skaper størst utfordringer for bankene, og at det er store forskjeller i hvordan bankene beregner nedskrivninger på grupper av utlån. De fleste bankene tar utgangspunkt i risikoklassifiseringssystemet og forventet tapsbeløp beregnet i henhold til kapitaldekningsregelverket, og foretar ulike tilleggsavsetninger/justeringer utover dette. Undersøkelsen avdekket mangelfull metode for beregninger, begrunnelse og dokumentasjon for flere av de beregningene som gjøres for nedskrivninger på grupper av utlån.

Allokering av merverdier ved oppkjøp og vurderinger knyttet til betydelig innflytelse

I 2006 ble det gjennomført en kontroll med utgangspunkt i et børsnotert foretaks delårsrapportering for tredje kvartal 2005. Kredittilsynets vurdering var at foretakets regnskapsmessige behandling ikke var i samsvar med IFRS om regnskapsmessig behandling av enkelte immaterielle eiendeler, samt om regnskapsmessig behandling av enkelte investeringer i andre foretak. Foretaket hadde i 2004 kjøpt opp virksomhet, og deler av anskaffelseskost ble allokert til kundekontrakter og tilhørende kundeforhold. Foretaket hadde vurdert kundekontraktene og kunderelasjonene til å ha ubestemt levetid. Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid skal ikke avskrives,

men vurderes for verdifall, jf. IAS 38.107-108. Etter Kredittilsynets vurdering kunne kundekontraktene og det tilhørende kundeforholdet ikke anses å ha ubestemt levetid, og skulle dermed vært avskrevet systematisk over eiendelenes utnyttbare levetid, jf. IAS 38.97.

Foretaket hadde også blant annet investert i to ulike foretak. Foretaket hadde henholdsvis en eierandel på 25 prosent og 19 prosent i foretakene det var investert i. Foretaket mente at det ikke hadde betydelig innflytelse over de to foretakene det var investert i. Betydelig innflytelse er i IAS 28.2 definert som "makt til å delta i de finansielle og driftsmessige prinsippavgjørelsene til foretaket som det er investert i". Kredittilsynet vurderte at foretaket hadde slik innflytelse, og investeringene skulle vært behandlet i samsvar med egenkapitalmetoden, jf. IAS 28.13. I foretakets delårsrapportering for tredje kvartal 2006 valgte foretaket å innrette seg i samsvar med Kredittilsynets vurderinger. Dette førte til at selskapet måtte omarbeide sammenligningstallene sine for tidligere perioder. Omarbeidelsen førte blant annet til at foretakets resultat for 2005 ble redusert med 15,9 prosent og foretakets resultat for første halvår 2006 ble redusert med 15,8 prosent.

Tre foretak pålagt å endre regnskapspraksis for behandling av oppdrettslaks

Kredittilsynet vedtok 3. februar 2006 å pålegge tre foretak å endre regnskapspraksis knyttet til regnskapsmessig behandling av levende oppdrettslaks. De tre foretakene var Pan Fish ASA, Fjord Seafood ASA og Lerøy Seafood Group ASA. Foretakene hadde målt levende oppdrettslaks med vekt over 4 kg til virkelig verdi, mens fisk med vekt lavere enn 4 kg ble vurdert til det laveste av virkelig verdi og historisk kost. Etter Kredittilsynets vurdering er foretakenes måling av oppdrettslaks ikke i samsvar med IAS 41 "Landbruk". Vedtakene ble påklaget, og oversendt Finansdepartementet 6. april 2006 for videre behandling. Departementet fattet endelig vedtak i saken i desember og opprettholdt Kredittilsynets vedtak med noen mindre endringer.

Regelverksutvikling

Finansinstitusjonenes årsregnskapsforskrifter ble endret 20. desember 2005 og 21. februar 2006 som følge av endringer i regnskapsloven. Videre ble virkeområdet for utlånsforskriften utvidet til også å omfatte filialer av utenlandske institusjoner gjennom forskriftsendring av 21. februar 2006. Kredittilsynet utarbeidet i rundskriv 10/2006 og 11/2006 veiledning til forskriftsendringene.

Kredittilsynet oversendte et høringsnotat til Finansdepartementet 3. oktober 2006 med forslag til tilpasning av årsregnskapsforskriftene til IFRS. Forslaget er til behandling i departementet etter gjennomført høring. Følgende er foreslått:

1. Banker og finansieringsforetak som inngår i børsnoterte konsern får etter forslaget en plikt til å utarbeide selskapsregnskap enten etter IFRS eller etter regler om forenklet anvendelse av IFRS gjeldende fra 2007.
2. Banker og finansieringsforetak som ikke inngår i børsnoterte konsern kan etter forslaget ved utarbeidelse av selskapsregnskap velge mellom følgende regelsett: 1) IFRS, 2) regler om forenklet anvendelse av IFRS eller 3) eksisterende regler i årsregnskapsforskriften.
3. Skadeforsikringsselskaper får etter forslaget en adgang til å vurdere investeringseiendommer til virkelig verdi og eierbenyttet eiendom etter verdireguleringsmetoden gjeldende fra 2007. Videre foreslås en tilpasning av regnskapsreglene for reassurans til IFRS.

Kredittilsynets oppgaver i forhold til revisorer omfatter godkjenning av enkeltpersoner og foretak i henhold til lovkravene som gjelder for yrkesgruppen, samt registerføring og tilsyn. Tilsynet omfatter kontroll av at revisor ivaretar sin uavhengighet, og utfører arbeidet på en tilfredsstillende måte og i samsvar med lov, forskrifter og god revisjonsskikk.

Revisorbransjen er preget av en strukturell todeling; noen få store internasjonale revisjonsselskaper som blant annet er revisorer for de fleste børsnoterte foretakene og andre foretak av offentlig interesse, og et stort antall mindre revisjonsselskaper som hovedsakelig har revisjonen av små og mellomstore selskaper.

Forvaltningsvirksomheten i 2006

Kredittilsynet godkjenner revisorer, enten som registrert eller statsautorisert revisor. Det er høyere utdanningskrav for statsautoriserte revisorer enn for registrerte revisorer. For å kunne godkjennes som revisorer, må det også gjennomføres en praktisk prøve. Prøven blir utarbeidet av et eksamensutvalg og arrangeres av Høgskolen i Agder. Den ble arrangert for andre gang høsten 2006. Til sammen var det 26 kandidater som gjennomførte prøven, og alle besto. Også revisjonsselskaper som velges til å revidere årsregnskap for revisjonspliktige,

må være godkjent av Kredittilsynet. For disse gjelder det et krav om at godkjente revisorer eller revisjonsselskaper skal inneha mer enn 50 prosent av aksjekapitalen eller innskuddskapitalen og stemmene i selskapet. Overgangsregel E i skattereforamen har gjort det fordelaktig for partnerne å etablere aksjeselskaper som eiere av revisjonsselskapet istedenfor personlig eierskap. Dette førte også i 2006 til en rekke søknader om godkjenning av revisjonsselskaper som utelukkende har som formål å ha eierandeler i et revisjonsselskap.

Tabell 12: Antall godkjente revisorer og revisjonsselskaper

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	Godkjenning i 2006
Statsautoriserte revisorer	2.325	2.469	2.554	134
Registrerte revisorer	3.033	3.026	3.113	75
Revisjonsselskaper	518	569	730	189

EU-parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF (revisjonsdirektivet) ble fastsatt 17. mai 2006 med gjennomføringsfrist 29. juni 2008. Direktivet regulerer lovpliktig revisjon av årsregnskaper og konsoliderte regnskaper. Finansdepartementet har bedt Kredittilsynet innen 1. juni 2007 om å utarbeide et høringsnotat med utkast til nødvendige lov- og forskriftsbestemmelser til gjennomføring av direktivet. Kredittilsynet har invitert Den norske Revisorforening (DnR) til å delta i regelverksarbeidet.

I revisorloven er det en hjemmel til å fastsette forskrift om nemnd som skal avgjøre klager på Kredittilsynets vedtak om tilbakekall av godkjenning og andre vedtak etter loven. Det er tilsvarende bestemmelse i regnskapsførerloven. Etter anmodning fra Finansdepartementet utarbeider Kredittilsynet et utkast til forskrifter om slik klagenemnd.

Våren 2006 ble det offentliggjort en sammenfattende rapport etter det dokumentbaserte tilsynet med revisorer og revisjonsselskaper som ble gjennomført høsten 2005. Ifølge undersøkelsen var det rundt 173.000 foretak som hadde revisor. De fire største revisjonsselskapene hadde 25 prosent av alle revisjonsoppdragene, men 90 prosent av selskapene notert på Oslo Børs. De fleste foretak som har revisor er små. 83 prosent betalte et revisjonshonorar på mindre enn 30.000 kroner pr. år. Tallene viser videre en økning i inntekten i revisjonsbransjen på 28 prosent fra 2002, og utgjorde i 2004 om lag 5,5 milliarder kroner. De fire største revisjonsselskapers andel av revisjonsinntektene

i 2004 var 50 prosent. Årsaken er trolig de økte kravene til revisorene og større oppmerksomhet om revisors rolle og ansvar. De oppdragsansvarlige revisorene (partnerne) brukte 20 prosent mer tid på revisjon i 2004 enn de gjorde i 2002. Revisjonsselskapene har fortsatt betydelige inntekter fra rådgivning.

Oppfølgingen i 2006 av det dokumentbaserte tilsynet i forhold til enkelte revisorer førte til 11 vedtak om tilbakekall av godkjenningen som revisor grunnet manglende besvarelse av spørreskjemaet. I alt ble 159 revisorer tilskrevet som et ledd i kontrollen med at deres rådgivningstjenester til revisjonsklient ikke er i strid med kravene om uavhengighet og objektivitet. Enkelte revisorer ble også tilskrevet fordi de manglet kurstimer i forhold til revisorlovens krav til etterutdanning.

Fra 1. januar 2004 omfatter hvitvaskingsloven også revisorer. I 2006 ble det sendt ut et særskilt rundskriv (13/2006) til revisorer og regnskapsførere med en nærmere veiledning knyttet til pliktene etter hvitvaskingsregelverket.

Det er et sterkt økende internasjonalt samarbeid på revisjonsområdet, både på nordisk nivå, innen EØS-området og globalt. Det har også vært bilateral kontakt med amerikanske tilsynsmyndigheter (The Public Company Accounting Oversight Board – PCAOB) med tanke på et mulig tilsynssamarbeid. Se nærmere omtale i kapitlet *Internasjonal virksomhet*, side 84.

Tilsynsvirksomheten i 2006

Siden 2002 har Kredittilsynet samordnet sin tilsynsvirksomhet med DnRs kvalitetskontroll av sine medlemmer. Ordningen innebærer blant annet at alle medlemmene som har revisjonsoppdrag, skal kontrolleres av DnR innenfor en periode på fem år. Kredittilsynet kontrollerer ikke-medlemmer, slik at alle oppdragsansvarlige revisorer skal være underlagt kvalitetskontroll innenfor perioden. Dersom DnR finner forhold som kan kvalifisere til tilbakekalling av godkjenning som revisor, blir saken oversendt Kredittilsynet for videre oppfølging. I januar 2007 ble det oversendt fire saker fra DnR for kontrollåret 2006. DnRs rapport om sitt kontrollarbeid i 2006 er gjengitt på side 63 i Kredittilsynets årsmelding.

Kredittilsynet gjennomfører i tillegg tilsyn på bakgrunn av egne risikovurderinger, innrapporteringer og andre signaler, blant annet medieoppslag. Forhold som blir avdekket i andre enheter under tilsyn av Kredittilsynet og i forbindelse med Kredittilsynets regnskapskontroll, vil også kunne føre til nærmere vurdering av revisors arbeid.

I 2006 ble det avsluttet 147 tilsynssaker, hvorav 52 var basert på stedlige tilsyn. Ett tilsyn kan omfatte flere oppdragsansvarlige revisorer.

Kredittilsynet mottok 78 innrapporteringer på revisorer i 2006, mens det i 2005 ble mottatt 95 innrapporteringer.

Tabell 13: Tilbakekalling av godkjenning som revisorer

	2002	2003	2004	2005	2006*
Statsautoriserte revisorer	1	0	0	2	5
Registrerte revisorer	5	3	4	2	9
Revisjonsselskaper	8	1	0	0	1

* 11 av tilbakekallene skyldes manglende besvarelse av det dokumentbaserte tilsynet i 2005.

I 2006 ble det gjennomført et tematisyn med revisjon av virksomhet underlagt særlovgivning som forvaltes av Kredittilsynet.

Kredittilsynet kontrollerte blant annet revisjonen av et tilfeldig utvalg mindre og mellomstore banker. Tilsynene med revisorer som reviderer små og mellomstore banker, er også en oppfølging av arbeidet som Kredittilsynet startet i 2005 med å vurdere ekstern revisors gjennomgang og kontroller av bruken av informasjonssystemer i bankvirksomheter.

Tematisynet omfattet også stedlig tilsyn hos 14 revisjonsselskaper, der 24 revisorer ble kontrollert knyttet til revisjonen av 30 banker, 7 eiendomsmeglerforetak, 1 boligbyggelag med eiendomsomsetning, 3 inkassoforetak, 6 regnskapsførerforetak, 1 gjensidig brannkasse, 9 advokater med klientmidler og 1 pensjonskasse. De aktuelle revisorene var ansvarlige for revisjonen av 39 banker. Det generelle inntrykket etter tematisynet var at revisorene hadde tilstrekkelig oppmerksomhet på den særlovgivningen de revisjonspliktige er underlagt. Det ble imidlertid gitt enkelte merknader til måten revisjonen ble dokumentert på.

Kredittilsynets merknader knyttet til forhold ved revisjonen av Sunndal Collier Fondsforvaltning ASA faller også inn under tema-

tilsynet. Bakgrunnen for denne saken var at Kredittilsynet i 2005 hadde konstatert at selskapet alvorlig og systematisk hadde handlet i strid med verdipapirfondlovens bestemmelser, noe som medførte at selskapet besluttet å gi avkall på tillatelsen til å drive fondsforvaltning. Etter Kredittilsynets oppfatning hadde revisor undervurdert betydningen og konsekvensene av de lovstridige forholdene revisor var kjent med. Revisor hadde dermed ikke nødvendig oppmerksomhet rettet mot hvilke følger bruddene på særlovgivningen kunne få, blant annet ved vurderingen av forutsetningen om fortsatt drift og plikten revisor hadde til å rapportere om de lovstridige forholdene til Kredittilsynet.

Som ledd både i oppfølgingen av de største revisjonsselskapene og av tematisynet knyttet til revisjonen av foretak underlagt Kredittilsynet, ble det påbegynt et tilsyn med revisjonen av et større finanskonsern. Dette vil også omfatte en vurdering av revisjonsselskapet, og i den sammenheng vil utvalgte deler av dets rutiner og retningslinjer bli vurdert.

Kredittilsynet begynte i 2006 å vurdere revisjonen av Nedre Rome-rike Vannverk AS i sammenheng med mislighetene som ble avdekket der. Kredittilsynet tar sikte på å avslutte behandlingen av saken tidlig i 2007.

Kredittilsynet
Postboks 100 Bryn
0611 Oslo

The Norwegian Institute of
Public Accountants

P.O. Box 5864 Majorstuen
N-0308 OSLO
Wergelandsveien 1
Telephone: +47 23 36 52 00
Fax: +47 23 36 52 02
firmapost.dnr@revisornett.no
www.revisornett.no

Oslo, 30. januar 2007
Vår ref.: NB/kr

63

ÅRSRAPPORT OM KVALITETSKONTROLL ÅRET 2006

Det vises til "Retningslinjer for samarbeid mellom Kredittilsynet og DnR om kvalitetskontroll av oppdragsansvarlige revisorer". Styret i Den norske Revisorforening (DnR) gir med dette en oversikt over resultatene av gjennomført kvalitetskontroll i 2006.

ORGANISERINGEN AV ÅRETS KONTROLLER

Opplegget for kontrollen er beskrevet i "Detaljert opplegg for kvalitetskontrollen 2006" som er lagt ut på www.revisornett.no. Opplegget tar sikte på å kontrollere etterlevelse av god revisjonsskikk, herunder revisjonsstandardene og har i tillegg spesiell oppmerksomhet på bestemmelser i Revisorloven om revisorenes økonomiske forhold, uavhengighet, sikkerhetsstillelse og etterutdanning.

Kontrollørkorpset har bestått av 39 personer, statsautoriserte- og registrerte revisorer, alle med bred faglig bakgrunn.

UTVELGELSE FOR KONTROLL

Kvalitetskontrollordningen i 2006 omfattet 1483 oppdragsansvarlige medlemmer. Det er for dette året valgt ut 354 oppdragsansvarlige medlemmer for ordinær kontroll. I tillegg er det gjennomført 30 oppfølgingskontroller.

RESULTAT AV KONTROLLENE

Norske revisorer holder etter vår oppfatning et høyt faglig nivå og leverer god kvalitet. Det er imidlertid fortsatt en målsetning for DnR å redusere antall tilfeller hvor det er behov for oppfølging. Dette vil vi søke å oppnå gjennom faglig informasjon og veiledning overfor medlemmene.

	Antall	%
Godkjent	337	87,8
Mangler – handlingsplan og ny kontroll	43	11,2
Oversendes Kredittilsynet for videre oppfølging	4	1,0
Sum utførte kontroller	384	100,0

Med vennlig hilsen
Den norske Revisorforening

Norunn Byrkjeland
Styreleder

Kredittilsynets oppgaver i forhold til regnskapsførere omfatter godkjenning av enkeltpersoner og foretak i henhold til de lovkravene som gjelder for yrkesgruppen samt registerføring og tilsyn. Tilsyn omfatter kontroll av at virksomheten drives i samsvar med lov og forskrift, og at den foregår på en hensiktsmessig og betryggende måte.

Regnskapsførervirksomhet

Forvaltningsvirksomheten i 2006

Regnskapsførerloven og forskrift om autorisasjon av regnskapsførere ble endret med virkning fra 1. juli 2006. Endringene er blant annet knyttet til vilkårene for autorisasjon av personer og selskaper, skjerpede krav til etterutdanning og til reglene om tilbakekall av autorisasjon. "God regnskapsføringsskikk" er innført som en rettslig standard for gjennomføring av regnskapsføreroppdrag.

Bransjemessig sedvane som et unntak fra autorisasjonsplikten og ordningen med fornyelse av autorisasjon, er opphørt. Kredittilsynet behandlet derfor ikke søknader om fortsatt autorisasjon i 2006.

I henhold til rundskriv 18/2006 fra Kredittilsynet vil selskaper som ikke har autorisert regnskapsfører som daglig leder, bli gitt en frist til

å bringe forholdet i orden. Det var 464 autoriserte selskaper som ikke oppfylte dette kravet pr. 31. desember 2006. I rundskrivet ble det også varslet om kontroll av det nye kravet om at autoriserte selskaper skal ha regnskapsføring som vedtektsfestet virksomhet.

Kredittilsynet satte i februar 2006 i produksjon en ny fagdatabase for alle enheter under tilsyn. Kredittilsynet har inngått avtaler med Enhetsregisteret i Brønnøysund og Folkeregisteret om elektronisk innhenting og oppdatering av stamdata. Dette sikrer at Regnskapsførerregisteret inneholder korrekte opplysninger om navn, adresse og opphør. Fra oktober 2006 ble opplysninger om hvem som har autorisasjon som regnskapsfører og regnskapsførerselskaper tilgjengelige i Kredittilsynets register på Internett.

Tabell 14: Antall autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	Godkjenning i 2006
Regnskapsførere	6.724	7.179	7.472	568
Regnskapsførerselskaper	2.542	2.632	2.652	254

Regnskapsførerloven har hjemmel for å fastsette forskrift om klagenemnd skal avgjøre klager på Kredittilsynets vedtak om tilbakekall av autorisasjon og andre vedtak etter loven. Det er tilsvarende be-

stemmelse i revisorloven. Etter anmodning fra Finansdepartementet utarbeider Kredittilsynet et utkast til forskrifter om slik klagenemnd.

Ulovlig regnskapsførervirksomhet

Kredittilsynet undersøker enheter som driver virksomhet i strid med autorisasjonsloven. I 2006 ble det mottatt 47 skriftlige innrapporteringer, mens det i 2005 ble mottatt 29 saker. Resultatene av Kredit-

tilsynets undersøkelser utgjorde 18 vedtak hvor enheter som hadde drevet ulovlig, ble pålagt å stanse virksomheten. To forhold ble anmeldt til politiet.

Tabell 15: Ulovlig regnskapsførervirksomhet

	2002	2003	2004	2005	2006
Innrapporteringer	39	38	74	29	47
Pålegg om stans	0	12	9	12	18
Anmeldelser	1	3	1	0	2

Tilsynsvirksomheten i 2006

Ved stedlige tilsyn kontrolleres det at regnskapsførere overholder de kravene som er fastsatt i lov og forskrift og hvordan regnskapsførervirksomheten er innrettet. Kredittilsynets kontroller er blant annet basert på klager og innrapporteringer, blant annet fra Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF), Skatteetaten, bobestyrere i konkursbo, kunder av regnskapsførere mv.

66 Kvalitetskontroll av de autoriserte regnskapsførerne og regnskapsførerselskapene krever betydelige ressurser på grunn av det store antallet tilsynsenheter. Retningslinjer for samarbeid med NARF om kvalitetskontroll av autoriserte regnskapsførere trådte i kraft 1. januar 2006. Ordningen bygger på at NARF gjennomfører kontroller med sine medlemmer, og tilsvare langt på vei det samarbeidet som er etablert med Den norske Revisorforening (DnR). Rapport om kvalitetskontroll fra NARF for 2006, er gjengitt på side 67 i Kredittilsynets årsmelding.

Kredittilsynet behandlet i alt 81 tilsynssaker i 2006, hvorav 46 var basert på stedlige tilsyn. Ett tilsyn kan omfatte flere oppdragsansvarlige regnskapsførere. Av de 46 stedlige tilsynene var 31 enheter ikke medlem av NARF. Flere av disse var oppfølgingstilsyn der Kredittilsynet tidligere hadde avdekket mangler ved yrkesutøvelsen. Kredittilsynet gjennomfører også tilsyn hos regnskapsførere etter innrapporteringer etter NARFs kontroller. Det ble mottatt 64 innrapporteringer på regnskapsførere i 2006 fra NARF, ligningsmyndigheter og andre. Tilsvarende tall for 2005 var 45. I vurderingen av hvilke regnskapsførere som skal kontrolleres av Kredittilsynet, blir det lagt vekt på om de er medlemmer av NARF eller ikke.

Tabell 16: Tilbakekalling av godkjenning som regnskapsfører

	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006
Tilbakekalling	3	4	18*	11
Advarsel	2	2	2	0
Tilbakekalling selskap	–	–	–	1

* Av tilbakekallingene i 2005 skyldes 14 av vedtakene manglende svar eller tilbakemelding på det dokumentbaserte tilsynet i 2004.

Bestemmelsen om skriftlig advarsel opphørte i forbindelse med endringene i regnskapsførerloven med virkning fra og med 1. juli 2006.

Annet hvert år gjennomføres det et dokumentbasert tilsyn med samtlige regnskapsførere. Høsten 2006 ble det gjennomført et slikt tilsyn med 7.354 regnskapsførere og 2.701 regnskapsførerselskaper. Rapporteringen skjedde via Altinn. Det var 170 som leverte svarene manuelt. Formålet med det dokumentbaserte tilsynet er blant annet å gi oversikt over regnskapsførerbransjen med hensyn til struktur og sammensetning. Det ble også stilt konkrete spørsmål til regnskapsførers egen regnskapsavleggelse, samt sentrale rutiner ved utførelse av regnskapsføreroppdrag. Svarene benyttes til å utarbeide statistikker. De gir også grunnlag for trendanalyse av regnskapsførerbransjen. Endelig behandling av innhentet informasjon vil bli avsluttet i 2007. Manglende besvarelse av dokumentbasert tilsyn fører til tilbakekall av autorisasjon som regnskapsfører og regnskapsførerselskap. Etter purring ble det sendt 226 varsler om tilbakekall.

Forrige dokumentbaserte regnskapsførertilsyn, som ble gjennomført høsten 2004, viste at en rekke regnskapsførerselskaper hadde negativ egenkapital. I 2006 valgte Kredittilsynet ut ti av disse for nærmere oppfølging. Formålet var å se til at handleplikten ved tap av egenkapital i aksjeloven blir fulgt opp, og at selskapene er økonomisk vederheftige i samsvar med lovkravet. Kredittilsynet registrerte at tre av selskapene styrket sin aksjekapital, to selskaper var under avvikling, ett selskap fikk tilbakekalt sin autorisasjon og fire selskaper styrket sin egenkapital gjennom solide overskudd.

Kredittilsynet har vurdert om IKT-forskriften fra 2003 også skal gjelde for regnskapsførere og regnskapsførerselskaper. Som grunnlag for vurderingen ble det gjennomført en spørreundersøkelse der 23 regnskapsførerselskaper ble stilt om lag 75 spørsmål knyttet til ulike prosesser i IKT-virksomheten. Etter en samlet vurdering konkluderte Kredittilsynet med at IKT-forskriften ikke skal gjøres gjeldende for disse tilsynsenhetene nå.

• Øvre Vollgt. 13, 0158 Oslo
 • Postboks 99 Sentrum, 0101 Oslo
 • Telefon 23 35 69 00
 • Telefaks 23 35 69 20
 • Internett www.narf.no
 • E-post: post@narf.no

Kredittilsynet
 Postboks 100 Bryn
 0611 Oslo

Oslo, 30. januar 2007.

Rapport vedrørende kvalitetskontroller 2006

Med henvisning til "Retningslinjer for samarbeid mellom Kredittilsynet og NARF om kvalitetskontroll av autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper" gis med dette oversikt over kontrollomfanget og resultatene i 2006.

Organiseringen av kontrollvirksomheten

Utgangspunktet for kontrollvirksomheten er gjeldende bransjestandarder og lovverk. Det har vært engasjert 29 kontrollører, alle praktiserende regnskapsførere med bred faglig bakgrunn og også noen med revisjons erfaring. Omfanget av kontrollene fremgår av de kontrollskjemaer som benyttes, jf tidligere oversendelse av disse.

Kontrollene er i hovedsak gjennomført hos medlemmer som ikke har vært gjenstand for kontroll de siste 6 årene, samt medlemmer som tidligere har fått vedtak om oppfølgingskontroll. Hvorvidt det skal gjennomføres stedlige kvalitetskontroller hos medlemmer med svært liten yrkesaktivitet (mindre enn 0,5 årsverk) blir vurdert etter først å ha innhentet nærmere informasjon om virksomheten. I 2006 ble det vedtatt å ikke gjennomføre stedlige kontroller hos 16 av 32 aktuelle medlemmer innen denne gruppe.

Kontrollresultatene

Behandlingen av kontrollrapportene medfører følgende alternative vedtak: 1) godkjenning, 2) begrenset oppfølging - pålegg om å utbedre konkret anførte mangler og skriftlig bekrefte innen gitt tidsfrist at pålegget er utført, 3) oppfølgingskontroller/andre tiltak.

Gjennomførte kvalitetskontroller fikk følgende resultat:

	Medlemmer	%	Byråer	%
Godkjente kontroller	200	40,7	125	37,8
Begrenset oppfølging	193	39,3	130	39,2
Oppfølgingskontroller/-tiltak	98	20,0	76	23,0
Sum	491	100	331	100

Det ble dette året oversendt 6 saker – som representerte 7 medlemmer - til Kredittilsynet.

Kvalitetsprosjekt

For å bidra til økt kvalitet på den virksomhet som foreningens medlemmer utøver, ble det mot slutten av 2006 igangsatt et kvalitetsprosjekt som vil gjennomføres i 2007 og 2008. Fokus blir rettet mot kvalitetsforståelse og spesielle områder med forbedringspotensiale, samt utfordringer i henhold til endringer i lovverk og bransjestandarder.

Med vennlig hilsen

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening

Sandra Riise
 Sandra Riise
 Adm. dir.

Tilsynet med eiendomsmegling omfatter foretak som har bevilling til å drive eiendomsmegling og advokater som har stilt sikkerhet for eiendomsmegling, samt boligbyggelag som driver eiendomsmegling med foretaksbevilling og ordinære boligbyggelags formidling av tilknyttede andeler. Det blir ført kontroll med at foretakene, advokatene og boligbyggelagene driver meglingen i samsvar med de kravene som følger av lov og forskrift, blant annet at virksomheten er i samsvar med kravet om god meglerskikk. I tillegg til tilsyn er Kredittilsynet også tillagt forvaltnings-, utrednings- og informasjonsoppgaver i forhold til eiendomsmeglingsloven.

Eiendomsmegling

Høy etableringsgrad i eiendomsmeglingsbransjen også i 2006

I 2005 var det større aktivitet i eiendomsmeglingsbransjen enn noen gang tidligere med 131.000 formidlede eiendommer, en totalverdi på formidlede eiendommer på 260 milliarder kroner, og hele 4,6 milliarder kroner i meglervederlag. Denne sterke veksten fortsatte inn i 2006 med et første halvår som godt oversteget første halvår 2005 for alle de tre nevnte måletallene. Antallet formidlinger økte dermed med 5.000 eller om lag 9 prosent i forhold til første halvår 2005. Økningen i formidlet verdi i første halvår 2006 sammenlignet med første halvår 2005 var på 28 prosent, mens økningen i meglervederlaget var på om lag 17 prosent.

Det blir stadig tettere mellom eiendomsmeglingsforetakene i de større byene og i enkelte områder utenfor byene, noe som skjerper konkurransen mellom foretakene. Selv om mange nye meglingsforetak fortsatt etablerer seg, var nettotilveksten av slike foretak i 2006 likevel en del lavere enn i 2005. Nettotilveksten var på 40 foretak i 2006 mot 70 i 2005. Det ble utstedt 97 nye foretaksbevillinger i 2006 mot 106 i 2005. Av nyetableringene i 2006 var 60 prosent av foretakene knyttet til kjeder.

I følge regnskapsopplysningene i foretakenes halvårlige rapportering til Kredittilsynet, driver om lag en fjerdedel av eiendomsmeglingsforetakene regelmessig med driftsunderskudd. Dette skyldes antagelig i stor grad den sterke konkurransen om megleroppdragene, noe som gir et press på meglervederlaget. Om lag 5 prosent av foretakene rapporterer også regelmessig om tapt egenkapital, noe som i utgangspunktet innebærer at et av vilkårene for å drive eiendomsmegling ikke lenger er til stede. En viktig årsak til dette er nok at mange av de nystartede foretakene er underkapitalisert ved oppstart. Imidlertid er konkurser et unntak i bransjen. Foretak som ikke klarer å drive lønnsomt blir vanligvis, i den grad eierne ikke ønsker eller er i stand til å tilføre ny kapital, avvirket gjennom ordinær nedleggelse.

Ved utgangen av 2006 var det 682 foretak som hadde bevilling til å drive eiendomsmegling, og av disse var to tredjedeler lokalisert i de ti største byene. På samme tidspunkt var det 38 ordinære boligbyggelag som driver megling av tilknyttede andeler i borettslag og som ikke har særskilt foretaksbevilling for eiendomsmegling, og 1.355 advokater som hadde stilt sikkerhet for eiendomsmegling.

Oppfølging av Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS

Under inspeksjon av Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS i 2005 avdekket Kredittilsynet en rekke mislige forhold, blant annet egenhandel i prosjekter og grov svikt i journalføring. Dette førte til tilbakekall av foretaksbevillingene til disse to foretakene i januar 2006. Kredittilsynet hadde i 2006 et relativt omfattende arbeid med å følge opp disse sakene, både resultatene av selve kontrollene og opplysninger som ble mottatt fra foretakenes kunder og

andre i etterkant. Flere eiere av Notar-foretak ble egnethetsvurdert, og enkelte formidlinger av meglere ble undersøkt i de gjeldende foretakene. På bakgrunn av tilsynssaken i Bergen har reglene for egenhandel blitt strammet inn ved at eiendomsmeglingsforskriften er endret. Denne endringen gjør det i praksis vanskelig for meglere og deres nærmeste å kjøpe enheter i prosjekter de selv har formidlingsoppdraget på.

Egenhandel

Eiendomsmeglingslovens forbud mot egenhandel innebærer at ansatte i eiendomsmeglingsforetak, samt nærstående til disse ikke kan selge eller kjøpe egen eiendom gjennom foretaket, eller gjennomføre oppdrag hvor ansatte og/eller deres nærstående har personlig eller økonomisk interesse i den handelen som oppdraget gjelder. Kredittilsynet har registrert en generell sviktende kunnskap om dette regelverket og anser at mange i bransjen ikke har tatt dette tilstrekkelig

alvorlig. I enkelte tilfeller må denne kunnskapssvikten og/eller den tilsynelatende fullstendige ignoreringen av en meget sentral del av regelverket, karakteriseres som oppsiktsvekkende. Etter at Kredittilsynet reagerte kraftig i de alvorligste tilfellene, er imidlertid inntrykket at bransjen nå overholder egenhandelsforbudet i større grad enn tidligere, blant annet gjennom forebyggende tiltak som opplæring og kontroll.

Inspeksjoner i eiendomsmeglingsforetakene

I 2006 ble det gjennomført 40 stedlige tilsyn i eiendomsmeglingsforetak og hos enkelte advokater som driver eiendomsmegling. Kontrollene la særlig vekt på om foretakene overholdt egenhandelsforbudet. Dette var også sentralt i Kredittilsynets kontroller i 2005 i Notar Eiendom Bergen AS og Notar Eiendom Nybygg Bergen AS. Disse sakene fikk betydelig oppmerksomhet i mediene, og Kredittilsynet mottok mange henvendelser fra kunder av meglingsforetak og andre med påstander om egenhandel i forskjellige navngitte foretak. I mediene var det hyppige omtaler av saker som gjaldt egenhandel, eller angivelig egenhandel.

Kredittilsynet prioriterte å følge opp disse henvendelsene og omtalene gjennom stedlige tilsyn, men også gjennom tilfeldige kontroller av egenhandel i ulike foretak. Brudd på egenhandelsbestemmelsen

svækker publikums tillit til eiendomsmeglerne generelt, og er dermed skadelig for bransjens renommé.

Resultatet av kontrollene var at i hele 19 av totalt 40 inspiserte foretak og avdelingskontorer ble det avdekket brudd på egenhandelsforbudet. I enkelte tilfeller ble det konstatert graverende brudd på bestemmelsen, både for antallet egenhandler og karakteren på disse. Som følge av lovbruddene mistet ett foretak og ett avdelingskontor av et foretak retten til å drive eiendomsmegling. Det største bruddet på egenhandelsbestemmelsen ble avdekket i DnB NOR Eiendom AS der fem av foretakets avdelingskontorer ble kontrollert. Foretakets avdelingskontor i Bodø, der de alvorligste overtredelsene ble konstatert, måtte etter krav fra Kredittilsynet avvikle eiendomsmeglingsvirksomheten.

Kvaliteten på meglertjenesten

Kredittilsynet har registrert at det i flere foretak er mangel på faglig kvalifisert personell, noe som særlig kan forklares med den hurtige ekspansjonen i bransjen. Loven stiller kun formelle krav til eiendomsmeglerutdannelse og erfaring for *faglig leder* i foretakene. Dette fører til at det enkelte meglingsoppdraget i stor utstrekning blir utført av meglere uten slik utdannelse. Skjerpet krav til at faglig leder skal være til stede i foretakene og krav til løpende kontroll med meglerne i foretakene som ble innført i 2004, synes i mange tilfeller ikke å ha vært tilstrekkelig til å heve kvaliteten på meglersarbeidet.

Kredittilsynets erfaring fra undersøkelser av enkeltsaker er at faglige ledere i en del tilfeller synes å ha en underordnet rolle i forhold til foretakets styre og daglig leder, og at ledelsen ikke i tilstrekkelig grad har erkjent at faglig leder skal ha avgjørende myndighet når det gjelder den meglingsfaglige delen av virksomheten. Kredittilsynet har også inntrykk av at de pliktene som følger av faglige lederes ansvar for meglingen i en del av foretakene, ikke blir gitt tilstrekkelig prioritet, verken av faglig leder selv eller av den øvrige ledelsen. Kredittilsynet antar at avlønningssystemene med vektleggingen på salg kan ha betydning her.

Egnethetsvurdering av eiere i eiendomsmeglingsforetak

I forbindelse med tilbakekall av bevillinger i 2006, foretok Kredittilsynet enkelte egnethetsvurderinger av eiere i eiendomsmeglingsforetak. Dette ble gjort med grunnlag i egnethetskravet for eiere av betydelig eierandel i eiendomsmeglingsforetak, som ble fastsatt i 2004. Generelt ligger terskelen for å diskvalifisere eiere av foretak høyt. I én av de aktuelle sakene la Kredittilsynet til grunn at de kritikkverdige forholdene som hadde funnet sted i foretakene, særlig gjaldt manglende oppfølging fra foretakenes faglige leder og daglige ledelse. Tilsynet fant derfor ikke grunnlag for å anse eierne som uegnet. I en annen sak der to aksjonærer i et eiendomsmeglingsforetak økte eierandelen sine til et nivå som medfører at egnethetsvurdering kan fore-

tas, ble det nektet slikt erverv. Bakgrunnen for denne nektelsen var brudd på eiendomsmeglingslovgivningen i et tidligere og nå avviklet eiendomsmeglingsforetak der foretaksbevillingen ble tilbakekalt av Kredittilsynet, og hvor de aktuelle aksjonærene i egenskap av å være faglig og daglig leder ble ansett som ansvarlige for lovbruddene.

71

Særlige utfordringer i bransjen

Det har vært stor nybyggaktivitet i boligmarkedet de siste årene når det gjelder leiligheter, både for fritids- og boligformål. Bistand ved tilrettelegging og formidling av slike prosjekter krever særskilt faglig kunnskap og erfaring. Kredittilsynet har inntrykk av at ikke alle meglere som påtar seg slike oppdrag, har tilstrekkelig faglige kvalifikasjoner.

En nyere tendens i leilighetsprosjekter er at flere utbyggere velger å organisere eierformen som borettslag framfor eierseksjonssameier. Kredittilsynet har også registrert at flere aktører synes å ha funnet en nisje ved å kjøpe gamle bygårder som totalrenoveres, og selger dem som borettslagsleiligheter.

Det har vært en betydelig oppgang i antall nye borettslag. Tall fra Foretaksregistret i Brønnøysund viser at det i 2004 ble stiftet 300 nye borettslag. Dette var en økning på 70 prosent fra året før. I 2005 ble det stiftet 405 nye borettslag. Det synes å være en tendens til økt belåningsgrad i slike prosjekter. Kredittilsynet har registrert belåningsgrad helt oppe i 90 prosent, noe som gjør inngangsbilletten til slike boliger svært lav relativt sett.

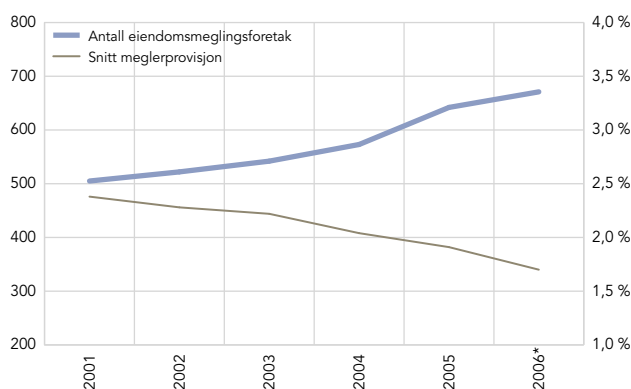
I tillegg er det blitt mer vanlig i forbindelse med borettslagets felleslån å avtale en avdragsfri periode. Dette fører til at felleskostnadene for hver andelshaver er betydelig lavere ved etableringen enn det som vil være tilfelle når avdragene inntreffer.

En økning av renten vil ytterligere kunne forsterke forskjellen. Mange av disse prosjektene har ungdom som målgruppe. Dette er ofte kjøpere som på grunn av bankenes krav til inntekt ikke individuelt ville

fått lån til kjøp av tilsvarende bolig uten felles belåning. I stedet blir andelshaverne kollektivt ansvarlige for å betjene gjelden. Ved eventuell oppløsning av borettslaget vil andelshavernes ansvar for borettslagets forpliktelser være begrenset til innskuddet. Denne ordningen gir både utbyggerne, långiverne og eiendomsmeglerne et nytt marked. Man ser også eksempler på at borettslagsmodellen blir benyttet for oppføring av ferieboliger.

Kritikken mot denne boligformen har først og fremst gått ut på at kjøperne ikke får informasjon om hva de egentlig kjøper. Her har megler en viktig rolle i medhold av opplysningsplikten i eiendomsmeglingsloven. Kjøper har krav på alle opplysninger av betydning for handelen og som de har grunn til å regne med å få. I tillegg har megler en rådgivningsplikt overfor kjøper.

Figur 5: Antall meglerforetak og gjennomsnittlig provisjon

* Gjelder 1. halvår 2006

Kilde: Kredittilsynet

Tilsynet med inkassovirksomhet omfatter foretakenes soliditet, behandling av klientmidler, inkassovirksomhet som drives av foretak med bevilling til å inndrive forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso) og av foretak som kjøper opp forfalte pengekrav og selv inndriver disse (oppkjøpsinkasso).

Inndring av egne fordringer for øvrig (egeninkasso) og advokaters inkassovirksomhet, er ikke omfattet av tilsynet. Ved stedlige tilsyn blir det spesielt kontrollert at innkasserte midler behandles korrekt, og at virksomheten utøves i samsvar med god inkassoskikk.

Inkassovirksomhet

Fortsatt stabilitet i inkassomarkedet – færre nye saker til inkasso

Ved utgangen av 2006 var det registrert 117 foretak som driver fremmedinkasso. I 2005 var det for første gang en markert nedgang i antall inkassosaker som ble sendt til inndriving. Nedgangen var på om lag 5 prosent i forhold til 2004.

Også for første halvår 2006 viser foretakenes innrapportering færre innkomne inkassosaker i forhold til første halvår i 2005, og nedgangen

var på 2,2 prosent. Ved utløpet av første halvår 2006 hadde inkassoselskapene totalt i overkant av 2,7 millioner saker under arbeid. Antall saker under arbeid ved utløpet av første halvår 2006 utgjorde 42,1 milliarder kroner inklusive inkassosalærer og øvrige omkostninger.

Det er usikkert hva som er årsaken til at tallet på saker som sendes til inkasso går ned, og om dette er uttrykk for en mer varig tendens.

73

Oppkjøpsinkasso

Siden oppkjøp av forfalte fordringer og egen inndriving av disse ble lagt inn i inkassoloven fra 1. januar 2002, og omfattes av krav om særskilt bevilling, har det vært få virksomheter som har søkt om og fått bevilling for denne aktiviteten. Noe av grunnen til dette er at oppkjøpte pengekrav som inndrives av foretak som har fått konsesjon til å drive finansieringsvirksomhet etter finansieringsvirksom-

hetsloven, ikke må ha særskilt inkassobevilling i tillegg. I løpet av 2006 ble antall oppkjøpsforetak med inkassobevilling redusert fra åtte til seks. De seks foretakene som ved årsskiftet 2006/2007 hadde bevilling for oppkjøpsinkasso, hadde en samlet fordringsmasse til inndrivelse på 1,3 milliarder kroner og om lag 21.000 saker til inndrivelse.

Bransjestrukturen

Ved utgangen av 2006 dominerte fortsatt et fåtall foretak inkassobransjen både med hensyn til andel av fordringsmassen til inndrivelse og andel av inkassosaker under utførelse. De sju største fremmedinkassoforetakene målt ut i fra fordringsmasse til inndrivelse representerte ved utgangen av 2006 nærmere 80 prosent, mens de ut fra antall inkassosaker under utførelse representerte nærmere 65 prosent.

Bransjestrukturen må blant annet ses i lys av hvilke muligheter bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) har medført. Saksbehandlingen har blitt betydelig effektivisert, men for å kunne ta ut stordriftsfordelene av de til dels betydelige IKT-investeringene som er gjort, har det vært nødvendig med større oppdragsmengder. Dette har initiert fusjoner og oppkjøp. Foretakene har også utviklet nye produkter basert på IKT-investeringene, som særlig er rettet mot oppdragsgiverne (kreditorer). Dette har i større grad ført til at disse

”låses” til inkassator. Eksempler på slike produkter kan være løpende innsyn i saksbehandlingen via Internett, samt analyse- og informasjonspregede tjenester som benyttes som beslutningsstøtte for inkassators oppdragsgivere i forhold til deres kunder (debitor).

Flere produkter som tilbys, forutsetter betydelig kunnskap om debitorers betalingshistorikk. Dette fører til at de mindre inkassoforetakene ikke er aktuelle som inkassator for mange av oppdragsgivere som i dag har et kundeforhold til et eller flere av de store inkassoforetakene. Mange av oppdragsgiverne forventer at inkassator kan tilby produkter/tjenester utover tradisjonell inkassovirksomhet. Det er derfor grunn til å anta at bransjestrukturen ikke vil bli vesentlig endret, blant annet siden ganske få inkassoforetak har økonomiske og/eller teknologiske muligheter til å konkurrere om de største oppdragsgiverne (kreditorene).

Fakturaadministrasjon/reskontroservice

Mange inkassoforetak, både større og mindre, tilbyr fordringshavere et produkt som ofte omtales som fakturaadministrasjon eller reskontroservice. Produktet innebærer at inkassator sender ut fakturaer på vegne av fordringshavere og følger opp eventuell manglende betaling med kravbrev som ledd i ordinær inkassovirksomhet.

En faktura er et ikke-forfalt pengekrav fram til og med det angitte forfallstidspunktet. Inkassovirksomhet er i hovedsak definert til inndrivning av forfalte pengekrav, noe som innebærer at produktet fakturaadministrasjon/reskontroservice delvis faller utenfor lovens definisjon av inkassovirksomhet. At utsendelse av fakturaer og inkassators mottak av midler knyttet til ikke-forfalte pengekrav på vegne av kreditorer faller utenfor lovens definisjon av inkassovirk-

somhet, fører til at slike midler ikke er betrodd midler (klientmidler) i lovens forstand. Konsekvensen av dette er at den særskilte sikkerhetsstillelsen for inkassovirksomheten ikke omfatter mottak og behandling av midler knyttet til ikke-forfalte pengekrav.

Eventuell irregulær behandling av slike midler hos inkassator, for eksempel ved at inkassator benytter midlene i den ordinære driften, fører derfor til risiko for tap for kreditor.

Kredittilsynets inntrykk er at kreditorer i liten grad er kjent med at midlene som inkassator mottar på grunnlag av utsendte fakturaer, ikke dekkes av den særskilte sikkerhetsstillelsen. Årsaken kan være at inkassatorer i begrenset omfang informerer om dette.

Svake økonomiske resultater

Flere foretak som driver inkassovirksomhet, taper penger på den ordinære driften. Ved utløpet av første halvår 2006 var det 29 foretak som hadde negativt driftsresultat. Innrapporterte tall fra flere av foretakene som startet inkassovirksomhet i 2005 eller 2006, viste negative driftsresultat.

Dette underbygger at det er kostnadskrevende å etablere seg, samtidig som det kan synes å være problematisk å inngå avtaler med et tilstrekkelig antall oppdragsgivere (kreditorer) og/eller oppdragsgivere som kan gi større inkassoporteføljer. I tillegg til at nystartede foretak innrapporterer negative driftsresultat, gjelder dette til dels også mer etablerte foretak.

En mulig forklaring på at etablerte inkassoforetak som tidligere har innrapportert positive driftsresultat ikke tjener penger på den ordinære driften, kan være at enkeltforetak ikke i tilstrekkelig grad har tilpasset organisasjonen etter endringen som trådte i kraft 1. mars 2002. Endringen er at inkassosalæret skal knyttes opp mot inkassosatsen og ikke lenger mot rettsgebyret. Antall innrapporterte årsverk knyttet til inkassovirksomhet var for eksempel første halvår 2003 på 1.495, mens antall årsverk knyttet til inkassovirksomhet innrapportert for første halvår 2006, var nærmest identisk. At etablerte inkassoforetak rapporterer inn negative driftsresultat kan også forklares med at enkeltforetak har investert i ny teknologi for å møte krav som stilles for å opprettholde og/eller øke antall oppdragsgivere.

Egnethetsvurdering av sentrale personer i inkassoforetak

Med virkning fra 1. januar 2006 ble det vedtatt endringer i inkassoloven som blant annet innebar innføring av egnethetskrav for styremedlemmer, daglig leder og eier(e) med betydelig eierandel. Det ble vedtatt overgangsregler for foretak som var tildelt bevilling før 1. januar 2006. Styremedlemmer og daglig leder i slike foretak hadde frist til senest innen 31. desember 2006 med å framlegge politiattest overfor Kredittilsynet.

Kredittilsynets gjennomgang av politiattester avdekket kun ett tilfelle av straffbare forhold (av økonomisk karakter). Forholdene var etter Kre-

dittilsynets vurdering slik at det ble fattet vedtak om at vedkommende måtte anses uegnet som daglig leder og styremedlem i inkassoforetak.

Med virkning fra 1. januar 2006 ble det også vedtatt en endring i inkassoloven som førte til at inkassoforetak med fast forretningssted innenfor EØS-området, kan drive inkassovirksomhet i Norge dersom foretaket er registrert i Foretaksregistret i Brønnøysund. Bakgrunnen for lovendringen var at også inkassoloven skal være i samsvar med EØS-avtalen. Kredittilsynet mottok imidlertid ingen søknader fra slike foretak i 2006.

75

Stedlig tilsyn – klager på inkassovirksomhet

Kredittilsynet inspiserte fire fremmedinkassoforetak i 2006. Disse inspeksjonene skyldtes ikke spesielle forhold. Kontrollene omfattet overholdelse av saksbehandlingsregler og rutiner for mottak og behandling av betrodde midler (klientmidler), i tillegg til foretakets regnskap. Det ble ikke avdekket forhold i forbindelse med disse inspeksjonene som ga grunnlag for særskilt videre oppfølging.

Kredittilsynets generelle inntrykk er at den eller de som er faktisk leder for inkassovirksomheten ikke alltid synes å være bevisst hvilket

ansvar de har. Faktisk leder har ansvar for å påse at inkassovirksomheten, inkludert rutiner for mottak og behandling av betrodde midler, utøves i samsvar med inkassolovens bestemmelser.

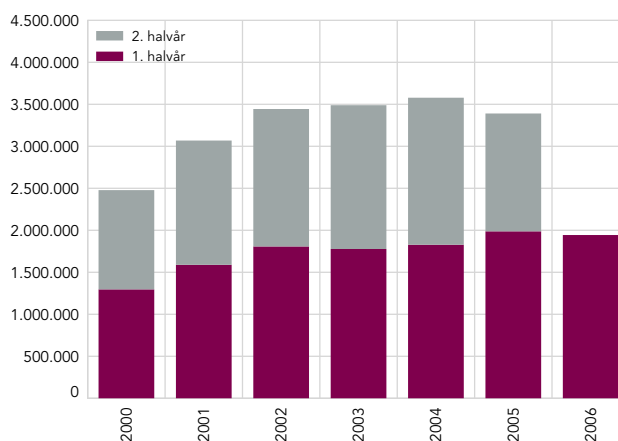
Kredittilsynet henviser i hovedsak alle henvendelser fra forbrukere til Inkassoklagenemnda for vurdering og eventuell behandling. Vedtak som nemnda fatter, blir rutinemessig oversendt Kredittilsynet til orientering og for eventuell videre oppfølging. Disse vedtakene blir også tatt med i vurderingen av hvilke foretak som velges ut for stedlig tilsyn.

Brudd på god inkassoskikk

Kredittilsynet har i tillegg til samarbeidet med Inkassoklagenemnda også regelmessige møter med Forbrukerrådet om inkassorelaterte spørsmål. Det har kommet fram at enkelte inkassoforetak inndriver krav på vegne av kreditorer som blant annet driver med telefonsalg av kosttilskudd og naturprodukter overfor forbrukere, men hvor det i ettertid ikke foreligger dokumentasjon på at det er etablert et kundeforhold. Tilsvarende forhold gjelder også såkalte underholdningstjenester pr. telefon.

Kredittilsynets generelle rettslige standpunkt i saker hvor debitorer bestrider berettigelsen av kravet og hvor det ikke foreligger dokumentasjon hos kreditor/inkassator på et kundeforhold, er at kreditor må frafalle kravet, eller at saken/tvisten må bringes inn for forliksrådet. Dessuten har inkassator plikt til å vurdere om det er forsvarlig å opprettholde en inkassoavtale med kreditorer som ikke har akseptable rutiner for kvalitetssikring av krav mot debitorer.

Figur 6: Antall innkomne inkassosaker

Kilde: Kredittilsynet

Tilsyn med IKT-infrastruktur og andre oppgaver

IT-tilsyn

Kredittilsynet gjennomførte 21 IT-tilsyn i 2006 i bank, forsikring, finansieringsselskap, verdipapirinstitusjonar, inkassoverksemd, rekneskapsførarføretak og e-pengeføretak. IT-tilsyna omfatta òg tilsyn hos IT-leverandørar og datasentralar med heimel i § 12 i IKT-forskrifta om utkontraktering av IKT-verksemd. IT-tilsyna blei gjennomførte i samarbeid med tilsynsansvarleg avdeling i Kredittilsynet. I tillegg blei det gjennomført 25 såkalla forenkla IT-tilsyn i samarbeid med inspektørar for ordinære tilsyn. Det blei òg gjennomført eit IT-tematilsyn som kartla og vurderte transaksjonsflyten relatert til dei ulike aktørane i verdipapiroppgeret.

Resultata frå tilsyna viser at IKT-forskrifta truleg har ført til betring på fleire område for næringa sin bruk av IKT. Mellom anna har Kredittilsynet publisert ei rettleiing til IKT-forskrifta for mindre føretak, med utgangspunkt i eigeidomsmeikling. Bakgrunnen var resultat frå ei spørjeundersøking som blei gjennomført i næringa i 2005 om kjennskapen til og bruken av IKT-forskrifta.

I metodeverket for IT-tilsyn blei Kredittilsynet sin hovudmodul oppgradert i 2006, og han er no konsistent med ny versjon av metodeverket CobiT 4.0. I tillegg blei tilsynsopplegget oppdatert for i større grad å kunne relatere til enkeltføresegner i lover og forskrifter som stiller krav til bruk av IKT. Døme på dette er bokføringslova og kvitvaskingsforskrifta. Dette arbeidet blei prioritert i 2006 og held fram i 2007.

Meldeplikta etter lov om betalingssystem

Kredittilsynet mottok 24 meldingar baserte på eignevaluering og svar på 19 kontrollspørsmål ved etablering av nye betalingstenester eller gjennomføring av vesentlege endringar i eksisterande tenester. Det inngår som del av det forebyggjande arbeidet retta mot området for betalingstenester og utgjer ein viktig del av informasjonstilfanget til Kredittilsynet.

Risiko- og sårbarheitsanalyse

Kredittilsynet publiserer årleg ein risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS-analyse) med resultata frå førre år knytt til finanssektoren sin bruk av IKT. Desse risiko- og sårbarheitsområda er identifiserte som særleg viktige med tanke på å setje i verk risikoreduserande tiltak: organisert kriminalitet, ufullstendig rapportering av hendingar, manglande etterleving av eksterne krav, tilstrekkeleg test av katastrofeplanar og gjennomføring av endringshandtering.

Som varsla i ROS-analysen for 2005 blei det i 2006 arbeid vidare med opplegg for rapportering av hendingar og forslag til korleis dette området kan bli betre. Det er dialog med bransjeorganisasjonane for å komme fram til eit betre opplegg i 2007.

Enkelte alvorlege hendingar på IT-området knytte til bruk av nettbank i 2006 blei rapporterte, og det var enkelte alvorlege hendingar hos IT-driftsleverandør som gav driftsmessig ustabilitet for delar av bankane i kortare periodar. Årsaksanalyse og tiltak blei sette i verk for å hindre at det skjer igjen, og nokre av desse tiltaka er framleis under oppfølging.

Finansnæringa er del av den samfunnskritiske infrastrukturen, og bruk av IKT er sentralt. Kredittilsynet deltek derfor aktivt i ulike relevante fora og samarbeider med andre organ frå styresmaktene i Norge og andre land for å betre eigen kompetanse og for å bidra til at det kan bli utvikla eit felles opplegg og praktisk samarbeid.

Kredittilsynet deltek mellom anna i Koordineringsorganet for informasjonssikkerheit (KIS), Beredskapsutvalet for finansiell infrastruktur (BFI), det nordiske IT-tilsynssamarbeidet og det internasjonale IT-tilsynsforumet, Information Technology Supervisors Group. Kredittilsynet deltek dessutan aktivt i prosjektet BAS 5 (samfunnsberedskap i regi av Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap – DSB) og Forsvarets Forskingsinstitutt (FFI) i samband med risiko- og sårbarheitsanalyser. Kredittilsynet har òg etablert eige samarbeid med IT-tilsynsverksemdene i De Nederlandsche Bank og Federal Reserve Bank of Chicago.

Kredittilsynet deltek aktivt i ISACA Norge og Standard Norge i gruppe for bank- og sikkerheitsstandardar, standardisering for elektroniske signaturar (ETSI ESI) og i den internasjonale dataforeininga IFIP si gruppe for IT-sikkerheit.

Sikkerheit og kriseberedskap

Det er definert som eit av hovudmåla til Kredittilsynet å ha beredskap for å medverke til å løse problem som kan oppstå i finanssektoren. Målet med dette arbeidet er å kunne møte eventuelle kriser i føretak, infrastruktur og marknader med tiltak som i størst mogleg utstrekning avgrensar skadeverknader og konsekvensar for brukarar, føretak og eigarar. I dette inngår mellom anna oppfølging av aktuelle lovkrav. Merksemda til Kredittilsynet er retta mot sikkerheit og beredskap i tråd med samfunnsmessige krav. Arbeidet med kriseberedskap blir særleg prioritert for verksemdar og område som er viktige for den finansielle stabiliteten. På alle slike område er det utarbeidd beredskapsplanar.

Kredittilsynet hadde i 2006 ein gjennomgang av sikkerheits- og beredskapsarbeidet på same måte som dei andre etatane som er underlagde Finansdepartementet. Kredittilsynet deltok i november/desember 2006 på ei beredskapsøving knytt til terror. Øvinga var iverksett av Finansdepartementet. Formålet med øvinga var særleg å undersøkje sikrings-tiltaka for Kredittilsynet som verksemd i samband med eit eventuelt auka trusselnivå og i forhold til nasjonal beredskapsplan. I 2006 gjekk Kredittilsynet gjennom rutine sine for sikring og beredskap, som mellom anna omfattar fysisk sikring og IKT-sikkerheit. Enkelte justeringar blei gjorde. Sikkerheits- og beredskapstiltak blir kontinuerleg gjennomførte, og inngår òg i den årlege planlegginga av verksemda.

Politisk oppfølging av Finansportalen.no

Kredittilsynet har i fleire år samarbeidd med Forbrukarrådet og Forbrukarombodet om tiltak for å betre informasjonstilbodet til sluttbrukarane i finansmarknaden. Dette arbeidet blei vidareført i 2006, og i juni 2006 sende Kredittilsynet saman med dei to forbrukarorgana over eit forslag til Finansdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet om at

det bør etablerast ein uavhengig internetbasert informasjonsportal for finansielle produkt og tenester i offentlig regi. Utgangspunktet for forslaget var rapporten *Finansportalen.no – bedre informasjon til forbrukere. Beslutningsgrunnlag for vidare utvikling*, ei innstilling frå ei arbeidsgruppe med deltakarar frå dei tre samarbeidspartnarane.

Regjeringa følgde opp framlegget med å foreslå ei løyving på til saman 6 millionar kroner på statsbudsjettet for 2007 til oppstart av arbeidet med ein slik portal, fordelt med 4 millionar kroner på Finansdepartementets budsjett og 2 millionar kroner på Barne- og likestillingsdepartementets (BLD) budsjett. BLD sende samtidig forslaget på høyring med frist 1. desember 2006. Kredittilsynet gav i høyringa uttrykk for at portalen bør organiserast som eit eige og uavhengig rettssubjekt, for eksempel som ei stifting eller eit AS. For å få ein velfungerande organisasjon blir det òg tilrådd å samlokalisere verksemda, til dømes med ein av bransjeorganisasjonane.

Kredittilsynet gav elles i hovudsak støtte til forslaga til arbeidsgruppa slik dei framstår i rapporten. Det inneber mellom anna at portalen bør innehalde både bank-, forsikrings- og spareprodukt, og at han bør ha både strukturerte data (prisar o.a.) for samanlikning og redaksjonelt stoff/nøytral informasjon om produkt og tenester. Kredittilsynet gav uttrykk for vilje til å bidra til etableringa av Finansportalen, særleg i oppstartsfasen.

Klagebehandling – Rekneskapsregisteret i Brønnøysund

Kredittilsynet er klageinstans for vedtak som Rekneskapsregisteret gjer om avslag på søknad om ettergiving av forseinkingsgebyr som er gitt ved forseinka innsending av årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding til Rekneskapsregisteret. I 2006 blei det behandla 258 klager, mot 472 klager i 2005. Behandling av klager på gebyr som blei gitt i 2006, held fram i 2007. Kredittilsynet ettergav forseinkingsgebyret heilt eller delvis i 43 saker. Det vil seie heilt eller delvis ettergiving i 16,7 prosent av sakene, mot 35 prosent ettergiving i 2005.

Innsendingsplikta til Rekneskapsregisteret er utvida til å gjelde alle rekneskapspliktige føretak. For rekneskapsåret 2005 blei det ikkje gitt forseinkingsgebyr for andre einingar enn aksjeselskap, allmennaksjeselskap, gjensidige forsikringsselskap og sparebankar. Med verknad for rekneskapsåret 2006 har Rekneskapsregisteret varsla at det vil bli gitt gebyr også for andre einingar. Målet er at alle innsendingspliktige som ikkje overheld fristen, skal bli gitt forseinkingsgebyr med verknad for rekneskapsåret 2007. Strengare handheving av innsendingsfristen er venta å føre til ein auke i klagesakene til Kredittilsynet.

Internasjonal virksomhet

Kredittilsynets virksomhet er i stor grad preget av internasjonal regelverksutvikling. I 2006 ble det særlig lagt vekt på de nye kapitaldekningsreglene fra Basel og EU, arbeidet med å utvikle nye solvensstandarder for forsikring, og opprettelsen av nye komiteer for regulering av og tilsyn med revisorer. EU-kommisjonen har lagt fram sin strategi for utviklingen av det europeiske finansmarkedet de neste fem årene, og Kredittilsynet har benyttet denne i arbeidet med tilsynets strategi for de kommende årene. Deltakelse i internasjonalt samarbeid og samordning av tilsynsmetoder og standarder over landegrensene er derfor fortsatt viktig for Kredittilsynet.

Økende antall integrerte tilsyn

Den integrerte tilsynsmodellen, som innebærer et felles organ for tilsyn med banker, forsikringsselskaper og som regel verdipapirsektoren, har fått økende tilslutning internasjonalt. I løpet av 2006 slo både Slovakia og Tsjekia sammen sine respektive finanstillmyndigheter i ett organ. Polen begynte integrasjonsprosessen ved å samle tilsynet med forsikring, pensjon, børser og verdipapirmarkedet i ett organ, Polish Financial Supervision Authority, som også vil overta ansvaret for banktilsynet fra 2008. Sveits nærmer seg også slutfasen for integrering av sine tilsynsorganer for finanssektoren.

Siden 1999 møtes ledelsen fra en del tilsynsmyndigheter med integrert tilsyn til en årlig uformell konferanse (Integrated Financial Supervisors Conference) for å drøfte administrative og faglige forhold av felles interesse. I 2006 ble konferansen arrangert i Budapest, under ledelse av den ungarske tilsynssjefen, og aktuelle temaer var blant annet utviklingen i markedet, kvalitetsledelse, uformell myndighet og virkemidler og tilsynsansvar utover det lovpålagte. Tilsynsmyndighetene fra 16 land¹ var representert på ledelsesnivå i møtet.

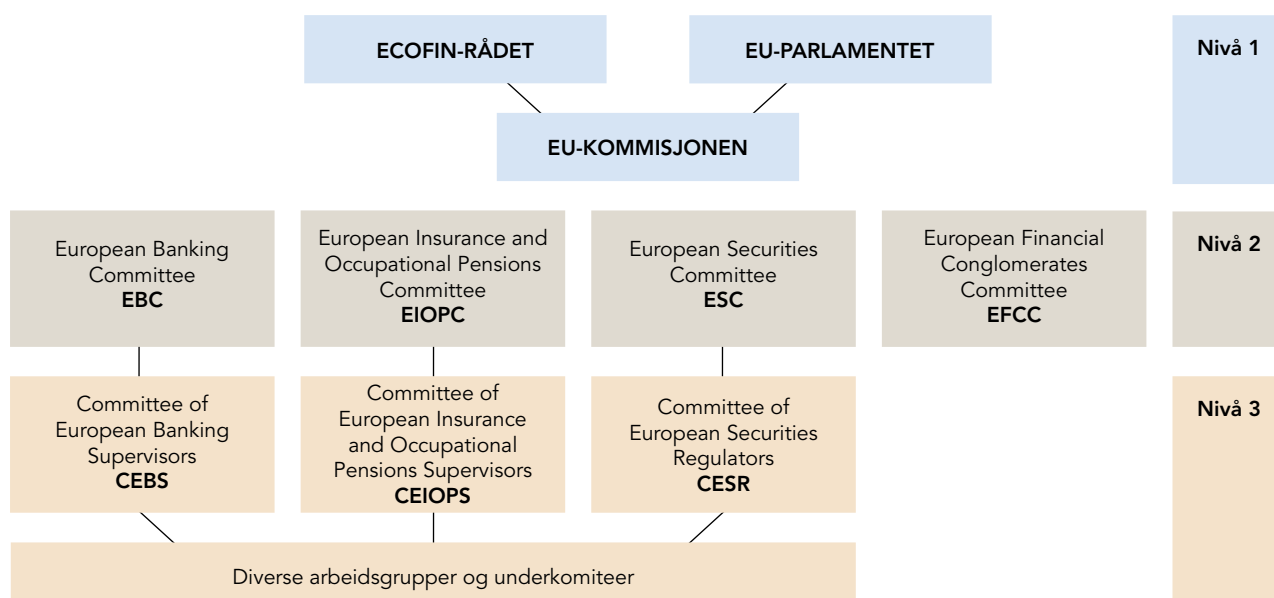
Samarbeid innenfor EU/EØS – komitéstrukturen

EØS-avtalen legger avgjørende føringer på norske lover og forskrifter og dermed på utviklingen innenfor områdene avtalen gjelder for. Innenfor finanssektoren er Norge forpliktet til å gjennomføre alle vedtatte EU-rettsakter i norsk rett.

EUs rettsakter gir noe rom for tolkning, men i hovedsak må de relevante rettsaktene innpasses i norsk rett med begrenset rom for nasjonale tilpasninger. Når et direktivforslag fremmes overfor EU-rådet

og EU-parlamentet, er det begrenset mulighet for Norge til å påvirke diskusjonene og beslutningene som tas i henhold til medbestemmelsesprosedyren, da det kun er EU-medlemmer som har tilgang til beslutningsprosessene i EU-rådet og EU-parlamentet. Det er desto viktigere for å Norge å delta i møtene under EU-kommisjonen, og Kredittilsynet har dermed prioritert deltakelsen i tilsynskomiteene og arbeidsgruppene her. Det er også her Kredittilsynet anser å ha den største muligheten til å påvirke regelverksutviklingen i EU.

Figur 7: EUs finansielle arkitekter – organer og komiteer

¹ Gruppen består av representanter fra den øverste ledelsen hos tilsynsmyndighetene i Australia, Belgia, Canada, Danmark, Irland, Island, Japan, Korea, Nederland, Norge, Singapore, Storbritannia, Sverige, Tyskland, Ungarn og Østerrike. Land som har integrert sine finanstillmyndigheter etter 2004, er ikke medlem av gruppen. I tillegg har blant annet også Liechtenstein, Latvia, Malta, Estland, Slovakia og Tsjekia integrert tilsyn. Tilsynene i Polen og Sveits er i ferd med å integreres.

Finansdepartementet deltar som observatør i nivå 2-organene European Securities Committee (ESC), European Banking Committee (EBC) og European Insurance and Occupational Pensions Committee (EIOPC). Kredittilsynet deltok på møtene i EBC og EIOPC som rådgiver for Finansdepartementet. Kredittilsynet deltar i tilsynskomiteene på nivå 3, og i de fleste underliggende komiteer og arbeidsgrupper. I 2006 ble det opprettet en uformell tverrsektoriell komité (Interim Working

Committee on Financial Conglomerates – IWCFC) med medlemmer fra de tre tilsynskomiteene for å koordinere saksområder av felles interesse, og særlig spørsmål knyttet til finansielle konglomerater.

Alle de tre komiteene legger vekt på åpenhet i arbeidet sitt, og publiserer dokumenter som er lagt ut på høring på sine respektive nettsted. I tillegg er det opprettet egne konsultasjonspaneler.

Verdipapirmarkedet

Kredittilsynet er medlem av International Organization of Securities Commissions (IOSCO), som arrangerte årsmøtet i 2006 i Hong Kong. Under IOSCO er Kredittilsynet medlem av den europeiske regionalkomiteen som møtes to ganger i året. Kredittilsynet deltar også i en arbeidsgruppe under den tekniske komiteen som arbeider med håndheving av IOSCO-resolusjonene, og samarbeider om spørsmål knyttet til overvåking, undersøkelser, etterforskning og forfølgelse av straffbare forhold. IOSCO har utarbeidet en multilateral samarbeidsavtale (Multilateral Memorandum of Understanding – MMoU) om samarbeid og informasjonsutveksling over landegrensene. Tilsynsmyndighetene må søke om å tiltre samarbeidsavtalen gjennom et omfattende spørreskjema, og til nå har et trettitalls medlemmer signert samarbeidsavtalen. Kredittilsynet søkte i 2005 tiltrødelse til samarbeidsavtalen og ble godkjent i 2006.

Kredittilsynet var i 2006 vertskap for det årlige møtet i Enlarged Contact Group on the Supervision of Collective Investment Funds. Enlarged Contact Group er et forum med deltakere fra internasjonale

tilsynsmyndigheter for kollektive investeringsordninger. Hovedformålet for gruppen er å utveksle synspunkter og informasjon mellom tilsynsmyndigheter innenfor verdipapirfond.

På EU/EØS-nivå deltar Kredittilsynet i møtene i CESR (Committee of European Securities Regulators). CESR fungerer blant annet som rådgivende komité overfor ESC og EU-kommisjonen, og arbeider for en konsistent oppfølging og håndheving av fellesskapsretten i medlemslandene. Kredittilsynet deltar aktivt i CESRs arbeidsgrupper. I 2006 ble flere kommisjonsrettsakter i medhold av Lamfalussy-prosedyrene vedtatt.

Kredittilsynet deltok i 2006 i en rekke møter i EU/CESR-regi om nærmere gjennomføring av verdipapirmarkedsdirektivet (MiFID) og transparençydirektivene. Arbeidet knyttet til CESR er inne i en fase hvor nivå 3-reguleringer utarbeides og hvor en søker å finne fram til felles forståelse og praktisering av direktiver og forordninger på nivå 1 og 2.

Banker og finansinstitusjoner

For banktilsyn er det ikke etablert noen global medlemsorganisasjon tilsvarende IOSCO og IAIS. Baselkomiteen for banktilsyn under Bank for International Settlements (BIS) koordinerer det globale tilsyns-samarbeidet.² Kredittilsynet mottar relevante dokumenter fra komiteen og får anledning til å kommentere disse, samt å delta i enkelte av komiteens aktiviteter. De nye kapitaldekningsreglene som ble vedtatt av Baselkomiteen i 2004 (Basel II), skal gjennomføres i EU/EØS i løpet av 2006 som følge av nye direktiver (se omtale i kapitlet *Bank og finans*, side 38–39). Baselkomiteen arrangerer annet hvert år en større internasjonal konferanse for banktilsynsmyndigheter (International

Conference of Banking Supervisors – ICBS). I 2006 ble konferansen arrangert i Mexico.

Kredittilsynet deltok i alle møtene i CEBS (Committee of European Banking Supervisors) i 2006. CEBS har etablert flere arbeidsgrupper som blant annet arbeider med gjennomføring av de nye kapitaldekningskravene. En gruppe ser på koordinering av tilsynsmyndighetenes prosedyrer og rutiner for offentliggjøring av forhold knyttet til kapitaldekning. Kredittilsynet deltar også i Groupe de Contact (hovedarbeidsgruppen under CEBS) og i en del andre undergrupper

² Baselkomiteen består av representanter for banktilsynsmyndighetene og sentralbankene fra følgende land:

Belgia, Canada, Frankrike, Italia, Japan, Luxembourg, Nederland, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland og USA.

av CEBS. Innenfor Groupe de Contact utveksler banktilsynsmyndighetene løpende informasjon om en rekke tilsynsmessige spørsmål og kartlegger tilsynsmetoder i medlemslandene. Groupe de Contact har også opprettet flere arbeidsgrupper, og leverte flere rapporter til CEBS i 2006 med særlig vekt på de tilsynsprosessene som skal benyttes i oppfølgingen av de nye kapitaldekningsreglene. I 2006 ble CEBS blant annet bedt om å utarbeide råd til EU-kommisjonen om store engasjementer, definisjon av egenkapital og tilsyn med virksomhet knyttet til varederivater. Se for øvrig CEBS' nettsted, www.c-ebs.org.

Samarbeid om finansiell stabilitet og makroøkonomisk overvåking

Utviklingen på finansmarkedene i verden har ført til tettere samarbeid om finansiell stabilitet og makroøkonomisk overvåking. Kredittilsynet og Norges Bank deltar i kontaktmøter med den europeiske sentralbanken (ECB). Kredittilsynet har også deltatt i en arbeidsgruppe i regi av ECB om krisehåndtering. I 2006 ble også Kredittilsynet invitert til å delta i møter i regi av den europeiske sentralbankens tilsynskomiteé, Banking Supervision Committee, sammen med

Norges Bank. I tillegg sender Kredittilsynet en representant til FNs makroøkonomiske konferanse (Project Link). Kredittilsynet er ikke medlem av Financial Stability Forum eller Joint Forum, men følger med på arbeidet som skjer i regi av disse foraene, særlig gjennom deltakelse i de europeiske tilsynskomiteene.

Etablering av høynivåmøter om finansiell stabilitet

Det internasjonale valutafondet (IMF) vurderte gjennom programmet FSAP (Financial Sector Assessment Program) den norske finanssektoren i 2004–2005 (se omtale i Kredittilsynets årsmelding 2005, side 67). Vurderingene var generelt positive. IMF pekte imidlertid på noen forbedringspunkter overfor norske myndigheter for å bidra til å styrke det finansielle systemet. Som en oppfølging av dette, ble det formelt etablert faste trepartsmøter mellom Finansdepartementet, Norges Bank og Kredittilsynet. Finansdepartementet leder møtet som arrangeres to ganger årlig. Møtene har en overgripende karakter, og tar blant annet opp utsiktene for finansiell stabilitet og koordinering av kriseberedskap. Det første møtet ble holdt høsten 2006.

Forsikring og pensjon

Som medlem av International Association of Insurance Supervisors (IAIS), deltar Kredittilsynet i utviklingen av internasjonale prinsipper for tilsyn med forsikringsvirksomhet. Kredittilsynet er representert i flere av underkomiteene i IAIS, samt i den tekniske komiteen som har det overordnede ansvaret for standardsettingen.

IAIS arrangerte sin 13. årskonferanse i Beijing i oktober 2006 (se www.iaisweb.org). Temaer som ble presentert under selve konferansen var blant annet vurdering av forsikringsselskapenes solvens (soliditet), tilsyn med forsikringsvirksomhet over landegrenser, tilsyn med konglomerater, regnskap og rapportering, selskapsstyring ("corporate governance"), internasjonale regnskapsstandarder, forsikringsselskapene rolle i nasjonale pensjonssystemer, katastrofeforsikring mv.

Flere rapporter, retningslinjer og standarder ble presentert og vedtatt av generalforsamlingen i IAIS. Det ble vedtatt standarder og retningslinjer knyttet til rapportering om teknisk risiko og resultat for livsforsikringsselskaper, forsikringssvindel og reassurans ("finite reinsurance"). Det ble presentert et problemnotat og vedtatt en standard om aktiva/passiva-forvaltning (ALM). Andre problemnotater ("issues papers") som ble presentert, inkluderte regulering av og tilsyn med egenforsikringsselskaper ("captive forsikring"). Under møtene i Beijing ble det også enighet om å gå videre med å utvikle en felles multilateral samarbeidsavtale (MMoU), etter mønster fra IOSCOs MMoU.

På EU/EØS-nivå deltar Kredittilsynet i møtene i komiteen for tilsyn med forsikring og tjenstepensjon, Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (CEIOPS). Kredittilsynet deltar også i arbeidsgruppene og komiteene under CEIOPS. Hovedtyngden av arbeidet i CEIOPS gjelder utarbeidelse av råd til EU-kommisjonen knyttet til revidering av solvensregelverket i EU (Solvens II-prosjektet), og i 2006 utarbeidet CEIOPS detaljerte råd til EU-kommisjonen på en rekke områder. Se kapitlet *Forsikring og pensjon*, side 44, og CEIOPS' nettsted www.ceiops.org.

Samarbeidsavtale mellom europeiske og amerikanske forsikringstilsynsmyndigheter

På grunnlag av et mandat fra EU-kommisjonen og CEIOPS har Kredittilsynet deltatt i arbeidet med å forhandle fram en standard samarbeidsavtale mellom europeiske og amerikanske tilsynsmyndigheter for å legge til rette for tilsyn med forsikringsgrupper som driver virksomhet på begge sider av Atlanteren. En avtale om utveksling av tilsynsrelatert informasjon har vært nødvendig for å tilfredsstille kravene i EUs forsikringsgruppedirektiv.

Internasjonalt pensjonstilsynssamarbeid

I 2004 tok OECD initiativ til å opprette en egen internasjonal organisasjon for tjenstepensjonstilsyn, International Organisation of Pension Supervisors (IOPS). OECD-sekretariatet fungerer som sekretariat for IOPS. Kredittilsynet er medlem av IOPS.

Revisjon

Med den økende vektleggingen av revisorenes rolle internasjonalt, og nye regler i USA og EU som får betydning internasjonalt, er det blitt større behov for samarbeid og informasjonsutveksling mellom revisortilsyn på tvers av landegrensene.

På et uformelt internasjonalt møte mellom en del revisortilsyn i september 2006, ble det besluttet å opprette et internasjonalt organ for revisortilsyn, International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR) som vil holde sitt første møte i mars 2007. Kredittilsynet er medlem av IFIAR. Formålet med IFIAR er blant annet å være et kontaktforum mellom tilsynsmyndighetene i ulike land, og bidra til kunnskapsdeling om bransjen, praktisk regulerings- og tilsynsarbeid mv.

I forbindelse med at norske revisjonsselskaper som er involvert i revisjon av utstederselskaper på børs i USA må være registrert hos Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB), hadde Kredittilsy-

net i 2006 samtaler med PCAOB om et mulig tilsynssamarbeid og besøkte PCAOB i august i forbindelse med dette.

Høsten 2005 tok Kredittilsynet initiativ til et møte i Oslo mellom tilsynsmyndighetene for revisorer i Sverige, Danmark, Finland og Norge. I 2006 ble det arrangert møter i København og Stockholm. Møtene viste at det også på revisjonsområdet er nyttig med nærmere kontakt og samarbeid, ikke minst for å drøfte spørsmål i forbindelse med gjennomføringen av endringene i 8. selskapsdirektiv i nasjonal rett.

Som en følge av det nye revisjonsdirektivet har EU-kommisjonen opprettet to nye komiteer: Audit Regulatory Committee (AuRC) og European Group of Auditors' Oversight Bodies (EGAOB). Kredittilsynet deltar som observatør i begge disse komiteene samt i aktuelle undergrupper.

Regnskap

Kredittilsynet og Finansdepartementet deltar i møtene i Accounting Regulatory Committee (ARC) som vurderer de nye internasjonale regnskapsstandardene, og forbereder hvordan disse skal gjennomføres i EU. Kredittilsynet deltar i EUs arbeid med utvikling av regnskapsregler og standarder for revisorer innenfor EØS-området. Kredittilsynet deltar aktivt i European Enforcers Coordination Sessions (EECS) under CESR, som arbeider med å bidra til harmonisering og

koordinering av kontrollarbeidet med innføring av IFRS i EØS-området. Alle avsluttede saker legges i en felles database for å sikre at informasjon er tilgjengelig for alle regnskaps- og verdipapirtilsyn og for å bidra til harmonisering. Gruppen møter også jevnlig med IASB og IFRIC, som er henholdsvis standardsetter og fortolkningsorgan, for å sikre at IFRS-standardene håndheves på samme måte innenfor EØS-området.

Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Kredittilsynet deltar i arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering både nasjonalt og internasjonalt. Kredittilsynet er representert i møtene i FATF (Financial Action Task Force) som utvikler felles internasjonale standarder for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Kredittilsynet deltar i FATFs arbeidsgruppe mot terrorfinansiering og samarbeider med FN på dette området. Kredittilsynet deltar også aktivt i andre internasjonale møter og seminarer knyttet til tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, og bidro i 2006 i evalueringen av Island i regi av FATF.

Innenfor EU/EØS er det etablert en ny komité i henhold til det tredje hvitvaskingsdirektivet, Committee on the Prevention of Money Laundering and Terror Financing (CPMLTF) som erstatter den tidligere Contact Committee on Money Laundering. Kredittilsynet deltar i denne komiteen. I tillegg er det opprettet en "task force" i regi av tilsynskomiteene CEBS, CESR og CEIOPS, som skal koordinere arbeidet i disse komiteene som er knyttet til tiltak mot hvitvasking.

Deltakelse i OECD-møter

Kredittilsynet deltar også fast i OECDs forsikringskomité og OECDs kapitalmarkedskomité, i tillegg til en del andre møter i regi av OECD.

EFTA-samarbeid

Kredittilsynet deltar i EFTAs Working Group on Financial Services og EFTAs Working Group on Company Law. Dette er arbeidsgrupper under Underkomité II i EFTA-pilaren innenfor EØS-strukturen, med ansvar for koordinering av synspunkter og innleggelse av rettsakter i EØS-avtalen innenfor finanssektoren, kapitalbevegelser og selskapsrettsområdet (inkludert regnskap og revisjon). Arbeidsgruppene møtes 3–4 ganger i året, og er også nyttige fora for oppdatering omkring regelverksutviklingen i EU. På hvert møte inviteres

representanter fra EU-kommisjonen til å gi presentasjoner av diverse tiltak og status for ulike direktivforslag i beslutningsprosessen i EU-rådet og EU-parlamentet. EFTA Working Group on Financial Services arrangerer hvert år et seminar i tilknytning til et av arbeidsgruppemøtene, hvor man får anledning til å utdype et særskilt tema med presentasjoner og foredrag. I 2006 var sveitsiske myndigheter vertskap for et heldagsseminar om reassurans i forbindelse med et arbeidsgruppemøte.

Nordisk samarbeid

Til tross for det økende samarbeidet innenfor EU/EØS og på globalt plan, blir det nordiske samarbeidet fortsatt prioritert høyt.

Kredittilsynet har inngått felles samarbeidsavtaler med sine nordiske kolleger på overordnet plan, samt individuelle samarbeidsavtaler knyttet til tilsynet med særskilte finansgrupper. I tillegg til årlige

nordiske møter på ledelsesnivå, blir det også arrangert årlige møter på avdelingsnivå innenfor de ulike sektorene samt administrasjon og IKT. Kredittilsynet deltok også på flere møter med nordiske kolleger i tilknytning til samarbeidet om tilsynet med de nordiske finanskonsernene. I tillegg ble det gjennomført flere felles inspeksjoner i de nordiske konsernene.

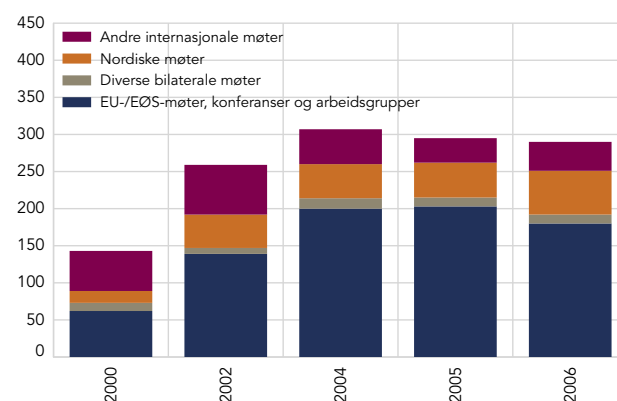
Bilateralt samarbeid og annet besøk fra utlandet

Selv om mye av den internasjonale virksomheten finner sted i regi av internasjonale organisasjoner og særlig EU-komiteer og arbeidsgrupper, legger Kredittilsynet fortsatt vekt på et godt bilateralt samarbeid med relevante tilsynsmyndigheter.

Mens den internasjonale normen for tilsynssamarbeid både innenfor verdipapirtilsynet og forsikringstilsynet er å inngå multilaterale samarbeidsavtaler innenfor EU/EØS eller globalt, har man for tilsynet med banksektoren valgt å inngå bilaterale samarbeidsavtaler. Kredittilsynet har inngått flere bilaterale samarbeidsavtaler om tilsyn med bankvirksomhet med andre relevante europeiske banktilsynsmyndigheter.

I tillegg inngikk Kredittilsynet i 2006 en bilateral samarbeidsavtale (Memorandum of Understanding – MoU) med banktilsynet i Russland, i forbindelse med DnB NORs oppkjøp av Monchebank. I 2006 inngikk Kredittilsynet også en samarbeidsavtale med det kinesiske verdipapirtilsynet som ledd i å lette adgangen for Statens pensjonsfond – Utland til å investere i det kinesiske verdipapirmarkedet. En delegasjon fra Kina besøkte Kredittilsynet i forbindelse med signering av samarbeidsavtalen.

Figur 8: Kredittilsynets deltakelse i internasjonale møter

Tabell 17: Kredittilsynets deltakelse i internasjonale organisasjoner og EU/EØS-relaterte komiteer

Tverrsektorielle møter

- Integrated Financial Supervisors Conference (årlig konferanse for integrerte tilsynsmyndigheter)
- EFCC – European Financial Conglomerates Committee (nivå 2)
- IWCFC – Interim Working Committee on Financial Conglomerates (nivå 3-koordinering av konglomerat- eller tverrsektorielle spørsmål)

Bank/finans

- International Conference of Banking Supervisors (den internasjonale konferansen for banktilsyn arrangert annet hvert år av Baselkomiteen for banktilsyn)
- OECDs Financial Markets Committee (OECDs kapitalmarkedskomité)
- EBC (European Banking Committee – EUs bankkomité på nivå 2)
- CEBS (Committee of European Banking Supervisors – EUs banktilsynskomité) samt Groupe de Contact (hovedarbeidsgruppen under CEBS) og andre underliggende komiteer og arbeidsgrupper – www.c-ebs.org
- Nordiske tilsynsmøter

Forsikring

- IAIS (International Association of Insurance Supervisors – den internasjonale organisasjonen for forsikringstilsyn) – www.iaisweb.org
- IOPS (International Organisation of Pension Supervisors – den internasjonale organisasjonen for pensjonstilsyn)
- OECDs Insurance Committee (OECDs forsikringskomité)
- EIOPC (European Insurance and Occupational Pensions Committee – EUs forsikrings- og pensjonskomité på nivå 2) samt underliggende komiteer og arbeidsgrupper
- CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors – EUs forsikrings- og pensjonstilsynskomité) – www.ceiops.org
- Conference of European Insurance Supervisory Services (den paneuropeiske forsikringstilsynskonferansen – arrangeres annet hvert år)
- Nordiske tilsynsmøter
- Nordisk-baltiske tilsynsmøter

Verdipapir

- IOSCO (International Organization of Securities Commissions – den internasjonale organisasjonen av verdipapirtilsyn) – www.iosco.org
- ECG (Enlarged Contact Group on Supervision of Collective Investment Funds – den utvidede kontaktgruppen for tilsyn med kollektive investeringsfond)
- ESC (European Securities Committee – EUs verdipapirkomité på nivå 2)
- CESR (Committee of European Securities Regulators – EUs komité for verdipapirtilsyn) samt underliggende komiteer og arbeidsgrupper – www.cesr-eu.org
- Nordiske møter

Regnskap og revisjon

- IFIAR (International Forum of Independent Audit Regulators) – *opprettet i 2006*
- ARC (Accounting Regulatory Committee – EUs regnskapskomité)
- Accounting Contact Committee (EUs kontaktkomité om regnskapsspørsmål)
- AuRC (Audit Regulatory Committee – den nye europeiske revisjonskomiteen, *opprettet i 2006*)
- EGAOB (European Group of Auditors' Oversight Bodies – den nye revisjonstilsynskomiteen, *opprettet i 2006*)
- Nordiske møter

Hvitvasking og terrorfinansiering

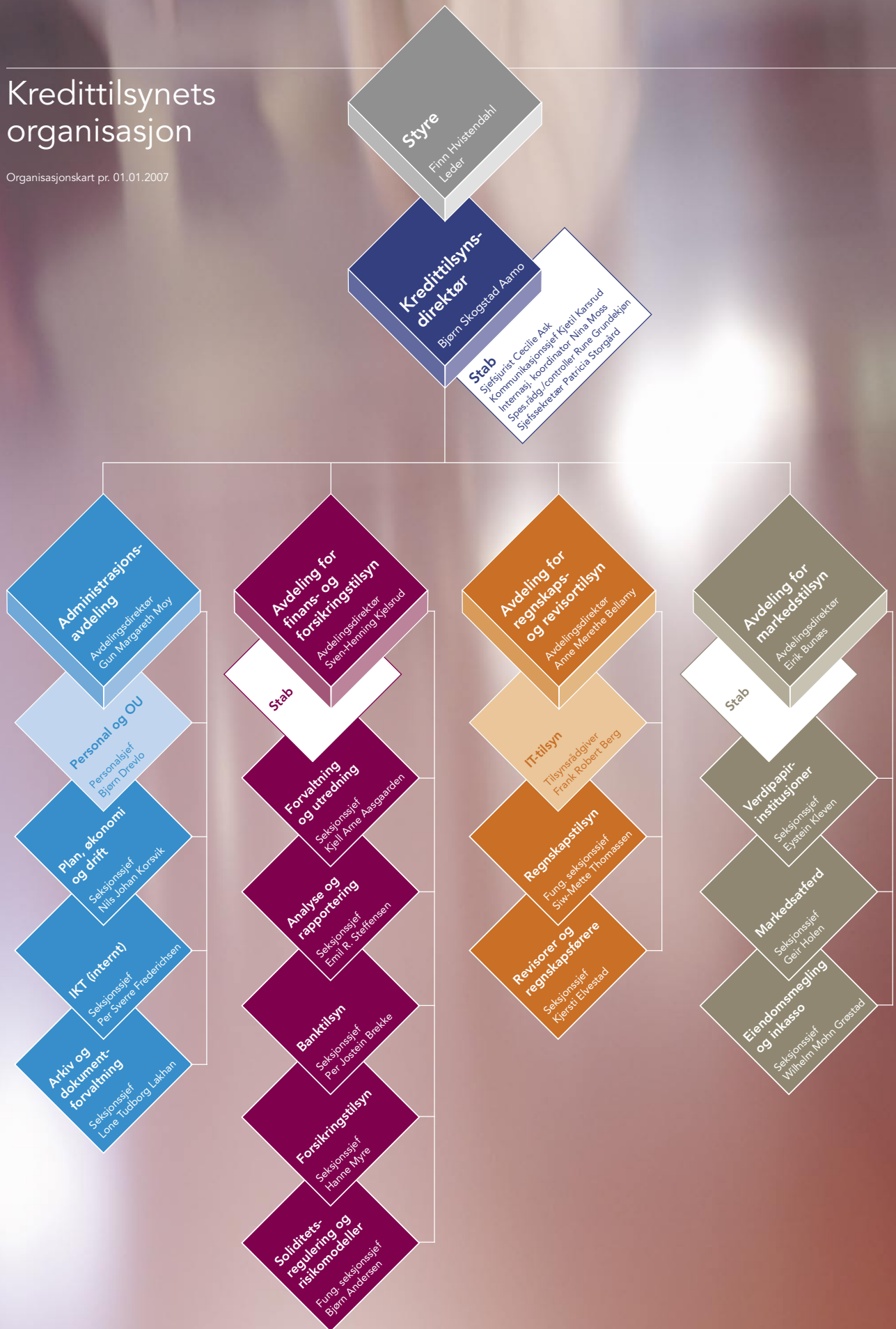
- FATF (Financial Action Task Force – Internasjonalt samarbeidsforum for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering med sekretariat i OECD) – www.fatf-gafi.org
- CPMLTF (Committee on the Prevention of Money Laundering and Terror Financing – EUs komité for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering – erstatter tidligere Contact Committee on Money Laundering)
- Nordiske møter

EFTA

- EFTA Working Group on Financial Services
- EFTA Working Group on Company Law (omfatter også regnskap og revisjon)

Kredittilsynets organisasjon

Organisasjonskart pr. 01.01.2007

Tilstanden i finansmarkedet 2006

Kredittilsynet har siden 1994 systematisk utarbeidet analyser og vurderinger av utsiktene til mulige finansielle stabilitetsproblemer i det norske finansmarkedet på bakgrunn av utviklingen i norsk og internasjonal økonomi. Denne delen er et nødvendig supplement til det løpende tilsynet med enkeltforetak. Vesentlige deler av vurderingen av lønnsomhets- og soliditetsutviklingen i enkeltforetak må foretas på bakgrunn av den generelle tilstanden i finansmarkedet. Fra og med 2003 har Kredittilsynet publisert sitt syn på tilstanden i finansmarkedet i en egen rapport. Rapporten gir en samlet framstilling av resultatene for finansinstitusjonene i foregående år sett i lys av den generelle utviklingen i internasjonal og norsk økonomi. Det gjøres vurderinger av den risiko banker og andre aktører i finansmarkedet står overfor og mulige kilder til framtidige stabilitetsproblemer i det norske finansielle systemet.

Årets rapport er tilgjengelig i papirversjon fra Kredittilsynet, og i elektronisk form på www.kredittilsynet.no.

Kredittilsynet

Østensjøveien 43
Postboks 100 Bryn
N-0611 Oslo

Tlf. 22 93 98 00
Faks 22 63 02 26
post@kredittilsynet.no
www.kredittilsynet.no